LIETUVIŲ KALBOS IR MATEMATIKOS

STANDARTIZUOTOS PROGRAMOS

6 KLASEI

PROJEKTAS „STANDARTIZUOTŲ MOKINIŲ PASIEKIMŲ VERTINIMO IR ĮSIVERTINIMO ĮRANKIŲ BENDROJO LAVINIMO MOKYKLOMS KŪRIMAS, II ETAPAS“

LIETUVIŲ KALBOS IR MATEMATIKOS STANDARTIZUOTOS PROGRAMOS 6 KLASEI

NACIONALINIS EGZAMINŲ CENTRAS
Vilnius, 2015

Projektas „Standartizuotų mokinių pasiekimų vertinimo ir įsivertinimo įrankių bendrojo ugdymo mokykloms kūrimas“ (II etapas) yra valstybinis projektas, Lietuvos Respublikos švietimo ir mokslo ministerijos Mokyklų tobulinimo programos plius (MTP plius) dalis. Jo įgyvendintojas – Nacionalinis egzaminų centras. Projektas finansuojamas iš Europos socialinio fondo ir Lietuvos Respublikos biudžeto lėšų.

Projekto vadovė Eglė Melnikė

Projekto moksliniai vadovai: dr. Pranas Gudynas, dr. Daiva Bigelienė

Parengė:

Lietuvių kalba: Marija Bareikienė, Jolita Levickienė, Laima Levickienė, Daiva Neseckienė, Henrika Prosniakova, dr. Vilija Salienė

Matematika: Daiva Genevičienė, Irma Gecevičiūtė, Vida Lesauskienė, Laura Šlenderytė, Alma Varatinskienė, Irma Zaveckaitė

Testų užduotis kūrė ir mokinių darbus vertino:

Lietuvių kalba: Marija Bareikienė, Asta Birgelytė, Natalija Kriščiūnienė, Jolita Levickienė, Laima Levickienė, Daiva Neseckienė, Henrika Prosniakova, dr. Vilija Salienė

Matematika: Daiva Genevičienė, Irma Gecevičiūtė, Eduardas Juška, Nerijus Kukuraitis, Vida Lesauskienė, Galina Makalauskienė, Anna Mažuolienė, Laura Šlenderytė, Alma Varatinskienė, Edita Zapustienė, Alma Varatinskienė, Irma Zaveckaitė, Sigita Žuklijienė

Duomenų bazes kūrė ir statistinę analizę atliko: Janina Dargytė, Eglė Norkutė, Vytautas Šeibutas, Sigita Uksaitė

Kalbą redagavo Rūta Krasnovaitė

Mokslinis redagavimas: dr. Pranas Gudynas, dr. Daiva Bigelienė

Leidinio dizainas ir maketavimas: Vydmantas Kaušas, Olga Kostina, Renata Lyndaitė-Petkevičienė

© Nacionalinis egzaminų centras, 2015

ISBN 978-609-8134-08-7 (spausdinta versija)

ISBN 978-609-8134-09-4 (elektroninė versija)

TURINYS

ĮVADAS **5**

Bendroji dalis **6**

1. Standartizuotų programų kūrimas 6
2. Mokymosi pasiekimų lygių nustatymas 7
3. Standartizuotų testų sudarymas 9
4. Standartizuotų programų ir testų kūrimo bei panaudojimo perspektyva . 10
5. Rekomendacijos mokytojams, mokykloms ir savivaldybėms 13

STANDARTIZUOTA LIETUVIŲ KALBOS PROGRAMA 6 KLASEI **18**

1. Įvadas **19**

2. Mokinių mokymosi pasiekimų vertinimo konstruktas **20**

2.1. Mokinių mokymosi pasiekimų struktūrinės dalys 20

2.1.1. Mokinių mokymosi pasiekimų skirstymas pagal veiklos sritis 21

2.1.2. Mokinių mokymosi pasiekimų skirstymas pagal kognityvinių gebėjimų grupes 25

2.1.3. Mokinių mokymosi pasiekimų skirstymas pagal pasiekimų lygius 28

2.2. Mokinių mokymosi pasiekimų struktūrinių dalių proporcijos vertinime 32

3. Mokinių mokymosi pasiekimų lygių aprėptys **33**

4. Vertinimo instrumentų charakteristikos **38**

PRIEDAI **41**

1 Priedas – Skaitymo testo klausimų grupių pagal skaitomo teksto aspektus klausimų pavyzdžiai 42

2 Priedas – Standartizuotas skaitymo testas 45

3 Priedas – Standartizuoto skaitymo testo vertinimo instrukcija 50

4 Priedas – Standartizuoto skaitymo testo charakteristikos 53

5 Priedas – Standartizuoto rašymo testas 55

6 Priedas – Standartizuoto rašymo testo vertinimo instrukcija 57

7 Priedas – Standartizuoto rašymo testo charakteristikos 60

8 Priedas – Mokinių rašymo darbų pavyzdžiai 61

STANDARTIZUOTA MATEMATIKOS PROGRAMA 6 KLASEI **66**

1. Įvadas **67**

2. Mokinių mokymosi pasiekimų vertinimo konstruktas **68**

2.1. Mokinių mokymosi pasiekimų struktūrinės dalys 68

2.1.1. Mokinių mokymosi pasiekimų skirstymas pagal kognityvinių gebėjimų grupes 68

2.1.2. Mokinių mokymosi pasiekimų skirstymas pagal turinio sritis 71

2.1.3. Mokinių mokymosi pasiekimų lygių požymiai 73

2.2. Mokinių mokymosi pasiekimų struktūrinių dalių proporcijos vertinime 75

3. Mokinių mokymosi pasiekimų lygių aprėptys **76**

4. Vertinimo instrumentų charakteristikos **87**

PRIEDAI **89**

1 Priedas – Standartizuotas matematikos testas 90

2 Priedas – Standartizuoto matematikos testo vertinimo instrukcija 98

3 Priedas – Standartizuoto matematikos testo charakteristikos 100

4 Priedas – Matematikos uždavinių pavyzdžiai 102

ĮVADAS

ĮVADAS

Šis leidinys skirtas mokytojams, mokyklų vadovams, ugdymo turinio specialistams, mokymo priemonių autoriams ir švietimo vadybos specialistams. Leidinio tikslai:

- suteikti skaitytojams bendros informacijos apie mokinių mokymosi pasiekimų vertinimą testais ir testų standartizavimą;
- aprašyti, kaip kuriama standartizuotos programos ir testai;
- pateikti patarimų, kaip galima pasinaudoti standartizuotomis programomis ir testais ugdymo kokybei gerinti;
- paaiškinti, kas ir kaip gali būti vertinama nacionaliniais standartizuotais testais, kaip galima interpretuoti standartizuotų testų rezultatus;
- pateikti standartizuotas programas ir testų pavyzdžius, juos paaiškinti.

Visa leidinyje pateikta medžiaga (standartizuotos programos, testai) grindžiama 2008 m. patvirtintomis Pradinio ir pagrindinio ugdymo bendrosiomis programomis (toliau – Bendrosios programos) – jas detalizuoja, iliustruoja ir sudaro galimybes įvertinti testais mokinių mokymosi pasiekimus, aprašytus Bendrosiose programose. Svarbu pabrėžti, kad šiame leidinyje pateikiamų standartizuotų programų paskirtis nėra pakeisti dalykų Bendrąsias programas. Bendrosios programos yra pirminis, svarbiausias dokumentas, kuriame aprašomi laukiami mokinių mokymosi pasiekimai. Šiame leidinyje pateikta medžiaga yra pagalbinio pobūdžio. Ji padės mokytojams, mokykloms ir visoms švietimo vadybos grandims geriau suprasti, kaip praktiškai galima įvertinti Bendrosiose programose aprašytus mokinių mokymosi pasiekimų aspektus ir mokymosi pasiekimų lygius.

Svarbiausias šio leidinio ypatumas yra tas, kad jo medžiaga pagrįsta įvairiapusėmis žiniomis apie realią padėtį mokyklose. Rengiant standartizuotas programas ir testus, pasinaudota dviem skirtingais, vienas kitą papildančiais informacijos šaltiniais: 1) ekspertų patirtimi bei intuicija; 2) betarpiško šalies mokinių testavimo rezultatais. Ekspertų parengti vertinimo kriterijai ir vertinimo užduotys buvo keletą kartų praktiškai tikrinami – užduotys duotos atlikti mokiniams ir tikslintos. Standartizuotos programos ir testai suteikia galimybę įvertinti mokinių mokymosi pasiekimus tiek lyginant su kitais šalies mokiniais, tiek pagal ekspertų detaliai aprašytus mokymosi pasiekimų lygius.

Leidinys yra parengtas pagal ES struktūrinių fondų projekto „Standartizuotų mokinių pasiekimų vertinimo ir įsivertinimo įrankių bendrojo lavinimo mokykloms kūrimas“ II etapo (toliau – projektas) veiklų planą. Projekto trukmė – nuo 2012 m. spalio 12 d. iki 2015 m. lapkričio 14 d. Projekto tikslas – spręsti aktualius ugdymo kokybės gerinimo klausimus plečiant Lietuvos bendrojo ugdymo mokyklų ir mokytojų galimybes ir gebėjimą objektyviau vertinti mokinių mokymosi pasiekimus, užtikrinti geresnį grįžtamąjį ryšį ugdymo procese ir tiksliau įsivertinti mokyklos bei mokytojų darbo veiksmingumą. Leidinyje skelbiama medžiaga – standartizuotos programos ir testai – yra projekto atitinkamų veiklų produktai.

Leidinio autoriai dėkoja mokyklų, kuriose vyko užduočių išbandymai, mokytojams ir mokiniams, atlikusiems šias užduotis ir taip prisidėjusiems prie šio produkto sukūrimo.

BENDROJI DALIS

1. STANDARTIZUOTŲ PROGRAMŲ KŪRIMAS

Mokinių mokymosi pasiekimai yra abstrakti sąvoka, kurios negalima tiesiogiai stebėti ir matuoti. Pavyzdžiui, mokinio matematikos mokymosi pasiekimai susideda iš daugybės specifinių žinių ir gebėjimų. Mokinys gali mokėti sudauginti trupmenas, suformuluoti Pitagoro teoremą ir spręsti tiesines lygtis, bet jo matematikos mokymosi pasiekimai vis tiek gali būti neaukšti. Be to, gali gerokai skirtis mokytojų nuomonė apie to paties mokinio matematikos pasiekimus, nes mokytojai skirtingai interpretuoja, kas yra aukšti matematikos mokymosi pasiekimai. Vienam mokytojui galbūt atrodo, kad svarbiau yra skaičiavimo ir algebros gebėjimai, o kitam – geometrijos ir problemų sprendimo gebėjimai. Todėl, siekiant kokybiškai įvertinti ar ištirti mokinių mokymosi pasiekimų būklę, būtina susitarti ir parengti konstruktą – t. y. specialų, vertinimo tikslus atitinkantį mokymosi pasiekimų įvairovės ir objekto struktūros aprašą. Viena svarbiausių standartizuotos programos paskirčių – aprašyti mokymosi pasiekimų konstruktą. Iš esmės standartizuota programa – tai mokymosi pasiekimų aprašymas vertinti patogia forma, sudarytas atsižvelgiant į vertinimo tikslą, tipą bei pasirinktus vertinimo įrankius, dėl kurio tarpusavyje sutaria dauguma dalyko mokymo ekspertų.

Konstruktas priklauso nuo to, koks yra vertinimo ar tyrimo tikslas ir kokie naudojami vertinimo įrankiai. Aptariamuoju atveju vertinimui taikomi testai, todėl pateikiamose standartizuotose programose neaprašomos mokinių nuostatos, pasitenkinama tik tomis mokinių žiniomis ir gebėjimais, kurie gali būti įvertinti testais. Kad būtų lengviau vertinti, rengiant standartizuotas programas mokymosi pasiekimai buvo išskaidyti į tam tikras dalyko mokytojams suprantamas ir tarpusavyje sutartas kategorijas, nurodyti santykiniai jų indėliai (svoriai) apibendrinamajame vertinime.

Leidinyje pateikiamose standartizuotose programose mokymosi pasiekimai struktūruojami pagal veiklos sritis (dalykinę tematiką), kognityvinių gebėjimų grupes ir pasiekimų lygius. Patogumo dėlei, norint supaprastinti sudėtingas testų sudarymo ir rezultatų statistinės analizės procedūras, standartizuotose programose tik iš dalies laikomasi Bendrosiose programose naudojamos ugdymo turinio struktūros. Kai kurios Bendrosiose programose išskirtos veiklos sritys standartizuotose programose sujungtos arba integruotos į kitas veiklos sritis. Tais atvejais, kai dirbant su ekspertais ir testus praktiškai išbandant su mokiniais išaiškėjo, kad mokyklinėje praktikoje yra susiformavęs turtingesnis negu aprašytas Bendrosiose programose ir geresnius mokymosi pasiekimus padedantis pasiekti ugdymo turinys, standartizuotose programose buvo išskirtos ir detaliai aprašytos naujos sritys, atspindinčios vadinamąjį „paslėptą“ ugdymo turinį. Kitais žodžiais tariant, „paslėptu“ ugdymo turiniu čia vadinama tai, ko patyrę geri mokytojai įprastai moko ir kas nepakankamai išryškinta ir detalizuota Bendrosiose programose. Siekiant dar labiau pabrėžti ir tiksliau matuoti vieną svarbiausių Bendrųjų programų naujovių – mokinių bendruosius gebėjimus ir kompetencijas, buvo susitarta standartizuotose programose mokymosi pasiekimus skirstyti pagal tris kognityvinių gebėjimų grupes: žinias ir supratimą, žinių taikymą ir aukštesniuosius mąstymo gebėjimus.

***Konstruktas** – tiesiogiai negalimo tirti, išmatuoti ir (ar) įvertinti objekto apibūdinimas kitais požymiais, kuriuos galima tirti. Pvz., nustačius istorijos gebėjimų struktūrines dalis (istorinės raidos supratimas, orientavimasis istoriniame laike ir erdvėje, istorijos tyrimas ir interpretavimas), jos ir bus vertinamos testu.*

Kiekviena standartizuota programa buvo rengiama cikliškai, žingsnis po žingsnio tikslinant ekspertų teiginius apie mokymosi pasiekimų lygius tol, kol buvo pasiekta reikiama standartizuotos programos ir testų užduočių kokybė. Supaprastinta standartizuotų programų rengimo schema pateikta 1 paveiksle. Iš pradžių buvo parengtas pirmasis standartizuotos programos variantas. Jame buvo pateikta ekspertų atlikta ugdymo turinį

Parengiamieji darbai. Dalyko specialistų (ekspertų) darbo grupė parengia standartizuotos programos projektą: aprašo mokinių mokymosi pasiekimus, remdamasi Bendrosios programos ir vadovėlių analize, vertinimu bei savo patirtimi. Programos projektas peržiūrimas ir taisomas tol, kol pasiekiamas bendras darbo grupės narių sutarimas.

Pirmasis ciklo žingsnis. Užduočių rengėjai pagal programoje aprašytas mokymosi pasiekimų aprėptis (konkretus gebėjimas atitinkamam mokymosi pasiekimų lygiui) sukuria užduotis ir jų vertinimo instrukcijas. Užduotys yra peržiūrimos, įvertinama jų kokybė, jei reikia, patikslinamos.

Antrasis ciklo žingsnis. Iš sukurtų užduočių sudaromi užduočių rinkiniai. Šias užduotis atlieka specialiai atrinkta mokinių grupė (reprezentatyvi imtis), gerai atspindinti šalies mokinių įvairovę. Mokinių darbai ištaisomi ir įvertinami taškais. Atliekama statistinė gautų rezultatų analizė. Šiame žingsnyje surenkami ***įrodymai apie realius atitinkamos klasės mokinių mokymosi pasiekimus.***

Trečiasis ciklo žingsnis. Remiantis antrojo žingsnio metu gautais kokybiniais ir kiekybiniais rezultatais, atliekama mokymosi pasiekimų lygių nustatymo (tikslinimo) procedūra. Suderinus atliekant analizę gautus statistinius rezultatus su dalykų specialistų (ekspertų) nuomone ir įvertinimu, šiame žingsnyje „nustatomos“ mokymosi pasiekimų lygių ribos.

Ketvirtasis ciklo žingsnis. Programa peržiūrima, atsižvelgiant į mokinių testavimo metu gautus duomenis, nustatytus mokymosi pasiekimų lygius ir šių lygių ribas. Jei reikia, tikslinami mokymosi pasiekimų aprašai. Vertinama standartizuotos programos kokybė ir, jei reikia, atliekamas dar vienas ciklas.

1 pav. *Standartizuotos programos rengimo schema*

reglamentuojančių dokumentų analizė ir patirtimi pagrįsti mokymosi pasiekimų lygių aprašai. Pagal šiuos aprašus užduočių rengėjai parengė tuos lygius atitinkančias testų užduotis mokiniams. Tada testų užduotys buvo išbandytos nacionaliniu lygmeniu – užduotims atlikti parinktos šalies mokinių įvairovę gerai reprezentuojančios mokinių imtys. Išnagrinėję per testavimus gautus rezultatus, ekspertai tarėsi ir tikslino standartizuotos programos projektą, pirmiausia mokymosi pasiekimų aprašus. Programos tikslinimas buvo paskutinis kiekvieno standartizuotos programos rengimo ciklo žingsnis. Rengiant kiekvieną standartizuotą programą, buvo atlikta po tris mokinių mokymosi pasiekimų aprašų tikslinimo ciklus, o tada jau pagal galutinius programų variantus dar kartą parengtos ir išbandytos naujos testų užduotys standartizuotų užduočių saugyklai papildyti.

2. MOKYMOSI PASIEKIMŲ LYGIŲ NUSTATYMAS

Detaliau aptarsime standartizuotos programos kūrimo ciklo trečiojo žingsnio procedūras. Aprašant mokymosi pasiekimų lygius vartojamos kelios labai svarbios sąvokos – *mokymosi pasiekimų lygis* ir *lygio slenkstis* (arba riba) tarp dviejų šalia esančių lygių.

Lygio slenkstis *– žemiausias mokinių žinių ir gebėjimų skalės taškas, kurį pasiekęs mokinys laikomas įgijusiu to mokymosi pasiekimų lygio gebėjimų.*

Standartizuotose programose, kaip ir Bendrosiose programose, buvo išskirti trys mokymosi pasiekimų lygiai: patenkinamas, pagrindinis ir aukštesnysis, siekiant apimti visą mokinių mokymosi pasiekimų, kuriuos galima įvertinti testu, spektrą. Priimant sprendimus, kokie atitinkamo dalyko ir klasės mokinių mokymosi pasiekimai apibūdina konkretų pasiekimų lygį, buvo remiamasi tiek ekspertiniu vertinimu (dalykų specialistų – ekspertų nuomone), tiek empiriniais duomenimis (užduočių išbandymo rezultatais).

Riboms tarp skirtingų mokymosi pasiekimų lygių nustatyti buvo taikomas „Žymelės“ metodas. Jis turi kelis etapus.

- Užduotys pagal statistinius parametrus (apskaičiuotus taikant moderniąją testų teoriją) suranguojamos į vieną eilę jų sunkėjimo tvarka.
- Kiekvienas ekspertas gauna sunkėjimo tvarka sudėtų (suranguotų) užduočių rinkinį ir pagal mokymosi pasiekimų lygių aprašus pažymi tas užduotis, kurios, jo manymu, yra slenkstinės. Slenkstinės užduotys apibūdina slenkstį (ribą) tarp dviejų mokymosi pasiekimų lygmenų. Ekspertas nurodo ribą tarp sunkiausios užduoties, kurią dar galėtų teisingai atlikti mokinys, pvz., pasiekęs patenkinamą pasiekimų lygį, ir lengviausios užduoties, kurią atliktų jau pagrindinį pasiekimų lygį pasiekęs mokinys. Iš pradžių kiekvienas ekspertas savarankiškai pažymi slenkstines užduotis, tada bendrai aptariama, kodėl pasirinktos būtent šios užduotys, peržiūrimi šių užduočių statistiniai duomenys. Ekspertų sprendimai apibendrinami ir aptariami. Kiekvienas ekspertas išsako argumentus, kuriais jis grindžia savo sprendimą.
- Po bendro aptarimo kiekvienas ekspertas savarankiškai galutinai nusprendžia, kurios užduotys, jo nuomone, yra slenkstinės. Atsižvelgus į kiekvieno eksperto nuomonę, apskaičiuojama (kaip vidurkis, mediana arba moda) galutinė mokymosi pasiekimų lygio slenksčio vieta bendroje mokinių žinių ir gebėjimų skalėje.

***„Žymelės“ metodas** – metodas, skirtas mokymosi pasiekimų lygių riboms mokinių žinių ir gebėjimų skalėje nustatyti, kuris remiasi užduočių statistiniais parametrais, apskaičiuotais pagal moderniąją testų teoriją, ir ekspertiniu vertinimu.*

***Mokinių žinių ir gebėjimų skalė** – absoliuti mokinių mokymosi pasiekimų matavimo skalė, kurioje skirtingiems mokymosi pasiekimų lygiams priskiriamos žinios ir gebėjimai yra susieti su užduotimis atsižvelgiant į atitinkamus mokymosi pasiekimų lygius pasiekusių mokinių moksliškai įvertintas realias galimybes sėkmingai atlikti tas užduotis.*

- Tokiu pat būdu paeiliui nustatomi visi numatyti mokymosi pasiekimų lygių slenksčiai. Pavyzdžiui, Projekte buvo nustatyti trys slenksčiai: ribos tarp nepasiekto patenkinamo ir patenkinamo lygio, tarp patenkinamo ir pagrindinio lygio, tarp pagrindinio ir aukštesniojo lygio.

***Modernioji testų teorija** – teorija, susiejanti mokinio galimybę sėkmingai atlikti užduotį su mokinio gebėjimais ir užduoties sunkumu. Ji leidžia įvertinti užduotis pagal vienodą vertinimo skalę (mokinių žinių ir gebėjimų skalę).*

Taip buvo ne tik parengtos standartizuotos programos, mokymosi pasiekimai suskirstyti į tris lygius (žr. 2 pav.), bet ir tiems lygiams priskirtos juos atitinkančios užduotys. Visoms užduotims, taikant klasikinę ir moderniąją testų teorijas, buvo apskaičiuoti statistiniai parametrai, kiekviena užduotis buvo priskirta atitinkamam mokymosi pasiekimų lygiui – užduotys buvo standartizuotos. Atlikus standartizavimo procedūras, kokybės reikalavimus atitikusios užduotys kaupiamos standartizuotų užduočių saugykloje.

Kiekviena į standartizuotų užduočių saugyklą įtraukta užduotis yra aprašyta tokiais dalyko didaktiniais ir testavimo rezultatų statistiniais parametrais: mokymosi koncentras ar klasė, kuriai užduotis skirta; veiklos sritis (dalyko tematika), kurią užduotis atitinka; kognityvinių gebėjimų sritis; mokinių mokymosi pasiekimų lygmuo, kurį atitinka užduotis; užduoties sunkumas ir skiriamoji geba (tiek pagal klasikinę, tiek pagal moderniąją testų teorijas); užduoties formatas (pasirenkamojo atsakymo, trumpojo atsakymo ir pan.).

***Standartizuota užduotis** – tai užduotis, kurios statistiniai parametrai yra apskaičiuoti taikant moderniąją testų teoriją ir kurios atitiktis tam tikram mokymosi pasiekimų lygiui yra patvirtinta atliekant specialias procedūras. Tai užduotis, išbandyta testuojant reprezentatyvią mokinių imtį, kurios dydis pakankamas, kad būtų patikimai atspindėta šalies mokinių populiacija ir apskaičiuojant statistinius užduoties parametrus būtų galima taikyti tiek klasikinę, tiek moderniąją testų teorijas.*

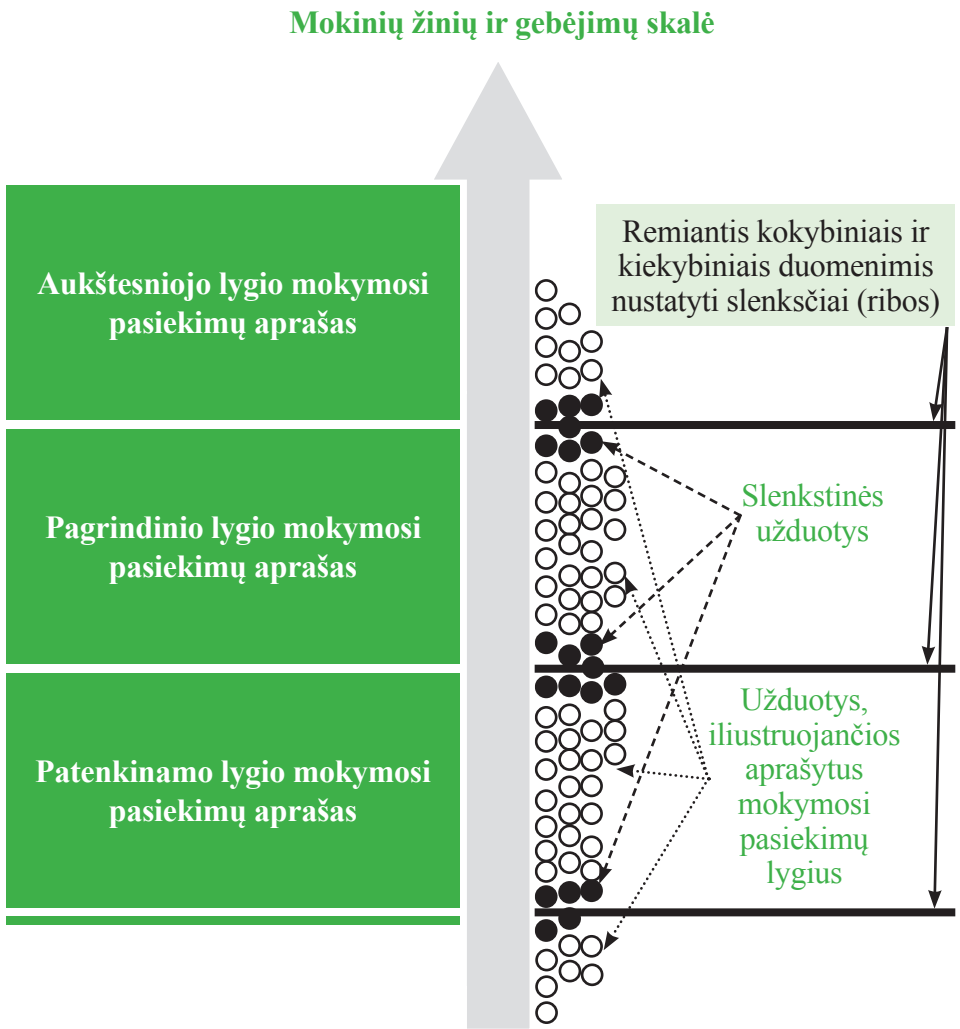

2 pav. *Mokinių mokymosi pasiekimų skirstymo į tris lygius grafinis modelis*

3. STANDARTIZUOTŲ TESTŲ SUDARYMAS

Mokinių mokymosi pasiekimų lygiams nustatyti patogiausia naudoti standartizuotus testus. Trumpai aptarsime, kaip jie buvo projekte rengiami. Standartizuoti testai iš standartizuotų užduočių buvo sudaromi vadovaujantis standartizuotose programose apibrėžtomis proporcijomis pagal atitinkamų dalykų ugdymo veiklos ar turinio sritis, kognityvinių gebėjimų grupes, pasiekimų lygius. Užduotys buvo parenkamos taip, kad būtų tenkinami standartizuotoje programoje numatyti reikalavimai dėl testo taškų pasiskirstymo. Tačiau pažymėtina, jog gali būti sudaromi ir specializuoti testai su kitokiu užduočių pasiskirstymu pagal veiklos ar turinio sritis, kognityvinių gebėjimų grupes arba mokymosi pasiekimų lygius, todėl, interpretuojant testo rezultatus, visada rekomenduojama perskaityti standartizuoto testo aprašymą. Patogumo sumetimais išsamiame standartizuoto testo aprašyme nurodoma, kurios užduotys priskiriamos kuriai dalyko veiklos ar turinio sričiai, gebėjimų grupei ir mokymosi pasiekimų lygiui. Todėl, atlikus testavimą, galima įvertinti ne tik individualaus mokinio mokymosi pasiekimų lygį, bet ir jo mokymosi pasiekimus pagal atskiras veikos ar turinio sritis bei gebėjimų grupes – diagnozuoti spragas ir, atsižvelgiant į testavimo rezultatus, planuoti tolesnį mokymą ir mokymąsi, parinkti veiklas. Dėl tokios savo struktūros standartizuoti testai suteiks mokytojams galimybę geriau pažinti mokinius, vienodžiau ir profesionaliau vertinti jų mokymosi rezultatus, tiksliau nustatyti mokymosi pasiekimų lygį.

Standartizavimas *– nuosekli, tikslinga testų sudarymo, vertinimo ir taškų skyrimo procedūrų seka. Standartizavimo tikslas yra užtikrinti, kad visi mokiniai būtų vertinami vienodomis sąlygomis ir kad jų surinktų taškų sumos turėtų vienodą prasmę, o skirtingos sąlygos nedarytų joms įtakos.*

Standartizuotas testas pateikiamas su vertinimo instrukcija ir pagal standartizuotų užduočių duomenis apskaičiuotais statistinių charakteristikų įverčiais. Testo apraše nurodoma, kokią dalį testo taškų turi surinkti mokinys, kad jo pasiekimai būtų priskiriami atitinkamam mokymosi

pasiekimų lygiui. Pateikti slenksčiai leidžia mokytojams ir mokykloms operatyviai (iškart pagal pateiktą vertinimo instrukciją įvertinus atliktą testą) ir nepriklausomai nuo išorinių vertintojų nustatyti savo mokinių mokymosi pasiekimų lygį. Standartizuotais testais savo mokymosi rezultatus gali įsivertinti ir aukštesniųjų klasių mokiniai. Tėvai taip pat gali įvertinti ir palyginti savo vaikų mokymosi rezultatus ir nustatyti mokymosi pasiekimų lygį. Tai padaryti jiems padės kartu su standartizuotu testu pateikiama lentelė, sumodeliuota pagal rengėjų turimą statistinę informaciją apie užduočių sunkumą ir kitus statistinius parametrus. Iš jos galima nustatyti, kurioje vietoje šalies mastu apytikriai yra testą atlikęs mokinys tarp savo bendraamžių, t. y. kokios apytikriai procentinės dalies mokinių mokymosi pasiekimai yra aukštesni už jo pasiekimus. Mokykla (savivaldybė), apibendrinusi testo rezultatus, gali palyginti savo mokinių pasiekimų pasiskirstymą su šalies mokinių mokymosi pasiekimų pasiskirstymu, įsivertinti savo situaciją bendrame šalies kontekste pagal testo vidurkį.

***Standartizuotas testas** – laikantis nustatytos tvarkos parengtas, administruojamas ir vertinamas testas, kuris sukonstruotas iš standartizuotų užduočių pagal testo specifikacijoje numatytas proporcijas ir skirtas mokinių mokymosi pasiekimų lygiams įvertinti.*

Standartizuotų užduočių ir testų privalumas tas, kad mokiniai gali atlikti testą skirtingu metu ir atsakinėti į skirtingus klausimus, tačiau jų rezultatai vis tiek galės būti įvertinti pagal tą pačią gebėjimų skalę, todėl bus palyginami. Taip galima ne tik įsivertinti esamus mokymosi pasiekimus, bet ir stebėti mokinių daromą pažangą.

4. STANDARTIZUOTŲ PROGRAMŲ IR TESTŲ KŪRIMO BEI PANAUDOJIMO PERSPEKTYVA

Nacionalinių standartizuotų testų poveikis Lietuvos švietimo sistemai bus teigiamas tik tada, jei sukurta testavimo medžiaga bus naudojama maksimaliai apgalvotai – atsižvelgiant į mokslinių tyrimų rekomendacijas, kitų šalių patirtį ir šalies bendrojo ugdymo ypatumus. Nacionaliniai standartizuoti testai turi derėti ir veikti sinergiškai su kitomis bendrajame ugdyme taikomomis vertinimo rūšimis. Taip pat svarbu, kad būtų reguliariai kuriami vis nauji standartizuoti testai ir standartizuotų užduočių saugykla būtų papildoma naujomis standartizuotomis užduotimis, kad mokytojai ir mokyklos galėtų naudotis standartizuotais testais ir standartizuotų užduočių saugykla ugdymo reikmėms.

Standartizuotų programų rengimą ir testų kūrimą šalyje numatoma tęsti ir plėsti. Šiuo metu standartizuotų testų kūrimui panaudojami nacionaliniai mokinių pasiekimų tyrimai, taip pat, ieškant veiksmingiausių būdų, kaip panaudoti standartizuotas programas ir testus ugdymo kokybei gerinti, bendradarbiaujama su mokyklomis ir savivaldybėmis, eksperimentuojama kuriant šiuolaikiškas, integruotas, į mokinių mąstymo ugdymą ir vertinimą orientuotas užduotis.

Bendrajame ugdyme vertinimas atliekamas įvairiais tikslais. Vertinimo informacija reikalinga mokiniams, jų tėvams, mokytojams, mokykloms ir įvairioms švietimo vadybos grandims. Tam, kad bendrasis ugdymas veiktų kaip bendra veiksminga sistema, visų rūšių vertinimas turėtų derėti tarpusavyje. Aktualus Lietuvos bendrojo ugdymo vertinimo sistemos tobulinimo ilgalaikis tikslas – sukurti suderinto mokinių mokymosi pasiekimų vertinimo sistemą (žr. 3 pav.), kuri būtų grindžiama tai pačiais vertinimo kriterijais bei kiekvieno mokinio mokymosi pasiekimų ir pažangos stebėsena. Šiame leidinyje pateikiamų standartizuotų programų ir standartizuotų testų sukūrimas yra dar vienas svarus žingsnis šios sistemos link.

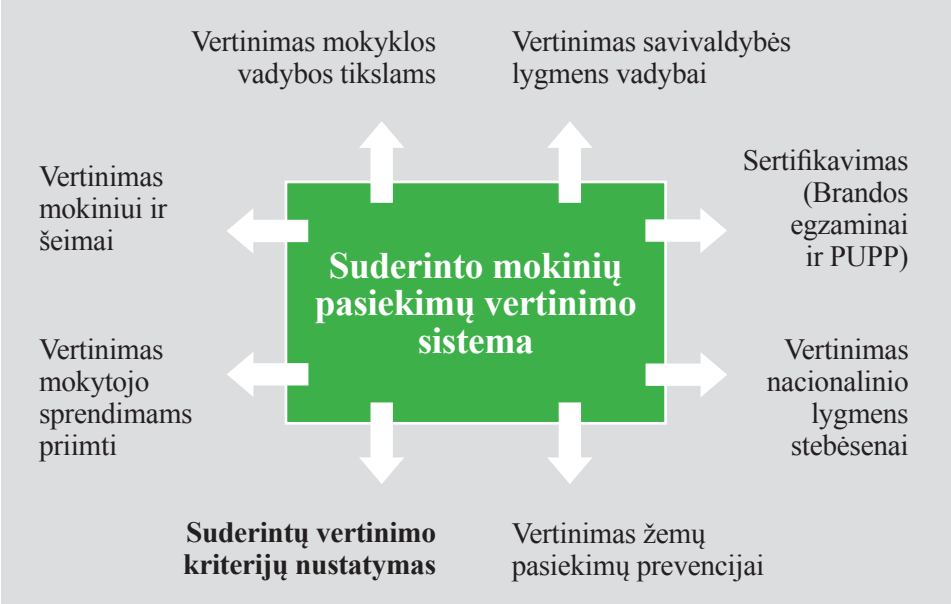

3 pav. *Suderinto mokinių mokymosi pasiekimų vertinimo sistemos funkcijos*

Kaip žinia, pirmajame projekto etape (2009–2012 m.) buvo parengti ir pradėti taikyti šalies bendrojo ugdymo mokyklose pirmieji standartizuoti vertinimo įrankiai: lietuvių kalbos ir matematikos standartizuotos programos ir standartizuoti testai 4 klasei bei lietuvių kalbos, matematikos ir istorijos standartizuotos programos ir standartizuoti testai 8 klasei. Nuo 2015 m. parengti standartizuoti vertinimo įrankiai 4, 6, ir 8 klasėms bei 2 klasės mokinių lietuvių kalbos ir matematikos mokymosi pasiekimų diagnostiniai vertinimo įrankiai (žr. 4 pav.). Ateityje planuojama tęsti pradėtus testų kūrimo bei jų panaudojimo ugdymo kokybei gerinti darbus, taip pat tęsti bendradarbiavimą su mokyklomis ir savivaldybėmis – teikti joms ekspertinę pagalbą dėl testų rezultatų interpretavimo bei panaudojimo. Kaip minėta, siekiant kuo geriau panaudoti išteklius, programų ir testų klausimų standartizavimui yra naudojami nacionalinių mokinių pasiekimų tyrimų duomenys. Nacionaliniai mokymosi pasiekimų tyrimai svarbūs ne tik nacionalinio lygmens švietimo stebėsenai ir ugdymo turinio tyrimams, jie padeda pagrįstai nustatyti suderintus atskirų mokomųjų dalykų vertinimo kriterijus (žr. 3 pav.) bei iliustruoti juos užduočių pavyzdžiais.

Pastaraisiais metais švietimo vadovams, specialistams ir pedagogams vis dažniau kyla aktualus klausimas, kaip geriausiai panaudoti standartizuotus testus ir standartizuotas programas ugdymo kokybei gerinti. Pirmiausia visos švietimo sistemos mastu reikia apsispręsti, koks sprendimų priėmimo lygmuo (ar keli lygmenys) prisiims funkciją inicijuoti mokymosi pasiekimų įvertinimą ir rūpintis tinkamu testavimo informacijos panaudojimu. Pasaulinė testų taikymo patirtis rodo, kad nacionaliniai standartizuoti testai gali būti sėkmingai naudojami keturiais skirtingais lygmenimis: nacionaliniu, savivaldybės, mokyklos ir mokytojo. Testavimas kiekviename iš šių lygmenų turi privalumų ir trūkumų. Kuriame iš šių lygmenų testavimas standartizuotais testais gali duoti geriausių rezultatų, priklauso nuo švietimo kokybės užtikrinimo modelio, vadybos kultūros ir turimų išteklių.

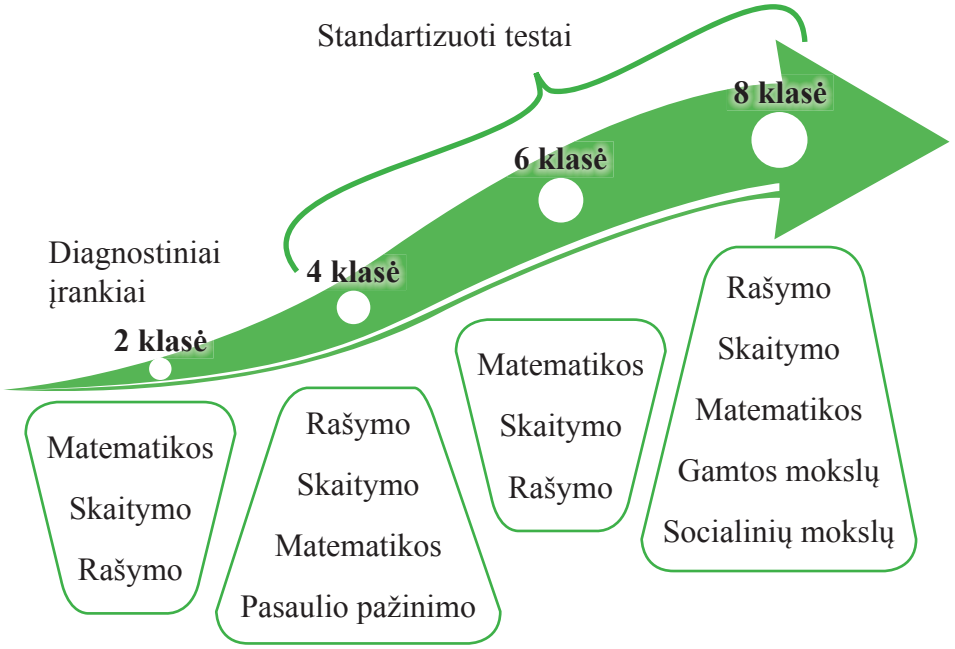

4 pav. *Standartizuoti mokinių mokymosi pasiekimų vertinimo įrankiai.*

Nacionaliniu lygmeniu visuotinis mokinių testavimas ar atrinktų mokyklų visų mokinių testavimas gali būti naudojamas:

- siekiant suteikti mokykloms ir mokytojams grįžtamojo ryšio informaciją apie mokinių mokymosi rezultatus, skatinti koreguoti ir tobulinti savo darbą;
- siekiant nustatyti, kuriems mokiniams reikia valstybės pagalbos;
- siekiant nustatyti, kurioms mokykloms reikia valstybės pagalbos;
- siekiant suteikti objektyvią informaciją mokinių tėvams apie jų vaikų mokymosi pasiekimus;
- norint atkreipti mokyklų, mokytojų ir visuomenės dėmesį į nacionalinius ugdymo turinio prioritetus ir įvertinti šių prioritetų įgyvendinimo sėkmę.

Savivaldybės lygmeniu visuotinis mokinių testavimas standartizuotais testais gali būti naudojamas:

- siekiant įsivertinti – surinkti reikiamą informaciją savivaldybės lygmens švietimo politikos formavimui ir bendrojo ugdymo kokybės stebėsenai;
- norint suteikti mokykloms ir mokytojams grįžtamojo ryšio informaciją apie mokinių mokymosi rezultatus, skatinti koreguoti ir tobulinti savo darbą;
- siekiant suteikti objektyvią informaciją mokinių tėvams apie jų vaikų mokymosi pasiekimus;
- siekiant nustatyti, kurioms mokykloms reikia savivaldybės pagalbos.

Mokyklos lygmeniu visuotinis mokinių testavimas standartizuotais testais gali būti naudojamas:

- įsivertinti ir surinkti reikiamą informaciją mokyklos vadybai;
- įsivertinti, kaip sekasi įgyvendinti nacionalinius ugdymo turinio prioritetus;
- suteikti objektyvią informaciją mokinių tėvams apie jų vaikų mokymosi pasiekimus ir, esant reikalui, teikti mokiniams mokymosi pagalbą;

- skatinti mokytojus diegti inovacijas, padedančias siekti geresnių mokymosi rezultatų ir pažangos, padėti įsivertinti taikomų inovacijų veiksmingumą, skatinti ir padėti mokytojams gerinti savo profesines ir dalykines kompetencijas;
- skatinti mokytojus savo darbe daugiau dėmesio skirti Bendrosiose programose įvardytoms ugdymo turinio naujovėms;
- skatinti keisti vertinimo kultūrą mokykloje taip, kad mokymosi rezultatų vertinimas būtų patikimesnis, o sprendimai būtų grindžiami mokymosi pasiekimų įrodymais.

Mokytojo lygmeniu mokinių testavimas standartizuotais testais gali būti naudojamas:

- bendram savo darbo įsivertinimui ir ypač įsivertinimui, kaip sekasi įgyvendinti Bendrųjų programų naujoves ir diegti inovacijas;
- rinkti grįžtamojo ryšio informaciją, reikalingą ugdymo procesui koreguoti;
- teikti mokiniams grįžtamojo ryšio informaciją, reikalingą jiems mokymosi procesui koreguoti;
- teikti objektyvią informaciją mokinių tėvams apie jų vaikų mokymąsi.

Įvairūs tarptautiniai švietimo tyrimai rodo, kad didesnis testų taikymo poveikis mokinių mokymosi pasiekimams tikėtinas tada, kai atsakomybė už mokymosi pasiekimų vertinimą standartizuotais testais perduodama žemesniems – mokyklos ir mokytojo – švietimo sprendimų priėmimo lygmenims. Tai aiškinama geresnės kokybės grįžtamuoju ryšiu, kurį mokiniui po testavimo gali suteikti mokykla ir ypač mokytojai. Tačiau pasaulinėje praktikoje esama pavyzdžių, kai visuotinis testavimas standartizuotais testais savivaldybės ir net visos šalies lygmeniu taip pat duoda gerų rezultatų. Vis dėlto visuotinai pripažinta, kad šalies mastu paprastai veiksmingesni būna nacionaliniai mokinių pasiekimų tyrimai, kai testuojami ne visi mokiniai, o tik atsitiktinai atrinkta mokinių imtis, ir mokinių, mokytojų, tėvų ir (ar) mokyklų vadovų apklausomis surenkami papildomi duomenys apie mokymo ir mokymosi kontekstą.

Nuo 2012 m. standartizuotais testais gali pasinaudoti tiek savivaldybės, mokyklos, mokytojai, tiek mokiniai ir jų tėvai. Pasinaudojimo standartizuotais testais plėtra Lietuvoje yra labai didelė, štai 2015 m. standartizuotais testais pasinaudojo maždaug 85 proc. 4 klasės ir maždaug tiek pat 8 klasės mokinių. Planuojama, kad nuo 2016 m. pasinaudojusiųjų standartizuotais testais bus dar daugiau, nes testai bus parengti ir 6 klasės mokiniams.

5. REKOMENDACIJOS MOKYTOJAMS, MOKYKLOMS IR SAVIVALDYBĖMS

Pateiksime keletą rekomendacijų mokytojams, mokykloms ir savivaldybėms, norinčioms pasinaudoti šio leidinio medžiaga ir savo iniciatyva taikyti testavimą standartizuotais testais ugdymo kokybei gerinti. Standartizuotos programos ir testai yra tik įrankiai, todėl galutinę sėkmę (ar nesėkmę) dažniausiai lemia tai, kaip kompetentingai pasinaudojama šiais įrankiais, ar taikomos šiuolaikiškos ugdymo kokybės užtikrinimo procedūros, ar laikomasi svarbiausių kokybės užtikrinimo principų, kaip atsižvelgiama į konkrečias aplinkybes.

Testavimas pats savaime nėra toks veiksmingas kaip kiti labiau į mokinį orientuoti mokymo ir mokymosi metodai bei mokymosi rezultatų vertinimo būdai ir formos. Tačiau kokybiškas testavimas, ypač naudojant profesionaliai parengtus standartizuotus testus, gerai suderintas su kitais vertinimo, mokymo ir mokymosi metodais, gali tapti esmine, didelę pridėtinę vertę sukuriančio modernaus mokymo ir mokymosi proceso sudedamąja dalimi. Reikėtų tik maksimaliai išnaudoti šiuolaikiško testavimo privalumus ir stengtis neleisti pasireikšti testavimo trūkumams. Svarbiausi testavimo ir mokymosi pasiekimų vertinimo standartizuotais testais privalumai – gaunamos vertinimo informacijos patikimumas ir nesudėtingas interpretavimas. Didesni trūkumai – sunkumai, kylantys siekiant testais įvertinti mokinių aukštesniojo lygio mąstymo gebėjimus ir galimas vadinamojo „mokymosi testams“ paplitimas, kurį skatina mokytojai, neapgalvotai naudojantys prastos kokybės testus.

1 lentelė. *Vertinimo tipai ir jų galimas pobūdis*

Veiklos tipas / Vertinimo pobūdis	Formuojamasis	Apibendrinamasis
Neformalusis	Neformalusis formuojamasis vertinimas	Neformalusis apibendrinamasis vertinimas
Formalusis	Formalusis formuojamasis vertinimas	Formalusis apibendrinamasis vertinimas

Pastarųjų kelių dešimtmečių švietimo tyrimai rodo, kad geriems mokymo ir mokymosi rezultatams pasiekti ypač svarbus formuojamasis mokinių mokymosi pasiekimų vertinimas. Testavimas ilgai buvo beveik be išlygų priskiriamas prie apibendrinamojo vertinimo. Formalusis mokinių mokymosi pasiekimų vertinimas dažnai buvo tapatinamas su apibendrinamuoju vertinimu, o neformalusis – su formuojamuoju. Šiuo metu padėtis pasikeitė – švietimo ekspertai vis dažniau kalba apie formalųjį formuojamąjį ir neformalųjį apibendrinamąjį vertinimą (žr. 1 lentelę). Pastebėta, kad testavimas duoda daug daugiau naudos mokiniams, jeigu jo rezultatai naudojami ne tiek apibendrinamajam, kiek formuojamajam vertinimui. Testavimas, naudojamas formuojamajam vertinimui, mokiniams turėtų padėti išsiaiškinti, kokių žinių ir gebėjimų jiems stinga, ką reikėtų tobulinti. Mokinių gaunama grįžtamojo ryšio informacija turėtų padėti jiems suprasti, kaip ištaisyti savo klaidas. Mokiniams, kurie atlikdami testą padarė klaidų, svarbu suteikti galimybę nuosekliai ir sistemingai mokytis, tobulintis ir išmokti teisingai atlikti analogiškas užduotis.

Dar daugiau naudos būtų, jei mokinio gaunamas grįžtamasis ryšys padėtų sąmoningai reguliuoti savo mokymąsi, nes padėtų suprasti, ką jis atliko gerai (pozityvus pastiprinimas) ir ką dar turi pagerinti (pasikartoti, pasitikslinti, išsiaiškinti, išmokti, pakeisti ir t. t.). Tinkamas grįžtamasis ryšys mokiniui taip pat padeda aiškiau suvokti savo mokymosi tikslus. Grįžtamasis ryšys gali būti aukštos kokybės tik tada, kai yra aiškūs vertinimo kriterijai. Standartizuotų testų vertinimo kriterijai ypač patogūs naudoti teikiant mokiniams mokytis padedantį grįžtamąjį ryšį (svarbu atsižvelgti į mokinių amžių).

Mokiniai turi gauti grįžtamąjį ryšį ne tik apie tai, kokias užduotis jie pajėgia atlikti, bet taip pat ir apie savo gebėjimus atlikti veiksmų sekas, taikyti procedūras ir strategijas, naudojamas atliekant užduotis, reguliuoti savo mokymąsi. Tokią informaciją gali teikti tik labai kokybiški testai, kuriuose įkomponuotas ne tik žinių atkūrimo, bet ir supratimo, taikymo bei aukštesniojo lygio mąstymo gebėjimų vertinimas. Standartizuotų testų sudarytojai pasirūpino, kad jų sukurti testai teiktų daug daugiau minėto pobūdžio informacijos negu iki šiol buvo įprasta.

Testų taikymo veiksmingumas priklauso ir nuo mokykloje ar klasėje vyraujančio klimato. Mokiniai (ir mokytojai) neturėtų bijoti testų. Testavimas turėtų tapti bendradarbiavimo siekiant gerų mokymosi rezultatų dalimi. Reikėtų siekti, kad grįžtamojo ryšio informacija mokiniams ir mokytojams būtų emociškai paveiki. Apibendrinti požymiai, kurie leidžia prognozuoti, kad standartizuoti testai tikrai padės užtikrinti ugdymo kokybę, pateikti *Atmintinėje mokykloms ir mokytojams, kurie siekia efektyviai panaudoti testavimą ugdymui gerinti.* Dauguma atmintinėje pateiktų idėjų tinka ir savivaldybėms, kurios numato naudoti standartizuotus testus ugdymo kokybei gerinti.

ATMINTINĖ MOKYKLOMS IR MOKYTOJAMS, KURIE SIEKIA EFEKTYVIAI PANAUDOTI TESTAVIMĄ UGDYMUI GERINTI

Kuriamas tinkamas mokyklos ir klasės klimatas

- Mokykloje ir klasėje kuriama mokymosi aplinka, pagrįsta atsakomybės pasidalijimu ir mokytojų, mokinių ir tėvų tarpusavio pasitikėjimu. Visų bendras tikslas – aukšti mokinių pasiekimai.
- Mokykloje ir klasėje orientuojamasi ne tik į žinias, bet ir į aukštesniojo lygio mąstymo gebėjimų ir kompetencijų ugdymą. Ypač daug dėmesio skiriama mokinių mokymosi savireguliacijos gebėjimams ugdyti.
- Visa mokyklos ir klasės bendruomenė reflektuoja savo darbo rezultatus ir yra nusiteikusi juos pagerinti.

Keliami aiškūs, pamatuojami tikslai

- Mokytojai nuolat kelia aiškius, pamatuojamus mokymosi tikslus, o mokiniai juos žino ir supranta.
- Mokinių pasiekimai vertinami remiantis aiškiais sėkmės kriterijais.
- Mokymosi tikslai yra individualizuojami.

Vertinimas ir įsivertinimas glaudžiai siejami tarpusavyje

- Mokiniai įtraukiami į vertinimo procesą ir mokomi įsivertinti pasiekimus/rezultatus.
- Mokiniai gauna jiems suprantamą ir su mokymosi tikslais derantį grįžtamąjį ryšį apie savo mokymosi rezultatus; mokytojai jiems pataria, kaip įveikti mokymosi sunkumus ir užpildyti mokymosi pasiekimų spragas.
- Mokiniai skatinami ir mokomi reguliuoti savo mokymąsi.

Testavimas lanksčiai derinamas su kitais vertinimo, mokymo ir mokymosi būdais, siekiant tarpusavio sinergijos

- Sprendimai priimami derinant testavimo ir kitais būdais gautą vertinimo informaciją.
- Stengiamasi testavimo informaciją kuo veiksmingiau panaudoti formuojamojo vertinimo tikslais (vertinimas turėtų padėti mokiniams mokytis).
- Testavimas panaudojamas aiškinant mokiniams apie jų mokymosi tikslus ir vertinimo kriterijus.
- Mokiniams padedama atskleisti klaidų, padarytų atliekant testus, priežastis ir ateityje užkirsti kelią tokioms klaidoms.
- Mokiniams padedama planuoti ir reguliuoti savo mokymąsi, atsižvelgiant į testavimo rezultatus. Mokoma įveikti savo mokymosi pasiekimų spragas.

Ugdymo procese nuolat naudojamasi standartizuotomis programomis ir testais[1]

- Standartizuotos programos naudojamos mokymosi tikslams ir uždaviniams konkretizuoti ir detalizuoti.
- Standartizuotomis programomis ir užduočių pavyzdžiais remiamasi individualizuojant mokymą, atsižvelgiant į mokinių pasiekimų lygius.
- Standartizuotais testais vertinama, ar yra pasiekti planuoti mokinių mokymosi rezultatai.
- Remiantis standartizuotomis programomis rengiami testai, skirti įvertinti tarpinius trumpesnių mokymo ir mokymosi ciklų (potemių, temų, trimestrų) rezultatus.

[1] Ši Atmintinės dalis taikoma tik tiems dalykams ir klasių koncentrams, kuriems yra parengta standartizuotos programos ir testai

Dalį reikalingų testų mokytojams dar ilgą laiką teks pasirengti patiems. Dauguma mokytojų naudoja testus atskirų temų ar jų dalių mokymosi rezultatams vertinti, mokymo ir mokymosi procesams koreguoti. Jiems standartizuoti testai būtų naudingi, tačiau testų klausimų standartizavimo procesas gana ilgas ir brangus. Bent jau artimiausiais metais mokytojams atvertose testų užduočių saugyklose dar nebus tiek testų klausimų, kad vien iš jų būtų galima sudaryti testus kiekvienai matematikos, lietuvių kalbos, gamtos ar socialinių mokslų temai. Todėl mokytojams teks bent dalį užduočių pasirengti patiems. Atliekant šį darbą jiems bus patogu remtis jau parengtomis standartizuotomis programomis. Sudarant testus rekomenduojama laikytis tam tikrų reikalavimų, padedančių užtikrinti testų kokybę.

Rengiant standartizuotas programas ir testus, sukaupta nemažai patirties, kaip parengti nustatytus reikalavimus atitinkančius testų klausimus ir iš parengtų testų klausimų sudaryti reikiamų savybių testus. Ši patirtis apibendrinta čia pateikiamoje atmintinėje (žr. *Atmintinė testų sudarytojams*). Mokyklos ar savivaldybės dažniausiai neturi specialiai apmokytų testų rengimo specialistų, tačiau pedagogai, naudodamiesi rekomendacijomis ir laikydamiesi esminių principų bei procedūrų, galėtų parengti tarpiniams vertinimas reikalingus testus. Labai svarbu prieš sudarant testą pasirengti kad ir trumpą testo specifikaciją, kurioje būtų aprašyta testo paskirtis, kokio sunkumo jis turi būti ir kokią dalykinę tematiką bei kognityvinius gebėjimus turi aprėpti. Testas turi būti aiškus, nedviprasmis ir tinkamas įvairių gebėjimų mokiniams. Jis turi aprėpti visą testo specifikacijoje numatytą įvertinti dalykinę tematiką ir kognityvinius gebėjimus. Mokiniams testo klausimai turi atrodyti prasmingi ir įdomūs. Priešingu atveju dalis mokinių neatliks testo užduočių ir testų rezultatai neparodys tikrosios mokymosi pasiekimų situacijos. Testuose neturi vyrauti į mechaninio žinių įsiminimo tikrinimą nukreipti klausimai.

Yra keletas nesudėtingų būdų pagerinti mokytojų savarankiškai rengiamų testų kokybę. Tais atvejais, kai reikia testų savivaldybės ar mokyklos masto testavimui, galima skirti parengtų testų recenzentus – jų funkcija būtų nešališkai nurodyti testų kokybės trūkumus. Norint pasitikrinti, ar abejonių keliantys testo klausimai yra suprantami mokiniams, ar jie ne per sunkūs arba pernelyg lengvi, visada naudinga juos išbandyti su kelių klasių mokiniais kitoje savivaldybėje ar mokykloje.

ATMINTINĖ TESTŲ SUDARYTOJAMS

Kokybiškas testas

- Testu vertinama tai, kas vertinga mokiniui.
- Testas atskleidžia tai, ką mokinys moka, ir padeda diagnozuoti esmines mokymosi spragas.
- Klausimų kontekstas ir papildoma medžiaga yra tinkami ir įdomūs.
- Testu vertinamas ne tik žinių atkūrimas. Testui atlikti reikia gilesnio supratimo, taikymo ir mąstymo gebėjimų. Žinių atkūrimo ir supratimo dalis teste neviršija 50–60 procentų.
- Mokiniams užtenka laiko testui atlikti.

Testu aprėpta visa suplanuota dalyko tematika

- Kiekvienas testo klausimas vertina konkrečią numatytą įvertinti dalyko srities dalį.
- Visu testu vertinama dalyko tematika atitinka numatytą įvertinti dalyko temų ar sričių apimtį (aprašytą testo specifikacijoje).

Testu aprėpti visi suplanuoti kognityviniai gebėjimai

- Kiekvienas testo klausimas vertina konkrečią numatytą įvertinti kognityvinių gebėjimų dalį (žinias, supratimą, praktinį taikymą, kritinį mąstymą ar problemų sprendimo gebėjimus ir pan.).
- Visu testu vertinami kognityviniai gebėjimai atitinka numatytą įvertinti gebėjimų apimtį (aprašytą testo specifikacijoje).

Testas yra reikiamo sunkumo

- Kiekvieno testo klausimo sunkumo lygį galima gana tiksliai prognozuoti.
- Prognozuojami testo klausimų sunkumo lygiai yra reikiamai pasiskirstę (atitinka testo specifikaciją).

Testas aiškus ir nedviprasmis

- Testo klausimai aiškūs ir nedviprasmiai.
- Mokiniams aišku, kaip jie turi pasinaudoti papildoma medžiaga.
- Mokiniams aišku, kokius, kaip ir kur jie turi rašyti atsakymus.
- Struktūruotų testo klausimų dalys išdėstytos tokia tvarka, kuri padeda mokiniams tiksliau pademonstruoti savo gebėjimus (pvz., klausimai pateikiami didėjančio sudėtingumo tvarka ar taip, kad mokinys galėtų atsakyti paskesnes klausimo dalis, prieš tai neatsakęs ankstesnių dalių).

Kokybiška testo vertinimo instrukcija

- Vertinimo instrukcija yra aiški.
- Vertinimo instrukcijoje pateikti teisingi atsakymai. Iš vertinimo instrukcijos aišku, kokie atsakymai yra neteisingi. Instrukcijoje nurodyta, kokie atsakymai yra iš dalies teisingi (pateikta pavyzdžių) ir kaip juos įvertinti.
- Aišku, kaip struktūruotuose klausimuose reikia elgtis su klaidomis, kurios daro įtaką mokinio atsakymams į kitas klausimo dalis.

Testas suredaguotas

- Kalba taisyklinga, teiginiai nedviprasmiai.
- Diagramos, lentelės ir schemos yra aiškios ir teisingos.

Testas nešališkas ir etiškas

- Klausimai nešališki, jų turinys nediskriminuoja atskirų mokinių grupių.
- Klausimai neįžeidžia mokinių ar tam tikrų jų grupių.
- Klausimai neskatina lyčių, tautinių, rasinių ar kultūrinių stereotipų.

STANDARTIZUOTA LIETUVIŲ KALBOS PROGRAMA 6 KLASEI

1. ĮVADAS

Standartizuotos lietuvių kalbos programos (toliau – standartizuota programa) paskirtis – apibrėžti 6 klasės mokinių skaitymo ir rašymo pasiekimų vertinimo ir įsivertinimo įrankių rengimo principus, tikslus ir uždavinius, struktūrą, aprašyti pasiekimų lygius, testų matricas, struktūrą, vertinimą, pateikti vertinimo įrankių pavyzdžių. Standartizuota programa turėtų padėti mokytojams įvertinti ir stebėti mokinių pažangą ugdymo procese.

Standartizuota programa sukurta vadovaujantis Pradinio ir pagrindinio ugdymo bendrosiomis programomis, patvirtintomis Lietuvos Respublikos švietimo ir mokslo ministro 2008 m. rugpjūčio 26 d. įsakymu Nr. ISAK-2433 (Žin., 2008, Nr. 99-3848).

Standartizuota programa skirta mokinių mokymosi pasiekimų stebėsenai ir tyrimams. Ji nėra lietuvių kalbos ugdymo turinį reglamentuojantis dokumentas ir negali pakeisti svarbiausio lietuvių kalbos ugdymo turinį reglamentuojančio dokumento – Pagrindinio ugdymo lietuvių kalbos bendrosios programos (toliau – Bendroji programa). Ši standartizuota programa bus naudinga mokytojams, mokyklų vadovams, vadovėlių ir kitų mokymo priemonių autoriams, ugdymo programų kūrėjams, didaktikos specialistams kaip vertingas informacijos šaltinis ir vertinimo kokybę padedantis užtikrinti įrankis. Mokytojai ir vadovai galės pasinaudoti šioje standartizuotoje programoje pateikta medžiaga, atlikdami formuojamąjį mokinių mokymosi pasiekimų vertinimą ugdymo procese, diagnozuodami mokinių mokymosi pasiekimų spragas, keldami konkrečius, testais išmatuojamus ugdymo tikslus, vertindami mokinių daromą pažangą ir įsivertindami savo darbo rezultatus. Mokymo priemonių autoriams ir ugdymo turinio specialistams ši standartizuota programa padės geriau suvokti šalies mokinių lietuvių kalbos skaitymo ir rašymo pasiekimų įvairovę ir svarbiausius mokymosi pasiekimų aspektus, nuo kurių priklauso Mokinių mokymosi pasiekimų lygiai.

Standartizuota programa yra vienas iš Nacionalinio egzaminų centro vykdomo projekto „Standartizuotų mokinių pasiekimų vertinimo ir įsivertinimo įrankių bendrojo lavinimo mokykloms kūrimas“ II etapo sukurtų produktų. Projekto tikslas – plėtoti Lietuvos bendrojo lavinimo mokyklos gebėjimus įvertinti mokinių mokymosi pasiekimus, užtikrinti geresnį ugdymo proceso grįžtamąjį ryšį ir tiksliau įvertinti mokytojo ir mokyklos darbo efektyvumą. Kartu su standartizuota programa projekte sukurti standartizuoti 6 klasės lietuvių kalbos testai.

2. MOKINIŲ MOKYMOSI PASIEKIMŲ VERTINIMO KONSTRUKTAS

Šiame skyriuje apibrėžiamas 6 klasės mokinių lietuvių kalbos pasiekimų konstruktas. Mokinių mokymosi pasiekimų konstruktu čia vadinamas žinių ir gebėjimų visumos, pagal kurią vertinami mokinio pasiekimai, testuojant standartizuotais testais ir atliekant nacionalinius mokinių pasiekimų tyrimus, aprašymas. Konstruktas apibrėžiamas:

- išskiriant mokinių lietuvių kalbos pasiekimų struktūrines dalis (žinių ir gebėjimų), kurias reikia įvertinti, kategorijas;
- nurodant santykinius svorius, kurie toms kategorijoms suteikiami apibendrinamajame lietuvių kalbos pasiekimų įvertinime;
- aprašant mokinių mokymosi pasiekimų lygius, kurie leistų įvertinti mokinio vietą lietuvių kalbos mokymosi pasiekimų skalėje.

Konstruktas yra būtinas šiuolaikiniam apibendrinamajam mokinių mokymosi pasiekimų vertinimui. Neturint parengto konstrukto, beveik neįmanoma sudaryti tokių testų, kurie leistų kokybiškai įvertinti mokinių mokymosi pasiekimų būklę ir pažangą. Todėl visi šiuolaikiniai mokinių pasiekimų apibendrinamieji vertinimai ir tyrimai pradedami nuo specialaus, atitinkančio vertinimo tikslus, konstrukto pasirinkimo ar kūrimo. Kiekvienas konstruktas yra skirtas tam tikram konkrečiam vertinimo uždaviniui. Konstruktas priklauso nuo to, koks yra vertinimo uždavinys ir kokie naudojami vertinimo įrankiai. Aptariamuoju atveju vertinimui taikomi testai, todėl konstrukte išsamiai aprašomi tie mokinių mokymosi pasiekimai, kurie gali būti įvertinti naudojant testus. Dėl šios priežasties pateikiamame konstrukte neaprašomos mokinių nuostatos ir tenkinamasi tik tomis mokinių žiniomis ir gebėjimais, kurie gali būti testuojami.

Lietuvių kalbos 6 klasės standartizuotoje programoje mokinių žinios ir gebėjimai, kuriuos reikia įvertinti, suskirstyti į smulkesnes lietuvių kalbos mokymosi pasiekimų kategorijas dviem skirtingais būdais – pagal kalbinės veiklos sritis ir kognityvinių gebėjimų grupes.

Kiekvienam iš šių suskirstymų nustatyti atskirų lietuvių kalbos ugdymo turinio kategorijų svoriai apibendrinamajame lietuvių kalbos pasiekimų įvertinime. Tai reiškia, kad sudarant standartizuotą testą mokinių mokymosi pasiekimams vertinti, kai jie baigia 6 klasę, ar apskaičiuojant apibendrinamąjį lietuvių kalbos pasiekimų įvertinimą (tais atvejais, kai vertinant remiamasi šia programa), turi būti vadovaujamasi programoje nustatytais kategorijų svoriais.

Aprašant konstruktą taip pat išskiriami trys Mokinių mokymosi pasiekimų lygiai, apimantys visą Bendrojoje programoje aprašytą mokinių lietuvių kalbos pasiekimų spektrą (išskyrus tuos mokinių pasiekimus, kurių negalima įvertinti testais). Siekiant, kad kuriami standartizuoti testai tiktų vertinti visų mokinių mokymosi pasiekimus ir turėtų gerą skiriamąją gebą, sudarant testus ir jų vertinimo instrukcijas turi būti laikomasi šioje programoje nustatytų proporcijų tarp įvairiems pasiekimų lygiams pritaikytų užduočių.

2.1. MOKINIŲ MOKYMOSI PASIEKIMŲ STRUKTŪRINĖS DALYS

Šiame skyrelyje aprašomos žinių ir gebėjimų, kurie vertinami testuojant standartizuotais testais ir vykdant nacionalinius mokinių pasiekimų tyrimus, kategorijos. Kaip jau buvo pažymėta anksčiau, minėtos kategorijos reikalingos mokinių mokymosi pasiekimų konstruktui apibrėžti.

Programoje išskiriamos žinių ir gebėjimų grupės dviejose kalbinės veiklos srityse:

- skaitymo;
- rašymo.

Taip pat programoje išskiriamos ir aprašomos dvi kognityvinių gebėjimų grupės:

- supratimas ir žinių taikymas;
- aukštesnieji mąstymo gebėjimai.

2.1.1. Mokinių mokymosi pasiekimų skirstymas pagal veiklos sritis

Standartizuotais testais nenumatoma tikrinti mokinių kalbėjimo ir klausymo gebėjimų, o raštingumas tikrinamas rašymo užduotimis.

*1 **lentelė.** Mokinių mokymosi pasiekimų skirstymas šioje standartizuotoje programoje pagal veiklos sritis ir dermė su Bendrąja programa*

Veiklos sritys standartizuotoje programoje	Veiklos sritys Bendrojoje programoje
–	Kalbėjimas ir klausymas
Skaitymas	Skaitymas, literatūros (kultūros) pažinimas
Rašymas	Rašymas

Skaitymas

Skaitymas yra universalus gebėjimas, be kurio neįmanomas mokinio asmens brendimas, pažintinė veikla, apskritai jo dalyvavimas bendruomenės bei visuomenės gyvenime. Skaitytojas gali turėti labai įvairių skaitymo tikslų ir nuo to priklauso skaitymo būdas, tačiau iš esmės skaitymo procesas apima šiuos kognityvinius skaitytojo veiksmus: informacijos radimą, tiesioginių išvadų darymą, interpretavimą, vertinimą.

Testuojant siekiama išsiaiškinti:

- kaip mokiniai geba suvokti grožinį ir negrožinį tekstą;
- kokia dalis mokinių geba atlikti skaitymo užduotis pagal atskirų pasiekimų lygių reikalavimus.

Atlikdami skaitomo teksto supratimo užduotis, mokiniai turi atsakyti į įvairaus pobūdžio (tiesiogiai pasakytos informacijos radimas, tiesioginių išvadų darymas, interpretavimas, vertinimas) gebėjimų reikalaujančius teksto suvokimo klausimus. Taip pat skaitymo užduotimis tikrinamas mokinių gebėjimas taikyti literatūros teorijos ir stilistikos žinias, analizuoti bei vertinti tekstus raiškos požiūriu.

*2 **lentelė.** Skaitymo testo klausimų grupių, sudarytų pagal teksto suvokimo gebėjimus, aprašai*

Vertinamas gebėjimas	Trumpas apibūdinimas
Tiesiogiai įvardytos informacijos radimas	Tai mokinio gebėjimas nustatyti atsakymui reikalingos informacijos vietą tekste. Reikiama informacija sutelkta frazėje, sakinyje arba keliuose sakiniuose. Mokinys informaciją randa greitai, informacijos ieškojimas nereikalauja aukštesniojo lygio abstraktaus mąstymo.
Tiesioginių išvadų darymas	Mokinys sieja pateikiamą informaciją ir daro išvadas. Išvadoms padaryti nereikia papildomos informacijos, pakanka pateiktosios tekste.
Interpretavimas	Interpretuodamas skaitytojas aprėpia jau ne tik frazę ar sakinį, bet ir didesnę teksto atkarpą arba visą tekstą, atskirais atvejais ir du ar daugiau tekstų. Savo supratimą jis atskleidžia integruodamas asmeninę patirtį, pasaulio suvokimą ir teksto prasmę.
Vertinimas	Vertindamas mokinys formuluoja savas išvadas apie teksto turinį ir raišką. Jis vertina pateiktą informaciją, lygindamas kelių šaltinių informaciją arba remdamasis savo patirtimi. Skaitytojas išsako savo požiūrį į tekstą: požiūris gali būti neutralus, teigiamas arba neigiamas.

Sudarant skaitymo testo klausimus aprėpiami šie skaitomo teksto aspektai: teksto visuma ir detalės (vaizduojamasis pasaulis); nuomonės / požiūriai; veikėjai / objektai; teksto pobūdis ir kalbinė raiška. 3 lentelėje pateikiami skaitymo testo klausimų grupių, sudarytų pagal skaitomo teksto aspektus, aprašai. Su minėtais teksto aspektais susijusių klausimų grupių proporcijos teste nurodytos 10 lentelėje.

3 lentelė. *Skaitymo testo klausimų grupių, sudarytų pagal teksto suvokimo gebėjimus, aprašai*

Teksto suvokimo aspektai	Trumpas apibūdinimas
Teksto visuma ir detalės (vaizduojamasis pasaulis)	Tokio pobūdžio klausimais tikrinama, kaip mokiniai supranta teksto visumą: formuluoja teksto temą, tikslą, pagrindinę mintį; taip pat tikrinama, kaip mokiniai supranta detales: tekste randa nurodytą informaciją, aptaria veiksmo vietą ir laiką, veiksmą.
Nuomonės / požiūriai	Tokio pobūdžio klausimais tikrinama, kaip mokiniai atpažįsta arba skiria nuomones, požiūrius bei geba pasakyti savo nuomonę apie tekste rašomus dalykus, remdamiesi savo patirtimi ir tekstu.
Veikėjai / objektai	Tokio pobūdžio klausimais tikrinama, kaip mokiniai supranta grožinio kūrinio veikėją ar veikėjus, objektus ir jų požymius, juos apibūdina.
Teksto pobūdis ir kalbinė raiška	Tokio pobūdžio klausimais tikrinama, kaip mokiniai atpažįsta arba skiria grožinius ir negrožinius tekstus, ar tekste atpažįsta kalbinės raiškos priemones ir geba paaiškinti jų paskirtį, prasmę.

Teksto suvokimo gebėjimai teste vertinami siejant juos su teksto aspektais. 4 lentelėje pateikiami konkretūs šių sąsajų pavyzdžiai.

4 lentelė. *Skaitymo testo klausimų, skirtų įvertinti skirtingus įvairių skaitomo teksto aspektų suvokimo gebėjimus, pavyzdžiai*

	Tiesiogiai įvardytos informacijos radimas	**Tiesioginių išvadų darymas**	**Interpretavimas**	**Vertinimas**
Teksto visuma ir detalės (vaizduojamasis pasaulis)	Įvardyk du dalykus, rodančius, jog vilkai savo urvą slepia.	Kurio tipo dviratį reikėtų įsigyti keliautojui, kuris vežiojasi daug daiktų?	Kaip manai, kodėl Artūras nori, kad šeimininkai manytų, jog žąsys pačios stebuklingai dingo?	Kokį poveikį autoriaus gyvenimui turėjo pažintis su profesoriumi Tadu Ivanausku?
Nuomonės / požiūriai	Rask ir išrašyk citatą, rodančią, kad vaikams labai svarbi tėčio nuomonė.	Ką apie vaikų rašytojus mano tie, kurie klausia: „Ar jūs galėtumėt parašyti knygą suaugusiesiems?“	Ką galėtų reikšti Vytauto žodžiai: „Dideli darbai laukia“?	Kurio diskusijos dalyvio nuomonei tu pritari ir kodėl?
Veikėjai / objektai	Išvardyk tris dalykus, kuriuos iš teksto sužinome apie kunigaikštienę Oną.	Vytautas mano, kad kunigaikštienė Ona ir senasis Gerbutas turi vieną bendrą savybę. Įvardyk ją.	Ką apie profesorių Tadą Ivanauską sako užrašas ant Obelynės sodo tvoros?	Įvertink Artūro ir pasakotojo poelgį – jie išleidžia iš narvo kaimynų sugautas laukines žąsis. Argumentuok, kodėl taip manai.
Teksto pobūdis ir kalbinė raiška	Ką autorius vadina auksinėmis saulutėmis? A. Laukines aguonas. B. Žąsų plunksnas. C. Krintančias snaiges. D. Mėnulio atšvaitus.	Kuo tekstui reikšminga paskutinė pastraipa? A. Išreiškia autoriaus nuomonę. B. Pateikia rekomendacijas. C. Apibendrina visą tekstą. D. Pateikia pavyzdžių.	Kaip supranti pasakymą „kregždės karpydavo sparnais apie ausis“?	Atsiminimai pavadinti „Pirmosios pažintys“. Ar toks pavadinimas tinka šiam tekstui ir kodėl?

Rašymas

Rašymas yra specifinis gebėjimas, pirmiausia sietinas su mokinio mąstymo ugdymu. Be to, rašymas – tai kūrybinis procesas, kuriam vykstant apmąstoma sava patirtis, ji derinama su tuo, kas girdėta, matyta, skaityta. Rašymas paprastai prasideda klausimu apie tai, kas gali būti pasakyta, taigi dažnai rašoma, kad skaitytojas suvoktų, apie ką rašantysis mąsto, kad būtų patenkinti komunikavimo poreikiai. Rašymas disciplinuoja mintis, t. y. moko reikšti mintis taip, kad jas suprastų skaitantysis: aiškiai, nuosekliai, sklandžiai, tiksliai, taisyklinga kalba. Rašydami mokiniai turi atsižvelgti į tris veiksnius: kas (teksto tipas, žanras), kodėl (kokiu tikslu) ir kam rašoma.

6 klasės mokiniai rašo turėdami įvairių tikslų: kad sudomintų, informuotų, išsakytų savo nuomonę, įtikintų, patenkintų savo saviraiškos poreikį. Jų tekstai skiriami įvairiems adresatams.

Testuojant siekiama išsiaiškinti:

- kaip 6 klasės mokiniai, atsižvelgdami į teksto tikslą, situaciją, adresatą, geba kurti nurodyto tipo ir (ar) žanro tekstą turinio, struktūros, raiškos, raštingumo požiūriais;
- kokia dalis mokinių geba atlikti rašymo užduotis pagal atskirų pasiekimų lygių reikalavimus.

Sudarant rašymo testą mokinio darbe numatoma vertinti šiuos aspektus: turinį, struktūrą, raišką ir raštingumą. Minėtų vertinimo aspektų proporcijos nurodytos 12 lentelėje.

5 lentelė. *Mokinių rašymo pasiekimų vertinimo aspektų aprašai*

Rašymo vertinimo aspektai	Trumpas apibūdinimas
Turinys	Teksto turinio požiūriu svarbu, ar mokinys geba: – paisyti rašymo tikslo, situacijos ir adresato; – kurti vientisą, įtaigų pasakojimą; – motyvuotai sieti pasakojimo ir aprašymo elementus; – paaiškinti įvykį, procesą; – išsakyti raštu savo nuomonę, ją argumentuoti, remdamasis patirtimi.
Struktūra	Teksto struktūros požiūriu svarbu, ar mokinys: – laikosi žanro reikalavimų; – tinkamai komponuoja pastraipas ir visą tekstą; – mėgina tinkamai vartoti siejamąsias priemones.
Raiška	Teksto raiškos požiūriu svarbu, ar mokinys: – atsižvelgdamas į rašymo tikslą, situaciją ir adresatą, pasirenka tinkamą kalbinę raišką; – formuluoja mintis aiškiai, tiksliai, glaustai, logiškai; – kuria tinkamo, gero, vientiso stiliaus tekstą.
Raštingumas	Raštingumo požiūriu svarbu, ar mokinys rašo taisyklingai, t. y. tinkamai taiko rašybos, skyrybos ir gramatikos taisykles.

2.1.2. Mokinių mokymosi pasiekimų skirstymas pagal kognityvinių gebėjimų grupes

Lietuvių kalbos dalyko skaitymo ir rašymo gebėjimai santykinai skirstomi į dvi grupes: 1) supratimą ir žinių taikymą ir 2) aukštesniuosius mąstymo gebėjimus: analizavimą, interpretavimą ir vertinimą.

Skaitymo gebėjimų grupių aprašai pateikiami 6 lentelėje.

6 lentelė. *Skaitymo gebėjimų skirstymas pagal kognityvinių gebėjimų grupes*

Kognityvinių gebėjimų grupė	Gebėjimai	Iliustruojančių užduočių pavyzdžiai
1. Supratimas ir žinių taikymas	Randa nurodytą informaciją žodiniame ir (ar) grafiškai pateiktame tekste.	Raskite ir išrašykite mintį, įrodančią, kad Urniežius seka geru kito žmogaus pavyzdžiu. Kur tvirtinami pedalų ir didžiojo būgno jutikliai?
	Daro tiesiogines išvadas, susijusias su tekstu.	Paklaustas, kur važinės dviračiu, Mantas atsakė: „Visur.“ Kurį dviratį rinktis jam patartum?
	Paaiškina tekste pateiktą informaciją savais žodžiais.	Kaip į Jožos sprendimą nakvoti medyje reaguoja mama ir tėtis? Savais žodžiais apibūdink mamos ir tėčio elgesį.
	Skiria grožinio kūrinio autorių, pasakotoją ir veikėjus. Atpažįsta negrožinio teksto autoriaus tikslus (pvz., informuoti, paaiškinti, sudominti, įtikinti).	Kas šio teksto pasakotojas?
	Skiria grožinį ir negrožinį tekstą. Atpažįsta negrožinių tekstų pobūdį, tautosakos ir literatūros kūrinių žanrus, nurodytus Bendrojoje programoje.	Baik rašyti sakinį. *„Berniukas ir žuvėdros“ yra pasaka, nes...*
	Nurodo kūrinio veiksmo vietą ir laiką, apibūdina veikėjus.	Kur vyksta pasakojimo veiksmas? A. Kaimo gyvenvietėje. B. Sodyboje miške. C. Dideliame parke. D. Senelių sode.
	Atpažįsta tekste kalbinės raiškos priemones.	Tekste vaikų važiavimas mopedu apibūdinamas žodžiais *„nurūkstam“*, *„prašniokščiame“*, *„nubrazdame“*. Kuri meninė priemonė yra išvardyti žodžiai?

Kognityvinių gebėjimų grupė	Gebėjimai	Iliustruojančių užduočių pavyzdžiai
2. Aukštesnieji mąstymo gebėjimai	Daro perskaityto teksto visumą apibendrinančias išvadas: nurodo teksto temą, nurodo ar suformuluoja pagrindinę mintį, nusako nuotaiką, įvardija vertybes.	Sugalvok šiai ištraukai pavadinimą, atsispindintį teksto temą.
	Daromas išvadas pagrindžia pavyzdžiais iš teksto ar tekstu.	Įvardyk argumentą, rodantį, kad informacija skirta tėvams, turintiems mažų vaikų.
	Randa ir paaiškina, pagrįsdamas tekstu, netiesiogiai pateiktą informaciją: mintis, požiūrius, veikėjų būdo bruožus ir pan.	• Apie kokią šalį kalba autorius, sakydamas: *„Tenai vietos pakanka visiems. Visiems, kurie sugeba ateiti ton šalin“?* • Ką apie berniuką sako žodžiai: *„Juk jie dar vaikai, – mintyse pasiguodžia jis, – jiems reikia padūkti“?*
	Paaiškina teksto kalbinės raiškos priemonių prasmę.	Kokia perkeltinė prasmė slypi sakinyje *„Sembų pakrantėj tokie pat gintarai kaip ir prie Palangos“?* A. Kad gintaras visur atrodo vienodai. B. Kad lietuvių ir sembų žemės yra prie jūros. C. Kad gintarai renkami jūros pakrantėje. D. Kad sembai ir lietuviai – giminiškos gentys.
	Palygina nurodytus teksto ar tekstų elementus.	• Kunigaikštienė Ona ir senasis Gerbutas turi vieną bendrą savybę. Įvardyk ją. • Užpildyk lentelę. Vilkas pranašesnis už žmogų tuo, kad... _____ / Žmogus pranašesnis už vilką tuo, kad... _____ Įrodymas iš teksto (citata): _____ / Įrodymas iš teksto (citata): _____
	Vertina teksto turinį ir raišką, remdamasis įspūdžiu, patirtimi.	Kokius jausmus tėčio širdyje, tavo nuomone, sukėlė Dalios dovana? Kodėl taip manai? Kurio diskusijos dalyvio nuomonei pritari ir kodėl?
	Vertina tekstą įtaigumo, informacijos patikimumo, aktualumo aspektais.	Ko galima tikėtis iš informacijos, kuri skelbiama nurodytoje interneto svetainėje?

Rašymo kognityvinių gebėjimų grupių aprašai pateikiami 7 lentelėje.

*7 **lentelė.** Rašymo gebėjimų skirstymas pagal kognityvinių gebėjimų grupes*

Kognityvinių gebėjimų grupė	Gebėjimai
1. Supratimas ir žinių taikymas	Laikosi žanro reikalavimų.
	Tinkamai komponuoja pastraipas ir visą tekstą: laikosi elementarios samprotavimo struktūros (teiginys, argumentai, išvada); vartoja būdvardžius, dalyvius, skaitvardžius, prieveiksmius veikėjams ar objektams apibūdinti; vartoja veiksmažodžius, prieveiksmius procesui paaiškinti, pasakoti apie įvykį; išdėsto detales, laikydamasis erdvinio ar chronologinio principo; vartoja siejamąsias priemones.
	Atsižvelgdamas į rašymo tikslą, situaciją (oficiali ar neoficiali) ir adresatą (pažįstamas, nepažįstamas, bendraamžis ar vyresnis žmogus) pasirenka tinkamą kalbinę raišką. Atsižvelgdamas į rašymo tikslą, situaciją (oficiali ar neoficiali) ir adresatą (pažįstamas, nepažįstamas, bendraamžis ar vyresnis žmogus) pasirenka tinkamą kalbinę raišką.
	Aiškiai, tiksliai, glaustai, logiškai formuluoja mintis.
	Kuria tinkamo, gero, vientiso stiliaus tekstą.
	Rašydamas taiko Bendrojoje programoje nurodytas rašybos ir skyrybos taisykles.
	Taisyklingai vartoja gramatines konstrukcijas, nurodytas Bendrojoje programoje.
2. Aukštesnieji mąstymo gebėjimai	Kuria reikiamos apimties tekstus įvairiais tikslais įvairiems adresatams.
	Siekdamas sudominti, kuria nesudėtingos kompozicijos pasakojimą.
	Tiksliai, aiškiai, nuosekliai apibūdina gerai žinomą asmenį, daiktą, gyvūną, vietą; nuosekliai pasakoja apie įvykį; paaiškina įvykį, procesą.
	Išsako savo nuomonę, argumentuoja, remdamasis patirtimi.
	Kuria įtikinamojo pobūdžio tekstus, susijusius su kasdienio gyvenimo situacijomis.

2.1.3. Mokinių mokymosi pasiekimų skirstymas pagal pasiekimų lygius

Lietuvių kalbos testų užduotys rengiamos ir rezultatai analizuojami bei vertinami orientuojantis į atitinkamus pasiekimų lygius: patenkinamas lygis, pagrindinis lygis, aukštesnysis lygis. Šie lygiai standartizuotos programos rengėjų išskirti bei aprašyti, remiantis Bendrojoje programoje aprašytais trimis pasiekimų lygiais. Toliau pateikiami skaitymo (6 lentelė) ir rašymo (7 lentelė) pasiekimų lygių aprašai. Aprašo formuluotės nurodo, ką supranta ir geba atlikti dauguma konkretų lygį pasiekusių mokinių.

Skaitymas

Patenkinamas lygis: mokinys, pasiekęs šį lygį, geba rasti nurodytą informaciją, kuri tekste aiškiai įvardyta; atsako į klausimus, atskleidžiančius elementarų teksto supratimą; daro nesudėtingas tiesiogines išvadas; pasako nuomonę apie tekstą ar jo elementus, remdamasis asmenine patirtimi.

Pagrindinis lygis: mokinys, pasiekęs šį lygį, randa nurodytą informaciją, kuri tekste aiškiai neįvardyta; daro platesnio apibendrinimo reikalingas išvadas, nurodo nesunkiai atpažįstamas vertybes; atpažįsta nurodytas kalbinės raiškos priemones ir paaiškina jų prasmę, pasako savo nuomonę apie tekstus, mėgina lyginti tekstus ar teksto elementus nurodytu aspektu.

Aukštesnysis lygis: mokinys, pasiekęs šį lygį, randa reikiamą informaciją, interpretuoja tekstą, daro teksto visumą apibendrinančias išvadas; aptaria, kaip kalbinės raiškos priemonėmis siekiama poveikio skaitytojui; išsako savo nuomonę, remdamasis tekstu; palygina tekstus ar teksto elementus nurodytu aspektu.

*8 **lentelė.** Mokinių skaitymo pasiekimų skirstymas pagal pasiekimų lygius*

Mokymosi pasiekimų lygis	Mokymosi pasiekimų lygį atitinkantys gebėjimai	Iliustruojančių užduočių pavyzdžiai
Patenkinamas lygis	Randa nurodytą informaciją, kuri tekste aiškiai įvardyta.	Kas yra šios ištraukos veikėjai?
	Atsako į klausimus, atskleidžiančius elementarų teksto supratimą.	Kurias upes galima išvysti keliaujant šiuo maršrutu?
	Daro nesudėtingas tiesiogines išvadas.	Kurio tipo dviratis labiausiai tinka važinėti prastais keliais?
	Pasako nuomonę apie tekstą ar jo elementus, remdamasis asmenine patirtimi.	Atsiminimai pavadinti „Pirmosios pažintys“. Ar toks pavadinimas tinka šiam tekstui ir kodėl?

Mokymosi pasiekimų lygis	Mokymosi pasiekimų lygį atitinkantys gebėjimai	Iliustruojančių užduočių pavyzdžiai
Pagrindinis lygis	Randa nurodytą informaciją, kuri tekste aiškiai neįvardyta.	Kur egzistuoja valstybė, apie kurią kalba Vaidas? A. Tian Šanio kalnuose. B. Tėčio pasakojimuose. C. Vaido vaizduotėje. D. Mamos knygose.
	Daro platesnio apibendrinimo reikalingas išvadas.	Kur rengiasi vykti vaikų tėtis? Išrašyk tris tai rodančias detales. Tėtis rengiasi vykti į _____ , nes 1)_____, 2)_____, 3)_____.
	Nurodo nesunkiai atpažįstamas vertybes.	Kodėl autorius gretina krikščioniškus ir pagoniškus daiktus, sakydamas, kad jie greičiau panašūs į gerus senus bičiulius negu į priešininkus?
	Atpažįsta nurodytas kalbinės raiškos priemones ir paaiškina jų prasmę.	Kaip sakinys „Vaido maišelis pilnas patarimų“ apibūdina šį veikėją? A. Vaidas mėgsta nurodinėti kitiems. B. Vaidas nori pasirodyti gudrus. C. Vaidas visada nešiojasi maišelį. D. Vaidas yra labai kūrybiškas.
	Pasako savo nuomonę apie tekstus.	
	Mėgina lyginti tekstus ar tekstų elementus nurodytu aspektu.	Kuo skiriasi pasakojimas apie peilio rankeną nuo pasakojimų apie kitus daiktus?

Mokymosi pasiekimų lygis	Mokymosi pasiekimų lygį atitinkantys gebėjimai	Iliustruojančių užduočių pavyzdžiai
Aukštesnysis lygis	Randa reikiamą informaciją.	Berniukas ir žuvėdra turi vieną tą patį pomėgį. Įvardyk jį.
	Interpretuoja tekstą.	Ką apie tėtį sako žodžiai: „O kas pagaliau svarbiau? Ar Tian Šanio kalnai, ar Liudo rankose lizdas, kurį susivijo nežinomas paukštis? O galgi svarbiausia atskleisti paslaptį „kas yra ten, kur baigiasi Nemunas?“ A. Kad atsakyti į vaikų klausimus taip pat svarbu, kaip ir dirbti savo darbą. B. Kad Tian Šanio kalnuose laukia svarbesni darbai negu atsakinėti į klausimus. C. Kad jis nuveiktų daug darbų, jeigu vaikai jo netrukdytų klausinėdami. D. Kad jis nežino, kaip atsakyti į keistus ir juokingus vaikų klausimus.
	Daro teksto visumą apibendrinančias išvadas.	• Kuo svarbi paskutinė teksto pastraipa? • Kodėl tekstas pavadintas „Informacinių technologijų zoologija“?
	Aptaria, kaip kalbinės raiškos priemonėmis siekiama poveikio skaitytojui.	*„Gal žinote, kur stovi vilkų trobelė? O gal prisimenate nors vieną pasaką, kurioje vilkas savo trobą turėtų? Neprisimenate?“* Įvardyk kalbinės raiškos priemonę, kuria autorius siekia sudominti skaitytoją.
	Išsako savo nuomonę, remdamasis tekstu.	Kas, tavo nuomone, galėjo padovanoti Luko tėvui iš elnio kaulo išdrožtą amuletą? Parašyk du argumentus, kodėl taip manai.
	Palygina tekstus ar teksto elementus nurodytu aspektu.	Užpildyk tuščius lentelės langelius. **Vilkas pasakose…** / **…kadangi realiame gyvenime** Patenka į spąstus, kuriuose padėta žąsis. / Minta mėsa. / Sudrasko ūkininkų gyvulius. Dainuoja „Aūūūū, neturiu namų“. /

Rašymas

*9 **lentelė.** Mokinių rašymo pasiekimų suskirstymas pagal pasiekimų lygius*

Mokymosi pasiekimų lygis	Trumpas mokymosi pasiekimų lygio apibūdinimas
Patenkinamas lygis	Pasiekęs šį lygį, mokinys geba kurti suprantamą rišlų tekstą (pasakojimą ar pasakojimą su aprašymo elementais, aiškinimą ar aiškinimą su aprašymo elementais arba aiškinimą su pasakojimo elementais), fragmentiškai atsižvelgdamas į rašymo tikslą ir adresatą. Kuriamo teksto mintis neplėtojama arba plėtojama nenuosekliai. Mėginama komponuoti pastraipas. Siekiama mintis formuluoti aiškiai, logiškai. Esama nemažai teksto stiliaus trūkumų. Taikomos kai kurios išmoktos rašybos, skyrybos, gramatikos taisyklės, bet nepakankamai sistemingai. *Žr. 8 priedą.*
Pagrindinis lygis	Pasiekęs šį lygį, mokinys geba kurti vientisą tekstą (pasakojimą ar pasakojimą su aprašymo elementais, aiškinimą ar aiškinimą su aprašymo elementais arba aiškinimą su pasakojimo elementais), paisydamas rašymo tikslo, situacijos ir adresato, daugeliu atvejų tinkamai pasirinkdamas kalbinę raišką. Kuriamo teksto mintis aiški, pakankamai detalizuota. Komponuojant tekstą iš esmės laikomasi teksto žanrui būdingos struktūros reikalavimų. Dažniausiai pastraipos komponuojamos tinkamai, mėginama vartoti tinkamas sakinių siejamąsias priemones. Mintys formuluojamos aiškiai, logiškai. Vyrauja tinkamas stilius. Rašoma pakankamai taisyklingai: daugeliu atvejų tinkamai taikomos išmoktos rašybos, skyrybos ir gramatikos taisyklės. *Žr. 8 priedą.*
Aukštesnysis lygis	Pasiekęs šį lygį, mokinys geba kurti vientisą įtaigų tekstą (pasakojimą ar pasakojimą su aprašymo elementais, aiškinimą ar aiškinimą su aprašymo elementais arba aiškinimą su pasakojimo elementais), paisydamas rašymo tikslo, situacijos ir adresato, tinkamai pasirinkdamas kalbinę raišką. Kuriamo teksto mintis aiški, nuosekliai plėtojama, detalizuojama. Komponuojant tekstą laikomasi teksto žanrui būdingos struktūros reikalavimų. Tinkamai komponuojamos pastraipos, tikslingai vartojamos sakinių siejamosios priemonės. Mintys formuluojamos aiškiai, tiksliai, glaustai, logiškai. Tekstas vientisas, gero stiliaus, kalba turtinga. Rašoma taisyklingai: tinkamai taikomos išmoktos rašybos, skyrybos ir gramatikos taisyklės. *Žr. 8 priedą.*

2.2. MOKINIŲ MOKYMOSI PASIEKIMŲ STRUKTŪRINIŲ DALIŲ PROPORCIJOS ĮVERTINIME

Skaitymas

Sudarant skaitymo testą, atsižvelgiama į standartizuotoje programoje nurodytus teksto suvokimo vertinimo aspektus. Klausimų proporcijos pagal šiuos aspektus pateiktos 10 lentelėje (galima ± 5 proc. korekcija).

*10 **lentelė.** Standartizuoto skaitymo testo klausimų pasiskirstymas (proc.) pagal skaitomo teksto aspektus*

Skaitymo testo klausimų grupės pagal skaitomo teksto aspektus	Grožinis tekstas, proc.	Negrožinis tekstas, proc.
Teksto visuma ir detalės	40	55
Nuomonės / požiūriai	15	15
Veikėjai / objektai	30	15
Teksto pobūdis ir kalbinė raiška	15	15
Iš viso	100	100

Visi 10 lentelėje nurodyti aspektai gali būti tikrinami žinių taikymo ir supratimo bei problemų sprendimo reikalaujančiais klausimais. Skaitymo testo klausimų grupių pagal skaitomo teksto aspektus klausimų pavyzdžiai pateikiami 1 priede. Skaitymo testo klausimų proporcijos pagal gebėjimų grupes nurodytos 11 lentelėje (galima ± 5 proc. korekcija).

*11 **lentelė.** Standartizuoto skaitymo testo 6 klasei pasiskirstymas (proc.) pagal mokinių kognityvinių gebėjimų grupes*

Supratimas ir žinių taikymas	Aukštesnieji mąstymo gebėjimai
60	40

Rašymas

Visų tipų teksto kūrimo užduočių vertinimo aspektai vienodi: turinys, struktūra, raiška ir raštingumas. Rašymo užduotis turėtų būti vertinama pagal 12 lentelėje pateiktas vertinimo aspektų proporcijas. Rašymo testu tikrinami supratimo, žinių taikymo ir problemų sprendimo (analizavimo, interpretavimo, vertinimo) gebėjimai. Šių gebėjimų grupių proporcijos nurodytos 13 lentelėje. Šios proporcijos gali būti šiek tiek (± 5 proc.) koreguojamos, atsižvelgus į rašymo užduoties pobūdį.

*12 **lentelė.** Standartizuoto rašymo testo vertinimo pagal vertinimo aspektus proporcijos (proc.)*

Rašymo gebėjimų vertinimo aspektai	Pasakojimas / pasakojimas su aprašymo elementais, proc.	Aiškinimas / aiškinimas su aprašymo elementais / aiškinimas su pasakojimo elementais, proc.
Turinys	40	40
Struktūra	15	15
Raiška	20	20
Raštingumas	25	25
Iš viso	100	100

*13 **lentelė.** Standartizuoto rašymo testo 6 klasei sudėtis (proc.) pagal kognityvinių gebėjimų grupes*

Supratimas ir žinių taikymas	Aukštesnieji mąstymo gebėjimai
60	40

3. MOKINIŲ MOKYMOSI PASIEKIMŲ LYGIŲ APRĖPTYS

Šioje standartizuotos programos dalyje (14 ir 15 lentelėse) pateiktos mokinių mokymosi pasiekimų lygių aprėptys, kuriomis remiamasi rengiant standartizuotus testus. Mokinių mokymosi pasiekimų lygiai aprašomi laikantis šioje standartizuotoje programoje išskirtų veiklos sričių: skaitymo (skaitomo teksto suvokimo) ir rašymo (teksto kūrimo). Mokinių mokymosi pasiekimai skirstomi į tris lygmenis: patenkinamą, pagrindinį ir aukštesnįjį. Lygiai aptariami atsižvelgiant į visus skaitomų ir rašomų tekstų vertinimo aspektus.

Po kiekvienos veiklos srities pasiekimų aprašu pateikiami visų tos srities mokymosi pasiekimų lygių slenksčiai: 1 slenkstis nurodo, ką, tikėtina, geba mokinys, kurio mokymosi pasiekimų lygį jau laikome patenkinamu; 2 slenkstis – pagrindiniu; 3 slenkstis – aukštesniuoju. Slenkstis – tai tarsi kartelė, kurią „peršokęs“ mokinys jau demonstruoja tam mokymosi pasiekimų lygiui būdingus gebėjimus. Taigi slenksčiu vadinama riba, kurią peržengęs mokinys laikomas pasiekusiu tam tikrą mokymosi pasiekimų lygį.

Skaitymas

*14 **lentelė.** Mokinių skaitymo pasiekimų lygių aprėptys su slenksčių požymiais*

Teksto suvokimo vertinimo aspektai	Mokinių mokymosi pasiekimų lygiai		
	Patenkinamas lygis	Pagrindinis lygis	Aukštesnysis lygis
1. Teksto visuma ir detalės	Atsako į klausimus, atskleidžiančius elementarų teksto supratimą: nurodo teksto temą; randa nurodytą informaciją, kuri tekste aiškiai įvardyta: svarbias detales, faktus, įvykius. Daro nesudėtingas tiesiogines išvadas.	Suformuluoja pagrindinę teksto mintį, tikslą, paskirtį, jei kontekstas mokiniui lengvai suvokiamas. Randa nurodytą, tačiau ne vienoje vietoje pateiktą informaciją, kuri tekste aiškiai neįvardyta: detales, veiksmus, faktus, teiginius, įvykius ar pan. Daro platesnio apibendrinimo reikalingas išvadas, pvz., apibendrina teksto fragmentą, susieja dviejų tekstų informaciją, ją palygina. Nurodo nesunkiai atpažįstamas vertybes.	Suformuluoja pagrindinę teksto mintį, nusako negrožinio teksto tikslą, paskirtį. Randa reikiamą informaciją, ją atrenka, išskiria svarbiausią iš pateiktų veiksmų, faktų, detalių ir pan. Interpretuoja tekstą: randa ir susieja, palygina tekste paminėtus, bet aiškiai neįvardytus veiksmus, faktus, teiginius, nuomones ir pan. Daro teksto visumą apibendrinančias išvadas. Įvardija tekste teigiamas vertybes, jas pagrindžia tekstu.

Teksto suvokimo vertinimo aspektai	Mokinių mokymosi pasiekimų lygiai		
	Patenkinamas lygis	**Pagrindinis lygis**	**Aukštesnysis lygis**
Slenksčių įveikimo požymiai	*1 slenkstis*	*2 slenkstis*	*3 slenkstis*
	Patenkinamo lygio slenkstį įveikęs mokinys atlieka tas užduotis, kurios yra susijusios su tiesiogiai tekste pasakyta informacija: nurodo teksto temą, jei pateikiamas klausimas su pasirenkamaisiais atsakymais.	*Pagrindinio lygio slenkstį įveikęs mokinys atlieka tas užduotis, kurios yra susijusios su visą tekstą ar jo dalį apibendrinančia informacija: nurodo pagrindinę mintį, tikslą, paskirtį, jei pateikiami klausimai su pasirenkamaisiais atsakymais; suranda tekste tiesiogiai pateiktą informaciją, kai ji pateikta keliose teksto vietose.*	*Aukštesniojo lygio slenkstį įveikęs mokinys atlieka tas užduotis, kurios yra susijusios su visą tekstą ar jo dalį apibendrinančia informacija ir svarbiomis detalėmis: iš tekste pateiktų veiksmų, detalių geba atrinkti svarbiausias, jas apibendrinti; atpažįsta tekste teigiamas vertybes, jei pateiktas klausimas su pasirenkamaisiais atsakymais.*
2. Nuomonės / požiūriai	Supranta nuomones. Pasako savo nuomonę apie tekstą ar jo elementus, remdamasis savo patirtimi.	Supranta nuomones, aiškiai išreikštą autoriaus poziciją, pasakotojo požiūrį. Pasako savo nuomonę apie tekste rašomus dalykus, remdamasis savo patirtimi ir tekstu.	Supranta nuomones, aiškiai išreikštą autoriaus poziciją, pasakotojo požiūrį. Geba tai vertinti. Išsako savo nuomonę apie tekste rašomus dalykus, remdamasis tekstu.
Slenksčių įveikimo požymiai	*1 slenkstis*	*2 slenkstis*	*3 slenkstis*
	Patenkinamo lygio slenkstį įveikęs mokinys atlieka tas užduotis, kurioms atlikti gali pasitelkti asmeninę patirtį, kai teksto turinys jam lengvai suvokiamas.	*Pagrindinio lygio slenkstį įveikęs mokinys atlieka tas užduotis, kurioms atlikti reikia susieti asmeninę patirtį su labai aiškiai tekste pateiktu požiūriu, vertinimu, nuomone.*	*Aukštesniojo lygio slenkstį įveikęs mokinys atlieka tas užduotis, kurios yra susijusios su visą tekstą ar jo dalį apibendrinančia informacija ir reikalauja vertinimo.*
3. Veikėjai / objektai	Atpažįsta pagrindinius ir kitus aiškiai tekste įvardytus kūrinio veikėjus, įvardija aptariamus objektus, procesus, juos apibūdina vienu aspektu.	Skiria grožinio kūrinio pasakotoją ir veikėją. Suvokia grožinio kūrinio pasakotojo ir veikėjo tiesiogiai reiškiamus požiūrius. Apibūdina objektus, nurodydamas du ir daugiau jų požymių. Mėgina lyginti vieno ar dviejų tekstų objektus, veikėjus nurodytu aspektu.	Skiria grožinio kūrinio pasakotoją ir veikėją. Suvokia grožinio kūrinio pasakotojo ir veikėjo tiesiogiai ir netiesiogiai reiškiamus požiūrius. Palygina vieno ar dviejų tekstų veikėjus nurodytu aspektu.

Teksto suvokimo vertinimo aspektai	Mokinių mokymosi pasiekimų lygiai		
	Patenkinamas lygis	**Pagrindinis lygis**	**Aukštesnysis lygis**
Slenksčių įveikimo požymiai	*1 slenkstis*	*2 slenkstis*	*3 slenkstis*
	Patenkinamo lygio slenkstį įveikęs mokinys atlieka tas užduotis, kurios yra susijusios su tiesiogiai tekste pasakyta informacija: objektais, veikėjais, procesais.	*Pagrindinio lygio slenkstį įveikęs mokinys atlieka tas užduotis, kuriose reikia apibūdinti ar palyginti veikėjus, objektus vienu aspektu, kai tai aiškiai įvardyta tekste.*	*Aukštesniojo lygio slenkstį įveikęs mokinys atlieka tas užduotis, kuriose reikia įvardyti kūrinio pasakotoją, apibūdinti ar palyginti veikėjus, jų požiūrius, apibūdinti objektus nurodytais aspektais, kai tai aiškiai įvardyta tekste ar dviejuose tekstuose.*
4. Teksto pobūdis ir kalbinė raiška	Skiria grožinį ir negrožinį tekstą, nurodo jo pobūdį, jei pateikiamas klausimas su pasirenkamaisiais atsakymais. Atpažįsta dažniausiai vartojamas kalbinės raiškos priemones (jei klausimas yra su pasirenkamaisiais atsakymais), susieja jas su pateiktais pavyzdžiais.	Skiria grožinį ir negrožinį tekstą, nurodo jo pobūdį, argumentuodamas savo pasirinkimą. Atpažįsta nurodytas kalbinės raiškos priemones ir paaiškina jų prasmę, remdamasis tekstu, kontekstu. Mėgina lyginti tekstus ar tekstų elementus nurodytu aspektu.	Aptaria, kaip kalbinės raiškos priemonėmis siekiama poveikio skaitytojui, pateikia pavyzdžių iš teksto. Palygina tekstus ar tekstų elementus nurodytu aspektu.
Slenksčių įveikimo požymiai	*1 slenkstis*	*2 slenkstis*	*3 slenkstis*
	Patenkinamo lygio slenkstį įveikęs mokinys atlieka tas užduotis, kurios reikalauja atpažinti dažnai įprastoje aplinkoje vartojamas elementarias kalbinės raiškos priemones, susieti jas su pateiktais pavyzdžiais.	*Pagrindinio lygio slenkstį įveikęs mokinys atlieka tas užduotis, kurios reikalauja iš teksto visumos atpažinti aiškias kalbinės raiškos priemones, jas paaiškinti, jei pateikiami klausimai su pasirenkamaisiais atsakymais.*	*Aukštesniojo lygio slenkstį įveikęs mokinys atlieka tas užduotis, kurios reikalauja suprasti ir paaiškinti kalbinės raiškos priemones, kuriančias teksto prasmę.*

Rašymas

15 ***lentelė.*** *Mokinių rašymo pasiekimų lygių aprėptys su slenksčių požymiais*

Vertinimo aspektai	Mokinių mokymosi pasiekimų lygiai		
	Patenkinamas lygis	**Pagrindinis lygis**	**Aukštesnysis lygis**
1. Turinys	Pasiekęs šį lygį, mokinys geba kurti suprantamą rišlų tekstą (pasakojimą ar aprašymą, elementarų samprotavimą), fragmentiškai atsižvelgdamas į rašymo tikslą ir adresatą. Kuriamo teksto mintis neplėtojama arba plėtojama nenuosekliai.	Pasiekęs šį lygį, mokinys geba kurti vientisą tekstą (pasakojimą ar aprašymą, elementarų samprotavimą), paisydamas rašymo tikslo, situacijos ir adresato, daugeliu atvejų tinkamai pasirinkdamas kalbinę raišką. Kuriamo teksto mintis aiški, pakankamai detalizuota.	Pasiekęs šį lygį, mokinys geba kurti vientisą įtaigų tekstą (pasakojimą su aprašymo elementais, elementarų samprotavimą), paisydamas rašymo tikslo, situacijos ir adresato, tinkamai pasirinkdamas kalbinę raišką. Kuriamo teksto mintis aiški, nuosekliai plėtojama, detalizuojama.
Slenksčių įveikimo požymiai	*1 slenkstis*	*2 slenkstis*	*3 slenkstis*
	Patenkinamo lygio slenkstį įveikęs mokinys parašo darbą, kuriame iš dalies atsižvelgia į rašymo tikslą, adresatą, mėgina sieti rašinyje vaizduojamą situaciją su asmenine patirtimi.	*Pagrindinio lygio slenkstį įveikęs mokinys parašo darbą, kuriame atsižvelgia į rašymo tikslą ir adresatą, vaizduojamą situaciją sieja ne tik su savo patirtimi, bet ir su esminėmis 5–6 klasės programoje numatytomis įgyti žiniomis.*	*Aukštesniojo lygio slenkstį įveikęs mokinys parašo darbą, kuriame kūrybiškai atsižvelgia į rašymo tikslą ir adresatą, vaizduojamą situaciją sieja su 5–6 klasės programoje numatytomis įgyti žiniomis.*
2. Struktūra	Mėginama komponuoti pastraipas, tačiau jos su trūkumais: neaiškios, nemotyvuotos, nors ir grafiškai išskirtos.	Komponuojant tekstą iš esmės laikomasi teksto žanrui būdingos struktūros reikalavimų. Dažnai pastraipos komponuojamos tinkamai, mėginama vartoti tinkamas sakinių siejamąsias priemones.	Komponuojant tekstą laikomasi teksto žanrui būdingos struktūros reikalavimų. Tinkamai komponuojamos pastraipos, tikslingai vartojamos sakinių siejamosios priemonės.

Vertinimo aspektai	Mokinių mokymosi pasiekimų lygiai		
	Patenkinamas lygis	**Pagrindinis lygis**	**Aukštesnysis lygis**
Slenksčių įveikimo požymiai	*1 slenkstis*	*2 slenkstis*	*3 slenkstis*
	Patenkinamo lygio slenkstį įveikęs mokinys parašo darbą, kuriame iš esmės kuria pasakojimą ir aprašymą, bando laikytis teksto žanro, bendriausių teksto, pastraipų kūrimo principų.	*Pagrindinio lygio slenkstį įveikęs mokinys parašo darbą, kuriame kuria pasakojimą su aprašymo elementais, pagrindinė mintis iš esmės aiški; iš esmės laikosi teksto žanro, bendriausių teksto, pastraipos kūrimo principų.*	*Aukštesniojo lygio slenkstį įveikęs mokinys parašo darbą, kuriame kuria įtaigų pasakojimą su tinkamai parinktais aprašymo elementais, pagrindinė mintis aiški; laikosi teksto žanro, bendriausių teksto, pastraipos kūrimo principų, gali originaliai komponuoti tekstą.*
3. Raiška	Siekiama mintis formuluoti aiškiai, logiškai. Esama nemažai teksto stiliaus trūkumų.	Mintys formuluojamos aiškiai, logiškai. Vyrauja tinkamas stilius.	Mintys formuluojamos aiškiai, tiksliai, glaustai, logiškai. Tekstas vientisas, gero stiliaus, kalba turtinga.
Slenksčių įveikimo požymiai	*1 slenkstis*	*2 slenkstis*	*3 slenkstis*
	Patenkinamo lygio slenkstį įveikęs mokinys parašo darbą, kuriame teksto raiška pakankama, kad galima būtų suprasti tekstą.	*Pagrindinio lygio slenkstį įveikęs mokinys parašo darbą, kuriame iš esmės laikosi teksto raiškos reikalavimų.*	*Aukštesniojo lygio slenkstį įveikęs mokinys parašo darbą, kuriame teksto raiška iš esmės nepriekaištinga, gali būti originali.*
4. Raštingumas	Taikomos kai kurios išmoktos rašybos, skyrybos ir gramatikos taisyklės, bet nepakankamai sistemingai.	Rašoma pakankamai taisyklingai: daugeliu atvejų tinkamai taikomos išmoktos rašybos, skyrybos ir gramatikos taisyklės.	Rašoma taisyklingai: tinkamai taikomos išmoktos rašybos, skyrybos ir gramatikos taisyklės.
Slenksčių įveikimo požymiai	*1 slenkstis*	*2 slenkstis*	*3 slenkstis*
	Patenkinamo lygio slenkstį įveikęs mokinys parašo darbą, kuriame teksto raštingumas pakankamas, kad galima būtų suprasti tekstą.	*Pagrindinio lygio slenkstį įveikęs mokinys parašo darbą, kuriame taiko pagrindines 5–6 klasės programoje nagrinėjamas rašybos, skyrybos ir gramatikos taisykles.*	*Aukštesniojo lygio slenkstį įveikęs mokinys parašo darbą, kuriame taiko 5–6 klasės programoje nagrinėjamas rašybos, skyrybos ir gramatikos taisykles.*

4. VERTINIMO INSTRUMENTŲ CHARAKTERISTIKOS

Skaitymas

6 klasės mokinių skaitymo gebėjimams vertinti rengiamas standartizuotas testas. Jo trukmė – 45 min. Skaitymo gebėjimams vertinti pateikiami grožiniai ir negrožiniai tekstai.

*16 **lentelė.** Skaitymo testo tekstų proporcijos pagal pobūdį*

Teksto pobūdis	Proc.
Grožinis tekstas	50 proc.
Negrožinis tekstas	50 proc.

Skaitymo testo tekstų parametrai ir pobūdis, užduočių tipai pateikiami 17 lentelėje.

*17 **lentelė.** Skaitymo testo tekstų parametrai ir pobūdis, užduočių tipai*

Skaitomų tekstų parametrai	Tekstai autentiški arba minimaliai adaptuoti trumpinant, redaguojant. Tekstai gali būti parinkti iš laikraščių, žurnalų, interneto žiniasklaidos, enciklopedijų, žinynų, mokslo populiarinimo darbų, grožinės literatūros. Tekstai gali būti grafiniai: diagramos, grafikai, lentelės, informaciniai blankai. Tekstų kalba bendrinė. Tekstai gali būti ir verstiniai, bet vertimo kalba ir stilius privalo būti nepriekaištingi. Bendra tekstų apimtis – 600–800 žodžių.
Tekstų skaičius	1 arba keli tekstai.
Tekstų stilius	Patikrai gali būti parenkami dalykinio, publicistinio ir grožinio stiliaus tekstai.
Tekstų turinys, temos	Tekstų temos ir turinys turi atitikti mokinių amžiaus raidos tarpsnį. Tekstų temos ir turinys turėtų būti tokie, kad nei berniukams, nei mergaitėms nesusidarytų palankesnės sąlygos suprasti tekstą. Vengtinos temos: karas, politika, rasių santykiai, lyčių santykiai, mirtis, sunkios ligos, egzaminai (išlaikymas, neišlaikymas), narkotikai, nacionalizmas, religija, opūs istorijos momentai.
Užduočių tipai	Testo rengėjai gali rinktis iš toliau išvardytų užduočių tipų. Uždarojo tipo užduotys: • rasti teksto turinį atitinkančius teiginius iš kelių pateiktųjų; • įvertinti teiginius teksto atžvilgiu; • atsakyti į klausimą, pasirenkant vieną atsakymą iš kelių pateiktųjų; • nustatyti, kurie teiginiai iš pateiktųjų susiję su vienu iš dviejų pateiktų tekstų. • Atvirojo tipo užduotys: atsakyti į pateiktus klausimus.
Vertinimas	Pagal pateiktą instrukciją vertinamas atsakymų turinys; rašybos ir skyrybos klaidos netikrinamos, jos vertinimui įtakos neturi.

Rašymas

6 klasės mokinių rašymo gebėjimams vertinti rengiamas standartizuotas testas. Jo trukmė – 45 min.

Vertinant rašymo gebėjimus gali būti pateikiamos teksto kūrimo užduotys, reikalaujančios parašyti pasakojimą, aprašymą (pasakojimą su aprašymo elementais), aiškinimą ar samprotavimą. Vienam mokiniui pateikiama viena rašymo užduotis.

Rašomų tekstų parametrai ir pobūdis, užduočių tipai pateikiami 18 lentelėje.

*18 **lentelė.** Rašomų tekstų parametrai ir pobūdis, užduočių tipai*

Pateikiama įvestis	• Įvesties formos: citatos, paveikslai, schemos, lentelės, analogijos, nusakytos situacijos; detali instrukcija, pasakanti teksto tikslą, situaciją, adresatą, žanrą, pobūdį; neilgas (1–2 pastraipų) grožinis ar negrožinis tekstas. • Įvesties informacija: sudomina mokinius, sužadina mintis, emocijas, skatina prisiminti asmeninę patirtį; pateikia mokiniams nuorodų apie kuriamo teksto tikslą, adresatą, nurodo tematiką, formą (žanrą). • Įvesties apimtis – ne daugiau kaip pusė A4 formato puslapio. • Kiekviena rašymo užduotis turi atskirą įvestį.
Numatomas tekstų skaičius	Mokinys kuria vieną arba du tekstus.
Numatomi žanrai	Laiškas, straipsnis, žinutė, kvietimas, skelbimas, instrukcija, sveikinimas, sakmė, pasaka.
Vertinimas	Rašinys vertinamas pagal pateiktą instrukciją.

PRIEDAI

Skaitymo testo klausimų grupės pagal skaitomo teksto aspektus

Teksto visuma ir detalės

KLAUSIMŲ PAVYZDŽIAI

- Kokia yra šio teksto tema?
- Kokia pagrindinė Puskalbininkiu pasivadinusio diskusijos dalyvio komentaro mintis?
  - A. Geriausia vartoti kompiuterininkų siūlomą „etą“.
  - B. Turime ieškoti daugiau kalbos perliukų @ pavadinti.
  - C. Reikia džiaugtis, kad pasiūlytas žodis „kilpelė“, ir jį vartoti.
  - D. Vartoti derėtų tik tuos žodžius, kurie yra įtraukti į žodyną.
- Kuris teiginys geriausiai atspindi visos pirmosios teksto dalies temą?
  - A. Medžioklės prisiminimai.
  - B. Jaunojo sembo mirtis.
  - C. Kelionė iš karo namo.
  - D. Pagonės Birutės ilgesys.
- Kuo skiriasi 1 ir 2 teksto dalys?
  - A. Veiksmas vyksta skirtingose vietose.
  - B. Veikia ne tas pats pagrindinis veikėjas.
  - C. Dalys yra parašytos skirtingų autorių.
  - D. Pasakojama ne tuo pačiu asmeniu.
- Kokius mokytojo žodžius prisiminė Vytautas?
  - A. Kad mokytis rašto be galo sunku.
  - B. Kad mokslas – išminties vartai.
  - C. Kad kario mokslas – kalavijas ir žirgas.
  - D. Kad svarbiausia – senieji pergamentai.
- Įvardyk du dalykus, kurie rodo Artūro svetingumą.
- Autorius teigia, kad geriausiai vilkai „dainuoja“. Pažymėk, kurie du faktai iš išvardytų lėmė tokį jo sprendimą.

Vilkų kaukimas žmonėms kelia baimę.	☐
Kaukiantys vilkai vienas kitą girdi už 5 kilometrų.	☐
Kiekvieno šeimos vilko balsas vis kitoks.	☐
Vilko balsas sunkiai atpažįstamas.	☐

Skaitymo testo klausimų grupės pagal skaitomo teksto aspektus

Nuomonės / požiūriai

KLAUSIMŲ PAVYZDŽIAI

- Kurio diskusijos dalyvio nuomonei tu pritari ir kodėl?
- Įvertink Artūro ir pasakotojo poelgį – jie išleidžia iš narvo kaimynų laikomas laukines žąsis. Argumentuok, kodėl taip manai.
- Rodyklėmis sujunk diskusijos dalyvius ir nuomonę, kuriai kiekvienas jų pritaria

	Puskalbininkis	
	-tojas	
@ galima vadinti kilpele	Taškas	@ vadinti kilpele netinka
	Patriotė	
	Indrė	

Veikėjai / objektai

KLAUSIMŲ PAVYZDŽIAI

- Koks Vytauto motinos būdo bruožas atsiskleidžia pilies kieme sutinkant iš karo grįžusius vyrą ir sūnų?
  - A. Atsargumas.
  - B. Santūrumas.
  - C. Išdidumas.
  - D. Smalsumas.
- Kuriuo vilko požymiu remiantis sukurta pasaka „Vilkas ir ožiukai“?
  - A. Turi gerą uoslę.
  - B. Panašus į šunį.
  - C. Plėšrus, minta mėsa.
  - D. Greitas ir stiprus.
- Ką apie Artūrą sako žodžiai: „...ir man rodėsi, kad tasai žmogus savyje turi kitą šviesos pasaulį, nemažesnį negu tasai, baltuojantis už lango“?
  - A. Kad jo širdis šalta kaip sniegas.
  - B. Kad jis yra geras botanikas.
  - C. Kad jis atvyko tyrinėti šviesą.
  - D. Kad jis yra taurios sielos žmogus.

Skaitymo testo klausimų grupės pagal skaitomo teksto aspektus

Teksto pobūdis ir kalbinė raiška

KLAUSIMŲ PAVYZDŽIAI

- Kurias dvi medžioklės detales išryškina šie vaizdingi veiksmažodžiai?

  Vytautas mėgo medžioklę: ***ringuoja*** *ragai,* ***skardena*** *trimitai,* ***lekia*** *žirgai.* ***Skuodžia*** *medžiokliniai šunys.*

  A. Spalvas ir kvapus.
  B. Baimę ir pavojų.
  C. Garsus ir greitį.
  D. Triukšmą ir nuovargį.

- Užpildyk schemą, išrašydamas lapę apibūdinančius epitetus.

Išvaizda
_____
_____

Vidinės savybės
_____
_____

- Sujunk linijomis atitinkamus meninių priemonių pavadinimus ir jų pavyzdžius.

visureigis ***kriokia***	palyginimas
žmonės puola žąsis ***kaip lapinai***	epitetas
žąselės *netrunka pavargti*	vaizdingas veiksmažodis
baltų *burtų ir žiedų šviesos*	deminutyvas

Perskaityk tekstą ir atlik užduotis.

Mudu su Urniežium sėdam ant mopedo ir nurūkstam.

– Manęs niekas gerai nepažįsta! Kai užsispiriu, man valios užtenka! – kiek pavažiavus, sušunka Urniežius, matyt, prisiminęs Sofijos Veiverytės abejonę.

– Tik truputį pasistenk, ir viskas bus gerai! – rikteliu jam prie pat ausies.

– Žinoma! – sutinka Urniežius ir padidina greitį.

Lyg viesulas prašniokščiame per užtvankos tiltą, per malūno kiemą, – senas Urbono šuo nespėja nė amtelėti. Urniežius mopedą sustabdo tik ant Raudonskardžio, nes diena saulėta, be vėjo, ir apačioje, lygiame vandens paviršiuje, kaitinasi šapalai. Tikros kultuvės! Bežiūrint į juos, abu apima noras išsimaudyti, ir vingiuotu taku nubrazdame į pakalnę.

Plaukiojame, taškomės, kol sustipę imame kalenti dantimis. Tada nusprendžiame lipti į krantą, bet Urniežius dar nori pernerti skersai upę. Tik kojų pėdos švysteli. Ten, kur jis paneria, į vandens paviršių iškyla oro burbuliukai. Aš leipstu iš juoko, kai Urniežius prie kito kranto palenda po vandens lelijų lapais ir išlenda lyg koks vandenis, aplipęs maurais. Juokiasi ir jis patenkintas. Ne daug kas ryžtųsi toje vietoje nerti per upę. Urniežius mokytis pritingi, tas tiesa, bet drąsos jam netrūksta.

Išlipę iš vandens, apibėgame kelis ratus pieva, sušylame, o tada Jonas Urniežius pasiūlo:

– Nori, išmokysiu mopedu važiuoti?

Dar klausia! Žinoma, noriu!

Jis paaiškina, kur kokią rankeną, kada kokį pedalą spausti, atrodo, viską darau kaip reikiant, o mopedas vis tiek gęsta arba taip užplerpia, kad net Feliusės veršis baubdamas pievoje ima lakstyti ratu.

– Tu neskubėk, viską švelniau daryk! – bėgdamas iš paskos, šaukia Urniežius.

Bet kas iš to? Mano rankų ir kojų raumenys kaip sustingę. Akys stulpu stovi. Nė mirktelėti nesuspėju, kaip įsibėgėjęs trenkiuosi į akmenį, kaime Velnio akmeniu vadinamą. Lyg pelų maišas praskrieju virš jo ir žnekteliu į dilgėles. Iš pradžių skausmo nejaučiu, tik galvoj šmėkšteli – baigta, nebėr mopedo...

– Ar neužsimušei!? Sakyk, ko tyli? – Urniežius atbėgęs įpuola į dilgėles.

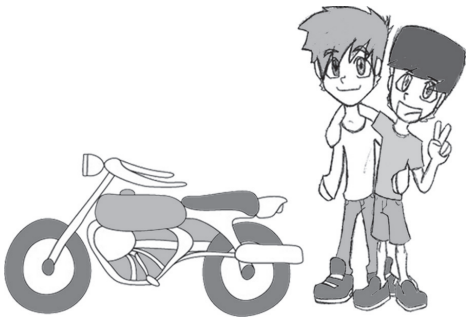

– Dar ne...

– Pajudink galvą.

– Petį ir koją nusivariau...

– Dėl to gyvensi. Svarbu, kad galva sveika.

Urniežius padeda atsistoti, pasiremdamas į jį, išklibinkščiuoju iš dilgėlyno. Dešinysis petys kruvinas, koja tarsi su bulvių tarka pertraukta...

– Nereikėjo man duoti mopedo...

– Nereikėjo, nereikėjo... Vienas akmuo visoje pievoje... Kaip avinas kaktomuša... proteliui pasimaišius... – nebesusilaikęs Urniežius ima kvatoti. Taip įsilinksmina, kad net ašaros ištrykšta.

Žiūrėdamas į jį, ir aš imu krizenti, nors apsipylęs krauju. Jeigu kas dabar mane pamatytų, tikriausiai išsigandęs už galvos susiimtų...

Jonas Urniežius, liovęsis kvatoti, griebiasi darbo, nes reikia kaip nors aprišti man koją ir petį. Su koja jis susitvarko bematant. Apmuturiuoja mano marškiniais, gražiai suriša abi rankoves, geriau nė nereikia. Užtat peties nei jis, nei aš nesugalvojam, kaip aprišti. Kraujas sunkte sunkiasi, ir Urniežius, spjovęs į viską, drykstelі savo marškinius. Suplėšo lygiomis ilgomis skiautėmis, suriša jas, o tada be vargo apvynioja visą petį.

– Dabar dumiam namo. Reikia jodu patepti, kad kraujo užkrėtimo nebūtų.

– Ar sveikas mopedas?

– Juokdarys... – nusistebi Urniežius. – Ratas kaip kiaušinis... Bet tu nebijok, aš atsarginį turiu. Svarbu, kad tu gyvas likai. Mane tėvas taip galvoti išmokė. Kol gyvas esi, į visas bėdas reikia tik nusispjauti.

Man patinka, kad Jonas Urniežius šitaip kalba. Iš tikrųjų, kai gerai pamąstau, visos mūsų gyvenimo bėdos – tai grynas juokas.

B. Bušma, „Strazdanota vasara“.

KLAUSIMAI IR UŽDUOTYS

1 Įvardyk šio teksto temą.

_____

2 Teksto pradžioje kalbama apie žmogaus valią. Parašyk, ką apie Urniežiaus valingumą mano kiti.

Sofija Veiverytė _____

Pats Urniežius _____

Pasakotojas _____

3 Rask ir įvardyk dvi detales, rodančias, kad berniukai mopedu važiuoja labai greitai.

1._____

2._____

4 Kas rodo, kad Urniežius drąsus? Išvardyk tris dalykus.

1. _____	2. _____	3. _____
_____	_____	_____

5 Ką apie Urniežių sako jo poelgis, kai draugas susižeidžia?

_____

_____

6 Tekste vaikų važiavimas mopedu apibūdinamas žodžiais „*nurūkstam*“, „*prašniokščiame*“, „*nubrazdame*“.
Kas yra išvardyti žodžiai?

Ⓐ Retoriniai klausimai.
Ⓑ Įasmeninimai.
Ⓒ Vaizdingi veiksmažodžiai.
Ⓓ Epitetai.

7 Parašyk mintis, kurios pirmiausia šauna į galvą berniukams, mopedui atsitrenkus į akmenį?

Pasakotojas galvoja

_____
_____
_____

Urniežius galvoja

_____
_____
_____

8 Kuris žodis geriausiai apibūdina Urniežiaus juoką, pasakotojui atsitrenkus į akmenį?

Ⓐ Pašaipus.
Ⓑ Nuoširdus.
Ⓒ Dirbtinis.
Ⓓ Įžeidžiantis.

9 Pateik tris argumentus, įrodančius, jog Urniežius ir pasakotojas yra tikri draugai.

1._____

2._____

3._____

10 Rask ir išrašyk mintį, įrodančią, kad Urniežius seka geru kito žmogaus pavyzdžiu.

_____

_____

11 Kuria citata nusakoma pagrindinė šio teksto mintis?

Ⓐ „Tik truputį pasistenk, ir viskas bus gerai!“
Ⓑ „Nereikėjo man duoti mopedo...“
Ⓒ „Kol gyvas esi, į visas bėdas reikia tik nusispjauti.“
Ⓓ „Nori, išmokysiu mopedu važiuoti?“

Perskaityk tekstą ir atlik užduotis.

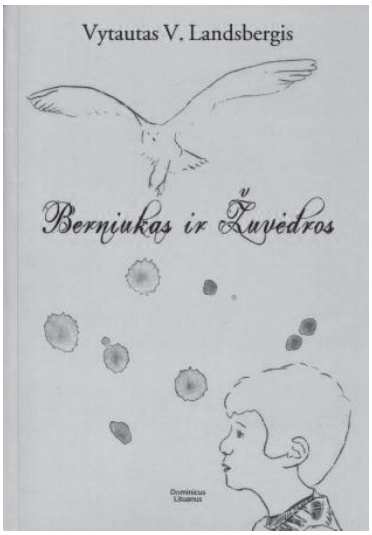

Buvo pati vasaros pabaiga. Nuo jūros pūtė šiltas, lengvas vakarų vėjas, sukeldamas mažas bangeles. Ant didžiųjų tamsių akmenų, gulinčių pajūryje ant smėlio arba kyšančių jūroje netoli kranto, tupėjo pulkas kirų ir žuvėdrų. Prieš porą mėnesių jos jau buvo išperėjusios savo mažus vaikelius, šie jau spėjo paaugti ir apsiplunksnuoti, pramoko skraidyti ir žvejoti. Ir štai dabar – tiek žuvėdros, tiek kirai su savo vaikais – susimetę į draugiškus pulkelius tarškėjo, klegėjo bei svarstė, ką veikti toliau, artėjant rudens darganoms ir žiemos šalčiams. [...]

Taip klegėdami ir ginčydamiesi paukščiai dažnai matydavo prie jūros ateinantį keistą berniuką, po pažastimi nešiną dideliu aplanku popierių. Ateidavo tas berniukas dažniausiai jau po pietų ar vakarėjant, atsisėsdavo kur nors atokiau ant kranto akmens, išsitraukdavo iš aplanko spalvoto popieriaus lapą ir, išsiėmęs iš kišenės kreideles, imdavo piešti žuvėdras bei kirus. O paukščiams – kad ir kaip tai atrodydavo keista – labai patiko pozuoti jaunajam dailininkui. [...]

– Kodėl jis toks tylus, kodėl nerėkauja, neišdykauja, nemėto akmenų vandenin kaip kiti vaikai? – plūduriuodami svarstė kirai.

– Gal jis serga kokia balso liga? – gūžčiojo pečiais žuvėdros. [...]

– O aš žinau, kodėl jis nešneka, – staiga prabilo iki šiol tylėjusi senyvo amžiaus žuvėdra. – Aš galėčiau jums apie šį berniuką papasakoti labai daug įdomių dalykų...

– O iš kur tu apie jį žinai? – paklausė didžiulis rudagalvis kiras, tingiai pasukęs galvą į netikėtai prabilusiąją. – Juk tu paukštis, o jis – žmogus.

– Žinau, nes man labai patinka stebėti šiuos pajūriu vaikštinėjančius besparnius padarus, – paaiškino žuvėdra ir išmintingai kojele pasikrapštė galvą, – o jeigu kuris nors iš jų mane ypač sudomina, tada aš imu jį sekti, dažnai net iki jo namų, apžiūriu pro langą, kaip jis gyvena, ką veikia. Oi įdomūs sutvėrimai tie žmonės!

[...] Savo baltasparniams draugams ji paaiškino, kad kalbėti, rėkauti ar akmenimis mėtytis tas berniukas nenori ne todėl, kad kuo nors sirgtų.

– Jis tiesiog yra tylus, uždaras vaikas, kuriam labai patinka stebėti gamtą, paukščius, žmones. Žmonių, kaip ir paukščių, yra labai daug rūšių. Vieni rėksmingi, plėšrūs, kiti tylūs, atsargūs ir ramūs.

Klausėsi jūros paukščiai, linguodami galvomis, ir daug įdomių dalykų apie jaunąjį dailininką išgirdo. Jie sužinojo, kad dėl uždaro šio berniuko būdo klasės draugai dažnai iš jo pasišaipo, net pravardę jam sugalvojo – Batas. Atseit kurčias kaip batas... Kartais ir pastumia jį ar net pargriauna, tačiau berniukas neįsižeidžia. „Juk jie dar vaikai, – mintyse pasiguodžia jis, – jiems reikia padūkti.“ [...] Berniukas tapo tylus, uždaras – vis dažniau kalbėjosi su jūra, paukščiais ar debesimis. Jam atrodė, kad gamta girdi ir supranta jį kur kas geriau nei kai kurie draugai.

Vytautas V. Landsbergis, „Berniukas ir žuvėdros“.

KLAUSIMAI IR UŽDUOTYS

1 Apie berniuką kalbasi žuvėdros ir kirai. Kokia tai meninė priemonė?

_____

2 Įvardyk du berniuko pomėgius.

1. _____ 2. _____

3 Ką apie berniuką sužinojo kirai, klausydamiesi žuvėdros? Įvardyk tris dalykus.

1._____

2._____

3._____

4 Ką apie berniuką sako žodžiai: „Juk jie dar vaikai, – mintyse pasiguodžia jis, – jiems reikia padūkti“?

_____

_____

5 Berniukas ir žuvėdra turi vieną tą patį pomėgį. Koks jis?

_____

6 Baik rašyti sakinį.

„Berniukas ir žuvėdros“ yra pasaka, nes _____

_____

7 Ką apie berniuką sako pravardės paaiškinimas „Atseit kurčias kaip batas“?

Ⓐ Jo batai netvarkingi.

Ⓑ Jis avi madingus batus.

Ⓒ Jis yra kurčias.

Ⓓ Jis mažai bendrauja.

STRAZDANOTA VASARA

Klausimo numeris	Taškai	Aprašas	Pavyzdžiai
1	1	Atsakyta teisingai. Atsakymo turinys atspindi svarbiausią teksto įvykį.	Berniukų nuotykiai važinėjantis mopedu / Berniukų maudynės ir nesėkmingas bandymas išmokti važiuoti mopedu / Urniežius moko savo draugą važiuoti mopedu / Mopedo avarija.
	0	Atsakyta neteisingai arba neatsakyta. Neteisingais laikomi tik dalį temos apimantys atsakymai, labai apibendrinti atsakymai.	Draugų maudynės / Berniukų draugystė/ Draugų nuotykiai / Viena vasaros diena.
2	3	Teisingai apibūdintos visos trys nuomonės.	*Sofija Veiverytė:* abejoja, ar Urniežius turi valios / mano, kad Urniežius neturi valios. *Urniežius:* mano, kad jam užtenka valios, kai užsispiria / gali, jei nori / mano, kad turi valios. *Pasakotojas:* mano, kad Urniežiui reikia pasistengti / kad Urniežiui trūksta valios.
	2	Teisingai apibūdintos dvi nuomonės.	
	1	Teisingai apibūdinta viena nuomonė.	
	0	Atsakyta neteisingai arba neatsakyta.	
3	2	Teisingai įvardytos dvi detalės.	„Lyg viesulas prašniokščiame“, „šuo nespėja nė amtelėti“, „Sėdam ant mopedo ir nurūkstam“.
	1	Teisingai įvardyta viena detalė.	
	0	Atsakyta neteisingai arba neatsakyta.	
4	3	Teisingai įvardyti trys dalykai.	1. Nebijo greitai važiuoti. / Padidina greitį. / Lyg viesulas važiuoja. 2. Nebijo nerti per upę pavojingoje vietoje. / Perplaukia upę. 3. Neišsigąsta pamatęs sužeistą draugą. / Sutvarsto žaizdą. 4. Nebijo dilgėlių.
	2	Teisingai įvardyti du dalykai.	
	1	Teisingai įvardytas vienas dalykas.	
	0	Atsakyta neteisingai arba neatsakyta.	
5	1	Teisingai atsakyta.	Drąsus, nesutrinka sudėtingoje situacijoje. / Jis yra labai geras draugas, nes rūpinasi sužeistu draugu. / Jam svarbiau draugas, o ne mopedas.
	0	Atsakyta neteisingai arba neatsakyta.	

Klausimo numeris	Taškai	Aprašas	Pavyzdžiai
7	2	Teisingai apibūdintos abiejų berniukų mintys arba išrašytos tinkamos citatos.	*Pasakotojas galvoja:* Ar nieko neatsitiko mopedui. / Nebėra mopedo. /„baigta, nebėr mopedo“.
	1	Teisingai apibūdintos vieno kurio berniuko mintys arba išrašyta tinkama citata.	*Urniežius galvoja:* Ar draugas sveikas. / Ar draugas nesusižeidė. / „Ar neužsimušei!? Sakyk, ko tyli?“
	0	Atsakyta neteisingai arba neatsakyta.	
9	3	Pateikti trys teisingi argumentai.	Urniežius nori išmokyti draugą važiuoti mopedu. / Draugui susižeidus, Urniežius puola jam į pagalbą. / Urniežius nepyksta dėl sugadinto mopedo, nes draugas yra svarbiau.
	2	Pateikti du teisingi argumentai.	
	1	Pateiktas vienas teisingas argumentas.	
	0	Atsakyta neteisingai arba neatsakyta.	
10	1	Nurašyta tinkama citata.	„Mane tėvas taip galvoti išmokė.“
	0	Atsakyta neteisingai arba neatsakyta.	

Klausimo numeris	Teisingas atsakymas
6	C
8	B
11	C

BERNIUKAS IR ŽUVĖDROS

Klausimo numeris	Taškai	Aprašas	Pavyzdžiai
1	1	Atsakyta teisingai.	Įasmeninimas / Personifikacija
	0	Atsakyta neteisingai arba neatsakyta.	
2	2	Teisingai įvardyti du pomėgiai.	1. Piešimas. / Mėgsta piešti paukščius. 2. Patinka stebėti gamtą, paukščius, žmones. / Patinka kalbėtis su jūra. 3. Mėgsta būti vienas.
	1	Teisingai įvardytas vienas pomėgis.	
	0	Atsakyta neteisingai arba neatsakyta.	
3	3	Teisingai įvardyti trys dalykai.	1. Tylus / uždaras / ramus vaikas. 2. Vaikai / klasės draugai dažnai iš jo pasišaipo / pravardžiuoja jį Batu. 3. Atlaidus, nepyksta ant vaikų už pravardžiavimą ar stumdymą. 4. Jam patinka stebėti gamtą / kalbėtis su jūra, paukščiais ar debesimis.
	2	Teisingai įvardyti du dalykai.	
	1	Teisingai įvardytas vienas dalykas.	
	0	Atsakyta neteisingai arba neatsakyta.	
4	1	Atsakyta teisingai.	Berniukas yra atlaidus / labai supratingas / protingas / subrendęs / ne pagal metus suaugęs / labiau suaugęs negu jo draugai / kad jis jau nebe vaikas / jis galvoja, kad tuos vaikus jis jau praaugo.
	0	Atsakyta neteisingai.	
5	1	Atsakyta teisingai.	Stebėti / stebėti aplinką / gamtą / žmones ir gyvūnus.
	0	Atsakyta neteisingai arba neatsakyta.	
6	1	Atsakyta teisingai.	...nes vaizduojami netikroviški dalykai. / nes tikrovėje žuvėdros ir kirai nekalba.
	0	Atsakyta neteisingai arba neatsakyta.	

Klausimo numeris	Teisingas atsakymas
7	D

TESTO CHARAKTERISTIKOS

1 lentelė. *Užduočių ir testo taškų pasiskirstymas pagal mokymosi pasiekimų lygius*

		Mokymosi pasiekimų lygis		
		Patenkinamas lygis	**Pagrindinis lygis**	**Aukštesnysis lygis**
Užduočių Nr.		1.3 (1 t)*, 1.4 (1 t)*, 1.6, 1.8, 1.9 (1 t)*, 1.11, 2.2 (1 t)*, 2.2 (2 t)**, 2.3 (1 t) *, 2.3 (2 t)*, 2.6, 2.7	1.2 (1 t)*, 1.2 (2 t)*, 1.3 (2 t)**, 1.4 (2 t)*, 1.5, 1.7 (1 t)*, 1.7 (2 t)**, 1.9 (2 t)*, 1.9 (3 t)**, 1.10, 2.3. (3 t)**, 2.4, 2.5	1.1, 1.2 (3 t)**, 1.4 (3 t)**, 2.1
Testo taškų pasiskirstymas	*taškai*	12	13	4
	proc.	41,4	44,8	13,8

** Iš dalies teisingai atlikta užduotis*
*** Visiškai atlikta užduotis*

2 lentelė. *Užduočių ir testo taškų pasiskirstymas pagal skaitomo teksto aspektus*

		Skaitomo teksto aspektai			
		Teksto visuma ir detalės	**Nuomonės/ požiūriai**	**Veikėjai/objektai**	**Teksto pobūdis ir kalbinė raiška**
Užduočių Nr.		1.1, 1.3, 1.7, 1.8, 1.9, 1.11, 2.5	1.2, 1.10	1.4, 1.5, 2.2, 2.3, 2.4	1.6, 2.1, 2.6, 2.7
Testo taškų pasiskirstymas	*taškai*	11	4	10	4
	proc.	37,9	13,8	34,5	13,8

3 lentelė. *Užduočių ir testo taškų pasiskirstymas pagal teksto suvokimo gebėjimus*

		Teksto suvokimo gebėjimai			
		Tiesiogiai įvardytos informacijos radimas	**Tiesioginių išvadų darymas**	**Interpretavimas**	**Vertinimas**
Užduočių Nr.		1.3, 1.7, 1.10, 2.2, 2.3	1.2, 1.4, 1.6, 1.11, 2.1, 2.5	1,1, 1,5, 2.4, 2,6, 2.7	1.8, 1.9
Testo taškų pasiskirstymas	*taškai*	10	10	5	4
	proc.	34,5	34,5	17,2	13,8

4 lentelė. *Užduočių ir testo taškų pasiskirstymas pagal kognityvinių gebėjimų sritis*

		Kognityviniai gebėjimai	
		Supratimas ir žinių taikymas	**Aukštesnieji mąstymo gebėjimai**
Užduočių Nr.		1.2, 1.3, 1.6, 1.7, 1.10, 1.11, 2.1, 2.2, 2.3, 2.5	1.1, 1.4, 1.5, 1.8, 1.9, 2.4, 2.6, 2.7
Testo taškų pasiskirstymas	*taškai*	17	12
	proc.	58,6	41,4

TESTO ŠALIES REZULTATAI

5 lentelė. *Mokymosi pasiekimų lygių ribos*

Mokymosi pasiekimų lygis	Mokymosi pasiekimų lygio ribos		Šalies mokinių, pasiekusių atitinkamą pasiekimų lygį, dalis (proc.)
	Nuo	Iki	
Nepasiektas patenkinamas	0	7	6,0
Patenkinamas	8	14	28,1
Pagrindinis	15	22	56,3
Aukštesnysis	23	29	9,6

6 lentelė. *Vidutiniškai surinkta taškų dalis pagal atskiras turinio sritis*

Turinio sritis	Vidutiniškai surinkta taškų dalis	
	Taškais	Procentais
Teksto visuma ir detalės	5,8	52,7
Nuomonės/požiūriai	1,5	37,5
Veikėjai/objektai	6,0	60,0
Teksto pobūdis ir kalbinė raiška	2,4	60,0

7 lentelė. *Vidutiniškai surinkta taškų dalis pagal atskiras turinio sritis*

Turinio sritis	Vidutiniškai surinkta taškų dalis	
	Taškais	Procentais
Tiesiogiai įvardytos informacijos radimas	6,1	61,0
Tiesioginių išvadų darymas	4,9	49,0
Interpretavimas	2,5	50,0
Vertinimas	2,3	57,5

8 lentelė. *Vidutiniškai surinkta taškų dalis pagal atskiras kognityvinių gebėjimų sritis*

Kognityvinių gebėjimų sritis	Vidutiniškai surinkta taškų dalis	
	Taškais	Procentais
Supratimas ir žinių taikymas	9,4	55,3
Aukštesnieji mąstymo gebėjimai	6,4	53,3

TEKSTO KŪRIMO UŽDUOTIS

Šeštoje klasėje buvo taip tylu, kad galėjai girdėti, kaip sušlama verčiamas sąsiuvinio lapas. Mokiniai susikaupę kūrė pasakojimus, tik vienas Tautvydas, parašęs pasakojimo pradžią, galvojo, ką rašyti toliau. Jis sumanė rašyti apie aitvarą ir dabar stengėsi prisiminti viską, ką skaitydamas sakmes sužinojo.

Pratęsdamas Tautvydo pradėtą istoriją parašyk pasakojimą:

- aprašyk, kaip aitvaras atrodė,
- papasakok, kaip toliau klostėsi įvykiai,
- nepamiršk sugalvoti pavadinimo.

_____

(pavadinimas)

Išsikepiau kartą kiaušinienės. Pasidėjau lėkštę ant stalo, pasisukau pasiimti duonos, atsisuku – lėkštė tuščia. Pakeliu galvą ir savomis akimis netikiu – į mane žvelgia tikrų tikriausias aitvaras. O kad jūs būtumėte matę, kaip jis atrodė.

_____

_____

_____

_____

_____

_____

_____

Bet tikri nuotykiai prasidėjo vėliau. _____

PASAKOJIMO VERTINIMO INSTRUKCIJA

Rašymo vertinimo aspektas	Taškai	Aprašymas
	0	Neatlikta užduotis.
	0	Per mažai teksto (mažiau negu 5 eilutės) išvadoms daryti.
TEKSTO TURINYS	7	Siekdamas sudominti kuria vientisą įdomaus siužeto pasakojimą. Siekdamas įtaigumo kuria intrigą, motyvuotai sieja pasakojimo ir aprašymo[1] elementus. Vaizduojamos tinkamai pasirinktos, įtaigios situacijos. Pasakojimo dalyvių / veikėjų jausmai ir mintys, pasakotojo savijauta (jei to reikalauja situacija) tikslingai siejama su siužetu. Pavadinimas intriguojantis, jame esama rašinio idėjos užuominų.
	6	
	5	Siekdamas sudominti kuria vientisą pasakojimą. Motyvuotai sieja pasakojimo ir aprašymo elementus. Vaizduojamos tinkamai pasirinktos situacijos. Pasakojimo dalyvių / veikėjų jausmai ir mintys, pasakotojo savijauta (jei to reikalauja situacija) logiškai siejama su siužetu. Pavadinime esama rašinio idėjos užuominų.
	4	
	3	Siekdamas sudominti kuria pasakojimą. Sieja pasakojimo ir aprašymo elementus, bet ne visada motyvuotai. Vaizduojamos pakankamai įprastos situacijos arba nepakankamai įtaigios ir pagrįstos situacijos. Užsimenama apie dalyvių / veikėjų jausmus ir mintis, pasakotojo savijautą (jei to reikalauja situacija). Pavadinimas susijęs su tema arba neutralus.
	2	
	1	Kuria pasakojimą, kuriame yra aprašymo elementų. Situacijų nekuria, bendrais bruožais, keliais sakiniais nusako įvykį. Formuluojamas neutralus pavadinimas arba pavadinimo formuluotė turi trūkumų.
	0	Pasakojimas sunkiai suprantamas. / Kuria kito tipo tekstą. / Pasakojimas nesusijęs su nurodyta tema.

[1] Pvz.: aprašyta aitvaro išvaizda, apibūdinta veiksmo vieta, kiti veikėjai.

Rašymo vertinimo aspektas	Taškai	Aprašymas
TEKSTO STRUKTŪRA	3	Komponuoja tekstą, laikydamasis pasakojimui būdingos struktūros reikalavimų (tinkamai remiasi pateikta pasakojimo kūrimo schema). Tinkamai komponuoja pastraipas ir tekstą. Mėgina tinkamai vartoti siejamąsias priemones. Gali būti ir originali (bet motyvuota) struktūra.
	2	Komponuoja tekstą, laikydamasis pasakojimui būdingos struktūros reikalavimų (remiasi pateikta pasakojimo kūrimo schema), bet nemotyvuotai trūksta vienos dalies. Arba yra visos dalys, bet jos su trūkumais. Mėgina tinkamai vartoti siejamąsias priemones.
	1	Komponuoja tekstą, bet jo struktūra turi trūkumų (yra ne visos dalys, jos neproporcingos, nesusietos). Menkai remiasi pateikta schema. Nevartoja siejamųjų priemonių.
	0	Dėl netinkamos struktūros ir nuoseklumo trūkumo tekstą sunku suprasti. / Tekstas parašytas laikantis kitam teksto tipui (aiškinimui, samprotavimui) būdingos struktūros.
KALBINĖ RAIŠKA	5	Mintis formuluoja aiškiai, tiksliai, glaustai. Paisydamas rašymo tikslo ir situacijos, atsižvelgdamas į adresatą, tinkamai pasirenka kalbinę raišką. Mintis formuluoja aiškiai, tiksliai, glaustai ir logiškai. Žodynas turtingas (pvz., vartoja frazeologizmus, vaizdingas frazes). Kuria tinkamo, gero, vientiso stiliaus tekstą. Gali bandyti siekti rašyti savitu stiliumi.
	4	
	3	Mintis formuluoja aiškiai. Daugeliu atvejų tinkamai pasirenka kalbinę raišką. Pasitaiko vienas kitas stiliaus trūkumas. Žodynas pakankamas, gali pasitaikyti netiksliai vartojamų žodžių.
	2	
	1	Esmines teksto mintis formuluoja suprantamai. Yra stiliaus klaidų ir netikslumų. Žodynas skurdus.
	0	Mintys formuluojamos neaiškiai. Kalba akivaizdžiai skurdi, žodynas nepakankamas.

Rašymo vertinimo aspektas	Taškai	Aprašymas
RAŠTINGUMAS	5	Rašo taisyklingai: tinkamai taiko išmoktas rašybos, skyrybos ir gramatikos taisykles. Gali pasitaikyti viena kita atsitiktinė klaida.
	4	Daugeliu atvejų tinkamai taiko išmoktas rašybos, skyrybos ir gramatikos taisykles, bet daro vieną kitą atsitiktinę ir keletą pastovių (vienos rūšies) rašybos, skyrybos, gramatikos, leksikos klaidų.
	3	Daro atsitiktinių ir keletą pastovių (dviejų rūšių) rašybos, skyrybos, gramatikos, leksikos klaidų.
	2	Daro atsitiktinių ir pastovių (trijų keturių rūšių) rašybos, skyrybos, gramatikos, leksikos klaidų.
	1	Daro daug rašybos, skyrybos, gramatikos, leksikos klaidų, bet tekstą skaityti ir suprasti įmanoma.
	0	Tekstą sunku skaityti ir suprasti dėl rašybos ir skyrybos klaidų.

TESTO ŠALIES REZULTATAI

1 lentelė. *Mokymosi pasiekimų lygių ribos*

Mokymosi pasiekimų lygis	Mokymosi pasiekimų lygio ribos		Šalies mokinių, pasiekusių atitinkamą pasiekimų lygį, dalis (proc.)
	Nuo	Iki	
Nepasiektas patenkinamas	0	3	10,1
Patenkinamas	4	9	40,7
Pagrindinis	10	15	36,7
Aukštesnysis	16	20	12,5

2 lentelė. *Vidutiniškai surinkta taškų dalis pagal atskirus vertinimo aspektus*

Rašymo gebėjimų vertinimo aspektai	Galimi surinkti taškai	Vidutiniškai surinkta taškų dalis	
		Taškais	Procentais
Turinys	7	3,0	42,9
Struktūra	3	1,6	52,3
Raiška	5	2,3	46,4
Raštingumas	5	2,5	50,3

PATENKINAMO LYGIO DARBO PAVYZDYS

„Aitvaro kelionė"
(pavadinimas)

Išsikepiau kartą kiaušinienės. Pasidėjau lėkštę ant stalo, pasisukau pasiimti duonos, atsisuku – lėkštė tuščia. Pakeliu galvą ir savomis akimis netikiu – į mane žvelgia tikrų tikriausias aitvaras. O kad jūs būtumėte matę, kaip jis atrodė.

Aitvaras buvo toks gražus! Jis buvo geltonas su dviem kaspiniais: raudonu ir mėlynu. Jo akys buvo mėlynos, o blakstienos tokios ilgos! Jis buvo pririštas prie ilgos virvės, kuri mano manymu ~~jam b~~ aitvarui buvo nepatogi. Aš pamatęs aitvarą labai išsigandau. Tacau aitvaras mane nuramino ir įkalbėjo keliauti po pasaulį kartu su juo.

Bet tikri nuotykiai prasidėjo vėliau. Kadangi aitvaras buvo nedidukas, o aš buvau vyras pačiame jėgų žydėjime, aitvarui buvo sunku mane pakelti į orą, todėl aplink mano kubus jis apsivijo virvę ir taip mes iškeliavome.

Aplankėme daug pasaulio vietų. Pamatė netgi Antarktidą, o Antarktidoje buvo labai šalta, maniau sustingsiu į ledą. Skrisdami į Pietų Ameriką mums nutiko ne-

laimė. ~~Skrisdami virš kriokliu~~
Kaip skridome virš kriokliu,
virvė nutrūko maniau nugarmė-
siu į vandenį. Šaciau jei ne
aitvaras taip ir būtų nutikę.
Aitvaras turėjo gerą reakciją
jis iškarto mane sugavo. Ir
mes nuskridome tep kur ~~sunku~~ saugu
Aš nenukentėjau tik labai išsi-
gandau. ~~Aites~~ aitvarui suradome
Pietų Amerikoje

naują virvę ir ją pririšome. Manau
naujoji virvė aitvarui bus žymiai
patogesnė. ~~Ir~~ Ir jau bus žymiai lengviau skrai-
dyti.
Atsibudęs ryte aitvaro
jau neberadau. Ir supratau, kad
~~taip~~ tai buvo tik sapnas, kurio
aš niekada nepamiršiu. Tai
buvo pats smagiausias ir
tikroviškiausias sapnas kokį
tik esu kada nors sapnavęs.
Tikiuosi kada nors sutiksiu tokį
aitvarą iš tikrųjų.

PAGRINDINIO LYGIO DARBO PAVYZDYS

Aitvaras
(pavadinimas)

Išsikepiau kartą kiaušinienės. Pasidėjau lėkštę ant stalo, pasisukau pasiimti duonos, atsisuku – lėkštė tuščia. Pakeliu galvą ir savomis akimis netikiu – į mane žvelgia tikrų tikriausias aitvaras. O kad jūs būtumėte matę, kaip jis atrodė.

Jis nori žaisti. Išlindo aitvaras ir man pasakė:
– Išsinešk mane į lauką. Atsibodo kampe gulėti ir matyti šviečiančią saulę. Aš taip ir padariau. Vėjas buvo didelis saulutė kaitri apsirengiau ir išėjau į lauką. Toli pamačiau aukštą kalną ir bėgte pasiliaidau link jo. Užlipau į kalną užsidėjau ant pečių kuprinę ir išsiryniojau aitvarą. Aitvaro spalvos buvo tokios ryškios ir dailios aš bėgau nuo kalno bet staiga pamatau, kad aitvaras sprenda nutrūkes.

Bet tikri nuotykiai prasidėjo vėliau. Grįžau namo labai liūdėjau ir pradėjau verkti. Atidariau spintą ir nustebau. Mano aitvaras guli spintoje. Atsisėdau ant lovos krašto ir pradėjau galvoti. Nesupratau aitvaras juk nutrūko, o jis guli pas mane spintoje. Aš išsiėmiau aitvarą ir padėjau ant stalo ir atidžiai stebėjau. Staiga jis prabilo:
– Ko į mane taip žiūri veskis į lauką!
Aš taip ir padariau. Padėjau ant žemės aitvara ir žiūrėjau. Atlekia Jonas su dviraciu ir

pervažiavo mano draugą. Grįžau namo
vergdama ir atsigulusi lovą. Staiga po
lovą šuns sutraškė kaukas. Pasilenkiu
ir žiūriu mano aitvaras. Staiga
atsikelu ir supranku tai buvo tik
sapnas ir stebuklingą aitvarų nebrina.

AUKŠTESNIOJO LYGIO DARBO PAVYZDYS

Turtų rėšėjas
(pavadinimas)

Išsikepiau kartą kiaušinienės. Pasidėjau lėkštę ant stalo, pasisukau pasiimti duonos, atsisuku – lėkštė tuščia. Pakeliu galvą ir savomis akimis netikiu – į mane žvelgia tikrų tikriausias aitvaras. O kad jūs būtumėte matę, kaip jis atrodė.

Visas spindėjo nuo saulės šviesos, jo aptinkta
baltas, jam ant galvos kažkokia renesanso
laikų kepurė. Rūbai kuestyti auksu.
Žinojau, kad aitvaras yra lietuvių mituose
žmonių garbinamas kaip turtų rėšėjas, tačiau
nemaniau, kad jis realus. Buvau labai nustebęs
matydamas žmogų skraidantį ore. Jis nuo
kolkas nieko nesakė tiktai žiūrėjo rimtomis
akimis. Kol galiausiai prisistatė esąs

~~Bet tikri nuotykiai prasidėjo vėliau~~ Aitvaras. Nors jis atrodė rimtai man nebuvo baisu. Jis pagyrė mano iškeptą kiaušinienę ir linkmai nusišypsojo.

Bet tikri nuotykiai prasidėjo vėliau. Nors buvo spiniankuri diena į mano langus šviečė saulė. Aitvaras nužiūrėjo į virtuvę ir paklausė ar turiu ką skanaus. Aš atidariau šaldytuvą ir išėmiau alyvuogių. Jis padėkojo ir pasakė laiko nejaučiantis kažką saldesnio. Tuomet aš išėmiau kelis saldainius. Aitvarui patiko ir jis pažėrė ant stalo auksinę monetą.

Aš pasijutau turtingas. Mano šeima visalaik dejavo dėl pinigų, o dabar jau nebereikės dirbti virtuvės darbų. Aitvarui aš likau tikrai skolingas ir kiekvieną penktadienį. Tat palangėje paliekdavau po 2 saldainius.

STANDARTIZUOTA MATEMATIKOS PROGRAMA 6 KLASEI

1. ĮVADAS

Standartizuota matematikos programa (toliau – standartizuota programa) skirta mokinių, baigusių šešias bendrojo lavinimo mokyklos klases, matematikos mokymosi pasiekimų stebėsenai ir tyrimams. Joje aprašomas mokinių matematikos mokymosi pasiekimų vertinimo konstruktas – pasiekimų vertinimo struktūrinės dalys ir jų proporcijos mokinių mokymosi pasiekimų vertinimo įrankiuose, taip pat pateikiamas trijų mokymosi pasiekimų lygių aprašas, kuriuo remiamasi sudarant ar kuriant standartizuoto testo užduotis.

Mokinio matematikos mokymosi pasiekimų lygis nustatomas pagal jo išspręsto standartizuoto testo rezultatus. Gauti mokinių rezultatai naudingi mokyklai, įsivertinant darbo rezultatus, planuojant formuojamąjį mokinių mokymosi pasiekimų vertinimą, keliant konkrečius mokymo(si) uždavinius, vertinant visų mokinių ir kiekvieno mokinio daromą pažangą. Standartizuota programa neabejotinai bus naudinga ir mokytojams, mokyklų vadovams, vadovėlių ir kitų mokymo priemonių autoriams, ugdymo programų kūrėjams, didaktikos specialistams kaip vertingas informacijos šaltinis ir vertinimo kokybę padedantis užtikrinti įrankis. Šioje programoje pateiktas mokinių mokymosi pasiekimų aprašas ne tik pravers nustatant mokinių pasiekimų spragas, bet ir padės visų švietimo lygmenų ugdytojams geriau suvokti šalies mokinių matematikos mokymosi pasiekimų įvairovę bei svarbiausius pasiekimų aspektus, nuo kurių priklauso mokinių mokymosi pasiekimų lygis.

Rengiant standartizuotą programą vadovautasi Pradinio ir pagrindinio ugdymo bendrosiomis programomis, patvirtintomis Lietuvos Respublikos švietimo ir mokslo ministro 2008 m. rugpjūčio 26 d. įsakymu Nr. ISAK-2433 (Žin., 2008, Nr. 99-3848), remtasi 2003–2009 m. nacionalinių mokinių pasiekimų tyrimų rezultatais, patyrusių mokytojų – mokymo ekspertų įžvalgomis apie šalies mokinių mokymosi matematikos pasiekimus, taip pat atliktų bandomųjų testavimų rezultatais.

Standartizuota programa yra vienas iš projekto „Standartizuotų mokinių pasiekimų vertinimo ir įsivertinimo įrankių bendrojo lavinimo mokykloms kūrimas“ II etapo sukurtų produktų. Projektą vykdo Nacionalinis egzaminų centras. Projekto tikslas – plėsti Lietuvos bendrojo lavinimo mokyklos gebėjimus įvertinti mokinių pasiekimus, užtikrinti geresnį ugdymo proceso grįžtamąjį ryšį ir tiksliau įvertinti mokytojo ir mokyklos darbo efektyvumą. Projekto II etapas pradėtas 2012 m. spalio 12 d. Kartu su standartizuota programa projekte sukurti standartizuoti 6 klasės matematikos testai ir standartizuotų klausimų bankas, apmokyti specialistai, kurie gali kokybiškai parengti standartizuotus testus, įvertinti mokinių darbus ir interpretuoti surinktus testų duomenis.

2. MOKINIŲ MOKYMOSI PASIEKIMŲ VERTINIMO KONSTRUKTAS

Šiame skyriuje pristatomas mokinių mokymosi matematikos pasiekimų vertinimo konstruktas:

- mokinių matematikos mokymosi pasiekimų skirstymas pagal kognityvinių gebėjimų grupes;
- mokinių matematikos mokymosi pasiekimų skirstymas pagal turinio ir veiklos sritis;
- apibendrinti mokinių mokymosi pasiekimų lygių požymiai;
- struktūrinių dalių proporcijos mokinių matematikos mokymosi pasiekimų vertinimo įrankiuose.

2.1. MOKINIŲ MOKYMOSI PASIEKIMŲ STRUKTŪRINĖS DALYS

2.1.1. Mokinių mokymosi pasiekimų skirstymas pagal kognityvinių gebėjimų grupes

Pagrindinio ugdymo bendrojoje matematikos programoje (2008 m.) visi mokinių gebėjimai aprašomi santykinai priskiriant juos vienai iš keturių matematinių gebėjimų grupių: žinioms ir supratimui, matematiniam komunikavimui, matematiniam mąstymui ir problemų sprendimui. Siekiant supaprastinti ir labiau suvienodinti įvairių mokomųjų dalykų mokinių pasiekimų vertinimą, buvo susitarta mokinių pasiekimus vertinti pagal tris kognityvinių gebėjimų grupes: žinias ir supratimą, taikymus ir aukštesniuosius mąstymo gebėjimus. 1 lentelėje pateikti požymiai, kuriais remiamasi aprašant mokinių pasiekimus pagal kognityvinių gebėjimų grupes.

*1 **lentelė.** Mokinių mokymosi pasiekimų skirstymas pagal kognityvinių gebėjimų grupes*

Kognityvinių gebėjimų grupė	Trumpas apibūdinimas	Būdingi požymiai	Iliustruojančių uždavinių pavyzdžiai
Žinios ir supratimas	Faktų (faktinių žinių), procedūrų ir sąvokų žinojimas, supratimas, algoritmų taikymas aiškiose, įprastose situacijose.	***Atgaminimas***. Atgamina, prisimena pagrindines matematines sąvokas, simbolius, apibrėžimus, matinių vienetų sąryšius. ***Atpažinimas***. Atpažįsta matematinius objektus (figūras, skaičius, trupmenas, reiškinius ir kt.). Atpažįsta lygiaverčius matematinius objektus (lygiareikšmes paprastąsias ir dešimtaines trupmenas, skirtingai pakreiptas geometrines figūras). ***Apskaičiavimas***. Atlieka aritmetinius veiksmus su natūraliaisiais skaičiais, teigiamomis dešimtainėmis ir paprastosiomis trupmenomis. Apvalina, palygina skaičius. Atlieka įprastas algebros procedūras (apskaičiuoja skaitinių ir raidinių reiškinių reikšmes), patikrina, ar skaičius yra lygties, nelygybės sprendinys. ***Išrinkimas***. Išsirenka informaciją iš diagramų, lentelių, grafikų, kitų informacijos šaltinių (pvz., švieslenčių, tvarkaraščių, kalendorių, paveikslų) ir atsako į paprastus klausimus. Išsirenka iš pateiktų variantų lygties ar nelygybės sprendinį.	Žr. 1 priedą. 1; 2; 3.2; 7; 8.1; 8.2; 10; 13; 16; 18; 20; 22; 24; 27.1. Žr. 4 priedą. 1; 4; 5; 6; 7; 9; 10; 12; 13.1; 15; 16; 20; 21.

Kognityvinių gebėjimų grupė	Trumpas apibūdinimas	Būdingi požymiai	Iliustruojančių uždavinių pavyzdžiai
		Matavimas. Naudojasi matavimo priemonėmis, tinkamai pasirenka ir taiko matavimo vienetus. ***Klasifikavimas, priskyrimas, grupavimas.*** Klasifikuoja arba grupuoja objektus, figūras, skaičius, reiškinius pagal bendras savybes ar būdingus požymius teisingai priskiria objektus tam tikrai kategorijai. ***Pavaizdavimas.*** Atideda skaičius ar jų poras skaičių tiesėje arba koordinačių plokštumoje. ***Užrašymas.*** Žodžiais ar skaitmenimis užrašo natūralųjį skaičių, paprastąją ar dešimtainę trupmeną. ***Susiejimas.*** Tarpusavyje sieja įvairiais būdais pateiktą informaciją.	
Taikymai	Žinomų matematinių faktų, sąvokų, apibrėžimų, procedūrų, algoritmų taikymas, derinimas įvairiuose kontekstuose. Uždavinių kontekstai yra įprasti, pažįstami, standartiniai, kuriuos spręsti mokoma taikant atitinkamus būdus ir metodus per pamoką.	***Pasirinkimas.*** Spręsdamas žinomo algoritmo uždavinius, pasirenka tinkamą metodą, veiksmą, būdą. ***Pateikimas.*** Pateikia matematinę informaciją diagramomis, lentelėmis, schemomis. Vienu būdu pateiktą matematinę informaciją perteikia kitu būdu. Pavaizduoja duomenis galimybių lentele ar galimybių medžiu. Tinkamais būdais užrašo uždavinio sprendimą. ***Modelio taikymas.*** Sukuria įprasto uždavinio sąlygą atitinkantį modelį (reiškinį, lygtį). ***Įgyvendinimas.*** Laikosi matematinių instrukcijų ir jas įvykdo. Nubraižo nurodytų matmenų figūrą. ***Pritaikymas.*** Naudojasi duomenimis, pateiktais lentelėse, grafikuose, diagramose, schemose, kalendoriuje, paveiksluose, ir atsako į klausimus, kai informacija uždavinio sąlygoje pateikta netiesiogiai. Smulkina ar stambina matinius vienetus. Taiko skaičių dalumo požymius, mastelio, kampų, figūrų savybes ir apskaičiuoja reikiamus dydžius.	Žr. 1 priedą. 3.1; 4; 5; 9; 11; 12; 14; 15; 19; 26.1; 26.2; 26.3; 27.2; 28; 29. Žr. 4 priedą. 2; 3; 8; 11; 13.2; 14; 17; 23; 24; 25.

Kognityvinių gebėjimų grupė	Trumpas apibūdinimas	Būdingi požymiai	Iliustruojančių uždavinių pavyzdžiai
Aukštesnieji mąstymo gebėjimai	Mąstymas išeina už rutininio algoritmų taikymo ir standartinių (įprastų) uždavinių sprendimo ribų ir apima nepažįstamas situacijas, sudėtingus kontekstus. Sprendžiamos neįprastos, nežinomos problemos, reikalaujančios tinkamo sprendimo būdo pasirinkimo ir loginio, sisteminio mąstymo. Samprotaujama tyrinėjant probleminę situaciją, keliant hipotezes, pasirenkant strategijas, apibendrinant ir darant išvadas.	***Analizė.*** Nustato ir apibūdina ryšius tarp kintamųjų ar objektų, performuluoja uždavinį matematiniais terminais, žymenimis, brėžiniais, išskaido uždavinį, brėžinį siekdamas supaprastinti uždavinio sprendimą, nubraižo ar papildo brėžinį arba paveikslą, remdamasis pateikta informacija daro pagrįstas išvadas. ***Apibendrinimas ir pritaikymas.*** Matematinio mąstymo ir problemų sprendimo gebėjimus pritaiko platesniame kontekste. ***Integravimas ir sintezė.*** Derina įvairias matematines procedūras siekdamas gauti rezultatus ir juos jungia ieškodamas tolesnių rezultatų. Atranda ryšius tarp elementų, sujungia kelias matematines idėjas. ***Argumentavimas. Pagrindimas.*** Remdamasis žinomais matematiniais faktais, algoritmais ar praktiškai nustato teiginio teisingumą arba klaidingumą. Argumentuoja atsakymus į klausimus, pagrindžia, paaiškina uždavinio sprendimą, daro išvadas. ***Probleminių situacijų nagrinėjimas.*** Nagrinėja problemines situacijas ir formuluoja problemas, kurioms išspręsti reikia pasirinkti sprendimo strategiją ir pritaikyti matematines žinias. Pritaiko matematines procedūras, matematinius modelius nepažįstamame arba sudėtingame kontekste. ***Dėsningumų atpažinimas.*** Formuluoja apibendrinimus, nustato dėsningumus. Priskiria objektą tam tikrai grupei. ***Interpretavimas.*** Interpretuoja gautą atsakymą, daro tinkamas išvadas, vertina gauto matematinio atsakymo priimtinumą realaus gyvenimo kontekste.	Žr. 1 priedą. 6, 17; 21; 23; 25; 30; 31. Žr. 4 priedą. 18; 19; 22.

2.1.2. Mokinių mokymosi pasiekimų skirstymas pagal turinio sritis

Standartizuotoje programoje pasikeitė ne tik gebėjimų grupavimas į kitokias kategorijas. Dėl techninių standartizuoto testo sudarymo procedūrų, siekiant paprastesnio testų rezultatų interpretavimo, buvo nuspręsta sujungti kai kurias Bendrojoje matematikos programoje išskirtas turinio sritis. Peržiūrėjus Bendrojoje matematikos programoje apibrėžtus visų turinio sričių gebėjimus, buvo atrinkti tie, kuriuos, šios standartizuotos programos rengėjų ir mokytojų – dalyko ekspertų nuomone, tikslingai galima įvertinti testo tipo užduotimis. Taip pat buvo nutarta, kad testuojant bus vertinami tik tie mokinių gebėjimai, kuriuos mokiniai gali pademonstruoti spręsdami uždavinius be skaičiuotuvo. Apibendrinti ir patikslinti gebėjimai buvo priskirti vienai iš keturių matematikos turinio sričių. Tačiau šioje standartizuotoje programoje yra aprašyta ir nauja turinio sritis – problemų sprendimas. Šiai sričiai nuspręsta priskirti tas žinias ir gebėjimus, kurie formuojasi ne nagrinėjant konkrečią tradicinę temą ar sritį, o viso mokymo(si) proceso metu ir pasižymi įvairių problemų sprendimo strategijų įvaldymu bei gebėjimu jomis tinkamai pasinaudoti (žr. 2 ir 3 lenteles).

2 lentelė. *Mokinių mokymosi pasiekimų skirstymas šioje standartizuotoje programoje pagal turinio sritis ir dermė su Bendrąja matematikos programa*

Turinio sritys standartizuotoje programoje	Turinio sritys Bendrojoje matematikos programoje
1. Skaičiai ir skaičiavimai	**1.** Skaičiai ir skaičiavimai
2. Reiškiniai, lygtys, nelygybės	**2.** Reiškiniai, lygtys, nelygybės, sistemos
	3. Sąryšiai ir funkcijos
3. Geometrija, matai ir matavimai	**4.** Geometrija
	5. Matai ir matavimai
4. Stochastika	**6.** Statistika
	7. Tikimybių teorija
5. Problemų sprendimas	–

3 lentelė. *Mokinių mokymosi pasiekimų skirstymas šioje standartizuotoje programoje pagal turinio sritis*

Turinio sritis	Veiklos sritis	Veiklos srities trumpas apibūdinimas
1. Skaičiai ir skaičiavimai	**1.1.** Sveikieji, trupmeniniai skaičiai	Skaičiaus užrašymas, pavaizdavimas, apvalinimas, skaidymas pirminiais dauginamaisiais, dalumo požymių taikymas. Skaičių palyginimas. Sąvokų *dalis, procentinė dalis* supratimas ir taikymas.
	1.2. Veiksmai su skaičiais	Aritmetiniai veiksmai, kėlimas kvadratu ir kubu, veiksmų tvarka ir veiksmų savybės.
	1.3. Aritmetinis uždavinio sprendimo būdas	Įvairaus konteksto uždavinių sprendimas nuosekliai atliekant veiksmus.

Turinio sritis	Veiklos sritis	Veiklos srities trumpas apibūdinimas
2. Reiškiniai, lygtys, nelygybės	**2.1.** Lygtys ir nelygybės	Lygties ar nelygybės sprendinio patikrinimas. $x * a = b$ arba $a * x = b$ pavidalo lygties sprendimas, kai $*$ atitinka sudėties, atimties, daugybos ar dalybos ženklus.
	2.2. Algebrinis uždavinio sprendimo būdas	Uždavinio sprendimas sudarant reiškinį, lygtį ar nelygybę.
	2.3. Lentelės, grafikai, proporcingumas	Naudojimasis įvairiomis lentelėmis, grafikais. Realaus turinio uždavinių, kuriuose du dydžiai yra tiesiogiai proporcingi, sprendimas. Mastelio taikymas paprastiems ilgio radimo uždaviniams (reali situacija) spręsti.
3. Geometrija, matai ir matavimai	**3.1.** Plokštumos figūros	Plokštumos figūrų, jų elementų atpažinimas. Kampų, trikampių, keturkampių paprasčiausių savybių taikymas.
	3.2. Erdvės figūros	Erdvės figūrų, jų elementų, išklotinių atpažinimas.
	3.3. Matai ir veiksmai su matiniais vienetais	Matavimo vienetų smulkinimas, stambinimas. Veiksmų su matiniais skaičiais atlikimas. Uždavinių sprendimas ieškant informacijos įvairiuose informacijos šaltiniuose (kalendoriuose, švieslentėse, tvarkaraščiuose ir pan.).
	3.4. Perimetras, plotas, tūris	Trikampio, keturkampio perimetro; kvadrato, stačiakampio, stačiojo trikampio ploto; kubo ir stačiakampio gretasienio paviršiaus ploto ir tūrio apskaičiavimas.
4. Stochastika	**4.1.** Statistika	Statistinės informacijos skaitymas, pavaizdavimas, išvadų darymas.
	4.2. Rinkiniai. Baigtys ir įvykiai	Rinkinių sudarymas, galimybių lentelės ar galimybių medžio braižymas, variantų skaičiaus suskaičiavimas.
5. Problemų sprendimas	**5.1.** Probleminės situacijos nagrinėjimas	Klausimo ar užduoties suvokimas, kai uždavinio sąlyga pateikta neįprastu būdu, yra neįprasto konteksto, kai joje yra perteklinės informacijos. Uždavinio sprendimas pasitelkiant piešinius, schemas. Brėžinio nubraižymas ar papildymas taip, kad būtų lengviau spręsti. Uždavinio skaidymas į dvi tris paprastesnes dalis.
	5.2. Skaičiavimų rezultatų interpretavimas, išvadų darymas, dėsningumų nustatymas	Dėsningumo ar sąryšio, siejančio skaičius arba objektus, nustatymas ir jo panaudojimas. Mąstymas pagal analogiją. Rezultato siejimas su uždavinio sąlyga, išvadų paaiškinimas.
	5.3. Variantų perrinkimas. Sprendimas nuo galo	Galimų atvejų ar variantų, ieškant atsakymo, išsirašymas ir perrinkimas, sprendimo atgaline tvarka strategijos, klaidų ar bandymo, spėjimo metodai.

2.1.3. Mokinių mokymosi pasiekimų lygių požymiai

Matematikos testų užduotys rengiamos ir jų sprendimo rezultatai analizuojami bei vertinami orientuojantis į tris pasiekimų lygius (patenkinamą, pagrindinį ir aukštesnįjį). Toliau lentelėje pateikiami trumpi apibendrinti pasiekimų lygių aprašai. Jų formuluotėse aprašyti būdingiausi konkretų lygį pasiekusių mokinių gebėjimų požymiai (žr. 4 lentelę).

4 lentelė. *Mokinių mokymosi pasiekimų lygių požymiai*

Mokymosi pasiekimų lygis	Trumpas mokymosi pasiekimų lygio apibūdinimas	Iliustruojančių uždavinių pavyzdžiai
Patenkinamas lygis	Mokinys atpažįsta, atkartoja, išvardija, išrenka, supranta ir paprasčiausiais atvejais taiko esmines matematines sąvokas, standartines procedūras (pvz., atlieka sudėties, atimties, daugybos, dalybos veiksmus su natūraliaisiais ir dešimtainiais skaičiais, juos palygina, sprendžia paprasčiausias lygtis, patikrina jų sprendinius, atlieka matavimus ir pan.). Sprendžia paprasčiausius (1–2 žingsnių) uždavinius, kai uždavinio sąlyga trumpa, uždavinio kontekstas mokiniui artimas ir pažįstamas (pvz., įprastas elementarus matematinis ar gyvenimiškas), kai informacija uždavinio sąlygoje pateikiama vaizdžiai (brėžiniu ar schema), kai prašoma atsakyti į paprasčiausius, tiesioginius, įprastai suformuluotus klausimus, kai skaičiavimai nekelia sunkumų. Apskaičiuoja skaičiaus (dydžio) pusę (50 proc.), ketvirtadalį (25 proc.), penktadalį (20 proc.), dešimtąją dalį (10 proc.), vieną dalį arba skaičių, kai žinomas skaičius arba jo viena dalis. Atsako į paprasčiausius įprastai suformuluotus klausimus, kai juose nurodoma viena ar dvi operacijos, kurias reikia atlikti. Užrašo paprasto uždavinio sprendimą, dažniausiai fragmentiškai, be nuoseklesnių paaiškinimų. Atpažįsta, ir įvardija paprasčiausias geometrines plokštumos ir erdvės figūras, keturkampį (kvadratą, stačiakampį), apskritimą, skritulį, kubą ir stačiakampį gretasienį, kubo ir stačiakampio gretasienio elementus bei jų išklotines. Apskaičiuoja kvadrato ir stačiakampio perimetrą. Surinktus duomenis vaizduoja stulpeline diagrama, baigia pildyti dažnių lentelę. Sprendžia paprasčiausius kasdieniame gyvenime dažnai pasitaikančio neekonominio konteksto uždavinius.	Žr. 1 priedą. 1; 2; 8.1; 8.2; 13; 16; 17; 22; 24; 26.1; 26.2; 27.1; 29. Žr. 4 priedą. 1; 13.1; 18; 19; 20; 21; 23.
Pagrindinis lygis	Mokinys supranta daugumą Bendrojoje matematikos programoje įvardytų pagrindinių sąvokų, gerai atlieka daugumą matematinių veiksmų, nedaro esminių klaidų, įžvelgia objektų ir reiškinių ryšius (pvz., atlieka veiksmus su natūraliaisiais skaičiais, dešimtainėmis trupmenomis ir paprastosiomis trupmenomis bei mišriaisiais skaičiais, apskaičiuoja paprastų raidinių ir skaitinių reiškinių reikšmes, atsižvelgdamas į veiksmų atlikimo tvarką, paprastais atvejais apskaičiuoja skaičių, kai žinoma jo dalis, ir visą skaičių, kai žinomos kelios jo dalys, dviejų skaičių mažiausią bendrąjį kartotinį, sprendžia paprastas lygtis ir pan.).	Žr. 1 priedą. 3.1; 4; 5; 7; 10; 14; 15; 18; 20; 21; 25; 26.3; 27.2; 31. Žr. 4 priedą.

Mokymosi pasiekimų lygis	Trumpas mokymosi pasiekimų lygio apibūdinimas	Iliustruojančių uždavinių pavyzdžiai
	Sprendžia paprastus praktinio ir matematinio turinio uždavinius su procentais, geometrinio turinio uždavinius, tekstinius uždavinius, kuriuose skaičiai yra įvairaus sudėtingumo, informacija sąlygoje pateikiama aiškiai, įprastu būdu, bet nebūtinai tiesiogiai, be to, sąlygoje gali būti ir perteklinės informacijos. Apskaičiuoja geometrinių figūrų perimetrus ir plotus, paprastais atvejais trikampio kampų didumus. Atpažįsta trikampio rūšį pagal kampus ir kraštines, nubraižo ir skaito diagramas, lenteles, grafikus. Sprendžia paprastus stochastikos uždavinius (pvz., braižo galimybių medį ir galimybių lentelę dviejų elementų rinkiniams sudaryti, kai bendrasis rinkinių skaičius neviršija 12, dažnių lentele ir stulpeline diagrama pateiktą informaciją susieja ir įterpia trūkstamus elementus, paprasčiausiais atvejais sugalvoja, kaip išrašyti galimus variantus ir pan.). Paprastais atvejais uždavinio sprendimą iliustruoja schema, piešiniu ar pan. Pateikdamas uždavinio sprendimą ir atsakymą, laikosi svarbiausių susitarimų, sprendimą argumentuoja, tačiau ne visada išbaigtai.	Žr. 4 priedą. 2; 3; 5; 7; 8; 9; 13 .2; 15; 17; 25.
Aukštesnysis lygis	Mokinys supranta ir taiko visas Bendrojoje matematikos programoje įvardytas pagrindines sąvokas ir procedūras, įžvelgia ne tik pagrindinius, bet ir smulkesnius sąryšius, dėsningumus (apskaičiuoja stačiakampio gretasienio pagrindo plotą arba aukštį, kai žinomas jo tūris ir aukštis ar pagrindo plotas; kubo tūrį, kai duotas jo paviršiaus plotas; nesudėtingais atvejais apskaičiuoja duotos figūros perimetrą arba plotą, kai žinomas jos dalies perimetras ar plotas ir pan.). Taiko daliklio, kartotinio ir mažiausio bendrojo kartotinio sąvokas nesudėtingiems praktinio turinio uždaviniams spręsti. Apskaičiuoja nesudėtingo skaitinio bei raidinio reiškinio reikšmę, atsižvelgdamas į veiksmų atlikimo tvarką. Sprendžia nesudėtingus įvairaus konteksto uždavinius su teigiamais racionaliaisiais skaičiais ir procentais, kai uždavinio sąlygoje pateikta perteklinės informacijos. Spręsdamas paprastus uždavinius, pateikia teisingas išvadas ir jas išbaigtai argumentuoja. Nesudėtingais atvejais sugalvoja sistemą, kaip, perrenkant variantus, rasti uždavinio sąlygą tenkinantį skaičių ar dydį arba apskaičiuoti visų galimų variantų skaičių. Daugeliu atvejų demonstruoja kūrybiniam mąstymui būdingus elementus.	Žr. 1 priedą. 3.2; 6; 9; 11; 12; 19; 23; 28; 30. Žr. 4 priedą. 4; 6; 10; 11; 12; 14; 16; 22; 24.

2.2. MOKINIŲ MOKYMOSI PASIEKIMŲ STRUKTŪRINIŲ DALIŲ PROPORCIJOS ĮSIVERTINIME

Mokinio matematikos pasiekimų lygis nustatomas išanalizavus ir įvertinus jo atlikto testo rezultatus. Testo užduotys parenkamos taip, kad būtų išlaikytos 5–7 lentelėse numatytos proporcijos pagal turinio sritis, kognityvinių gebėjimų grupes ir pasiekimų lygius (proporcijos gali būti nesmarkiai (± 5 proc.) koreguojamos, atsižvelgiant į testo taškų skaičių). 1 priede pateiktas tokio testo pavyzdys – mokiniai jį sprendė 45 min., nesinaudodami skaičiuotuvu.

*5 **lentelė.** Standartizuoto matematikos testo 6 klasei užduočių paskirstymas (proc.) pagal turinio sritis*

Turinio sritys	Iš viso
1. Skaičiai ir skaičiavimai	35
2. Reiškiniai, lygtys, nelygybės	15
3. Geometrija, matai ir matavimai	20
4. Stochastika	10
5. Problemų sprendimas	20
Iš viso	100

*6 **lentelė.** Standartizuoto matematikos testo 6 klasei užduočių taškų paskirstymas (proc.) pagal mokinių kognityvinių gebėjimų grupes*

Žinios ir supratimas	Taikymai	Aukštesnieji mąstymo gebėjimai
40	40	20

*7 **lentelė.** Standartizuoto matematikos testo 6 klasei užduočių taškų paskirstymas (proc.) pagal mokinių mokymosi pasiekimų lygius*

Patenkinamas lygis	Pagrindinis lygis	Aukštesnysis lygis
30	40	30

3. MOKINIŲ MOKYMOSI PASIEKIMŲ LYGIŲ APRĖPTYS

Mokinių mokymosi pasiekimai pagal mokymosi pasiekimų lygių požymius aprašomi pasiekimų lygių aprėpčių lentelėje (žr. 8 lentelę). Šiomis aprėptimis remiamasi rengiant konkrečias užduotis ir sudarant testus. Mokiniu mokymosį pasiekimų lygiai aprašomi laikantis šioje standartizuotoje programoje išskirtų turinio ir veiklos sričių. Po kiekvienos turinio srities aprašo pateikiami visų tos srities mokymosi pasiekimų lygių slenksčiai: 1 slenkstis rodo, ką, tikėtina, geba daryti mokinys, kurio mokymosi pasiekimų lygį jau laikome patenkinamu, 2 slenkstis – pagrindiniu, 3 slenkstis – aukštesniuoju. Slenkstis – tarsi kartelė, kurią „peršokęs“ mokinys jau demonstruoja tam mokymosi pasiekimų lygiui būdingus gebėjimus.

Šioje standartizuotoje mokinių mokymosi pasiekimų programoje vartojami tokie užduoties sunkumą apibūdinantys terminai:

- **paprasčiausi uždaviniai** – taip vadinami uždaviniai, kuriuos sprendžiant reikia atlikti vieną standartinę operaciją ar pritaikyti žinomą algoritmą;
- **paprasti uždaviniai** – taip vadinami uždaviniai, kuriuos sprendžiant įprastose situacijose reikia suderinti ir atlikti dvi standartines operacijas ar algoritmus;
- **nesudėtingi uždaviniai** – taip vadinami uždaviniai, kuriuos sprendžiant reikia suderinti ir atlikti 3–4 operacijas ar algoritmus.

Pagal analogiją su uždavinio sunkumo apibrėžimu reikia suprasti ir kitus žodžių junginius su žodžiais *paprasčiausias*, *paprastas* ir *nesudėtingas*. Pavyzdžiui, *paprasčiausias klausimas* gali būti suprantamas kaip standartinis, prilygstantis paprasčiausiam uždaviniui; *nesudėtingas reiškinys* – reiškinys, apskaičiuojamas 3–4 veiksmais ir pan.

8 ***lentelė.*** *Mokinių mokymosi pasiekimų lygių aprėptys*

	Mokinių mokymosi pasiekimų lygiai		
	Patenkinamas lygis	**Pagrindinis lygis**	**Aukštesnysis lygis**
Turinio sritis / **Veiklos sritys**	**1. Skaičiai ir skaičiavimai**		
1.1. Sveikieji, trupmeniniai skaičiai	Perskaito, užrašo (skaitmenimis arba žodžiais) ir palygina natūraliuosius skaičius bei teigiamus dešimtainius skaičius. Paprasčiausiais atvejais palygina natūraliuosius ir teigiamus dešimtainius skaičius, teigiamas paprastąsias trupmenas, kurių vardikliai vienodi arba kurių skaitikliuose yra 1, o vardikliai skirtingi.	Natūraliuosius ir teigiamus dešimtainius skaičius apvalina nurodytu tikslumu. Paprastais atvejais palygina paprastąsias teigiamas trupmenas. Prastina paprastąsias teigiamas trupmenas (nebūtinai iki nesuprastinamų). Paprastais atvejais įvairiais būdais užrašo ir pavaizduoja teigiamą trupmeninį arba mišrųjį skaičių.	Apvalina teigiamus racionaliuosius skaičius nurodytu tikslumu. Ne itin patogius racionaliuosius skaičius, skaičių poras atideda koordinačių tiesėje ar koordinačių plokštumoje. Skaičių skaido pirminiais dauginamaisiais *(žr. 4 priedo 10 uždavinį)*

	Mokinių mokymosi pasiekimų lygiai		
	Patenkinamas lygis	**Pagrindinis lygis**	**Aukštesnysis lygis**
	Paprasčiausiais atvejais suprastina teigiamas paprastąsias trupmenas, paverčia jas dešimtainėmis ir atvirkščiai. Paprastąsias teigiamas taisyklingąsias trupmenas sieja su brėžiniu, schema ir atvirkščiai. Paprasčiausiais atvejais skaičių spindulyje, tiesėje ar koordinačių plokštumoje atideda taškus, kurių koordinatės yra nedideli sveikieji skaičiai, iš brėžinio užrašo taškų koordinates. Matematinio bei praktinio turinio uždaviniuose taiko dalumo iš 2, 5 ir 10 požymius. *(žr. 1 priedo 1, 8.1 ir 8.2 uždavinius)*	Sieja skaičiaus dalį su procentais. Paprastais atvejais skaičių spindulyje, tiesėje ar koordinačių plokštumoje atideda taškus, kurių koordinatės yra sveikieji skaičiai, paprasti trupmeniniai skaičiai. Matematinio ir praktinio turinio uždaviniuose taiko dalumo iš 3 bei 9 požymius. *(žr. 1 priedo 10 uždavinį)*	
1.2. Veiksmai su skaičiais	Paprasčiausiais atvejais sudeda ir atima teigiamus dešimtainius skaičius, juos padaugina ir padalija (iš natūraliojo skaičiaus). Sudeda, atima teigiamas paprastąsias trupmenas su vienodais vardikliais. Paprasčiausiu atveju natūralųjį skaičių kelia kvadratu arba randa, kuris skaičius buvo pakeltas kvadratu. Apskaičiuoja paprasčiausių skaitinių reiškinių reikšmę, kai nereikia atkreipti dėmesio į veiksmų atlikimo tvarką. *(žr. 1 priedo 13 uždavinį)*	Sudeda, atima, padaugina, padalija natūraliuosius skaičius, teigiamas dešimtaines ir paprastąsias trupmenas. Nedidelį natūralųjį skaičių kelia kubu. Apskaičiuoja paprastų skaitinių ir raidinių reiškinių reikšmę, atsižvelgdamas į veiksmų atlikimo tvarką. *(žr. 1 priedo 20 uždavinį)*	Atlieka veiksmus su teigiamais racionaliaisiais skaičiais. Apskaičiuoja nesudėtingo skaitinio ir raidinio reiškinio reikšmę, atsižvelgdamas į veiksmų atlikimo tvarką. Taiko skaičių sąvokas (lyginis, nelyginis, kartotinis, daliklis ir pan.). *(žr. 4 priedo 11 uždavinį)*

	Mokinių mokymosi pasiekimų lygiai		
	Patenkinamas lygis	**Pagrindinis lygis**	**Aukštesnysis lygis**
1.3. Aritmetinis uždavinio sprendimo būdas	Sprendžia paprasčiausius praktinio turinio uždavinius su natūraliaisiais ir teigiamais dešimtainiais skaičiais. Paprasčiausiais atvejais apskaičiuoja nurodyto skaičiaus (dydžio) dalį, dalį procentais. *(žr. 1 priedo 22 ir 29 uždavinius)*	Sprendžia paprastus uždavinius su natūraliaisiais ir teigiamais dešimtainiais skaičiais. Paprastais atvejais apskaičiuoja dviejų skaičių procentinį santykį ir skaičių, kai žinoma jo dalis ar dalis procentais. *(žr. 1 priedo 3.1 ir 15 uždavinius)*	Sprendžia nesudėtingus uždavinius su natūraliaisiais ir teigiamais dešimtainiais skaičiais. Sprendžia nesudėtingus procentų uždavinius. *(žr. 1 priedo 6 uždavinį)*
Slenksčių įveikimo požymiai	*1 slenkstis*	*2 slenkstis*	*3 slenkstis*
	Paprasčiausiais atvejais palygina natūraliuosius ir teigiamus dešimtainius skaičius. Paprasčiausiais atvejais užrašo skaičių spindulyje pavaizduoto taško koordinatę. Sprendžia paprasčiausius praktinio turinio uždavinius. *(žr. 4 priedo 20 uždavinį)*	Įvairiais būdais užrašo ir pavaizduoja mišrųjį skaičių. Paprastais atvejais apskaičiuoja duoto skaičiaus dalį procentais. *(žr. 4 priedo 3 uždavinį)*	Atlieka veiksmus su teigiamais racionaliaisiais skaičiais. Sprendžia nesudėtingus praktinio ir matematinio turinio uždavinius su teigiamais racionaliaisiais skaičiais, procentais, juose taiko daliklio, kartotinio ir mažiausio bendrojo kartotinio sąvokas. *(žr. 1 priedo 19 uždavinį)*

	Mokinių mokymosi pasiekimų lygiai		
	Patenkinamas lygis	**Pagrindinis lygis**	**Aukštesnysis lygis**
Turinio sritis / **Veiklos sritys**	**2. Reiškiniai, lygtys, nelygybės**		
2.1. Lygtys ir nelygybės	Patikrina, ar duotasis skaičius yra paprasčiausios $x * a = b$ arba $a * x = b$ pavidalo lygties sprendinys, kai x, a ir b – nedideli natūralieji skaičiai, $*$ – sudėties, atimties, daugybos ar dalybos ženklas. Sprendžia paprasčiausias $a * x = b$ arba $x * a = b$ pavidalo lygtis, kai x, a ir b – nedideli natūralieji ar dešimtainiai skaičiai, o lygties sprendinys nuspėjamas. Patikrina, ar duotasis skaičius yra paprasčiausios nelygybės $x < a$, $x > a$ sprendinys, išvardija keletą nelygybės sprendinių, kai a – nedidelis sveikasis skaičius. *(žr. 1 priedo 2 uždavinį)*	Spėjimo ar atrinkimo ir tikrinimo būdu nustato, ar duotasis skaičius yra paprastos lygties su vienu nežinomuoju sprendinys. Patikrina ar duotasis skaičius yra paprastos $a*x < b$, $a*x > b$ pavidalo nelygybės sprendinys, kai a, b ir x nedideli skaičiai, $*$ – sudėties, atimties ar daugybos ženklas, nurodo bent kelis nelygybės sprendinius. *(žr. 4 priedo 5 uždavinį)*	Sprendžia nesudėtingas $a * x = b$ arba $x * a = b$ pavidalo lygtis, kai a ir b – teigiami racionalieji skaičiai, kai $*$ – sudėties, atimties, daugybos ar dalybos ženklas. Paprasčiausiose nelygybėse $x < a$, $x > a$, kai a – nedidelis sveikasis skaičius, išvardija sprendinius, tenkinančius tam tikras sąlygas (didžiausias, mažiausias, natūralusis ir pan.). *(žr. 4 priedo 6 uždavinį)*
2.2. Algebrinis uždavinio sprendimo būdas	Sieja paprasčiausio uždavinio sąlygą su $a * b$ ir a^2 pavidalo reiškiniu, kai $*$ – sudėties, atimties, daugybos ar dalybos ženklas. *(žr. 1 priedo 16 uždavinį)*	Sudaro paprasčiausią raidinį reiškinį ar lygtį arba nelygybę su vienu kintamuoju, nurodytu uždavinio sąlygoje. *(žr. 1 priedo 7 uždavinį)*	

	Mokinių mokymosi pasiekimų lygiai		
	Patenkinamas lygis	**Pagrindinis lygis**	**Aukštesnysis lygis**
2.3. Lentelės, grafikai, proporcingumas	Iš matuojamų dydžių priklausomybę vaizduojančių grafikų, lentelių išrenka tiesioginę informaciją. Paprasčiausiais atvejais geba pastebėti ir pasinaudoti dėsningumu, sąryšiu tarp lentelėje pateiktų skaičių, įrašyti trūkstamus skaičius. Paprasčiausiais atvejais, spręsdamas praktinio turinio uždavinius, geba padidinti, sumažinti n kartų (n – mažas natūralusis skaičius) vieno dydžio reikšmes, kai žinomos kito dydžio reikšmės. *(žr. 4 priedo 9 uždavinį)*	Remdamasis matuojamų dydžių priklausomybę vaizduojančiais grafikais, atsako į netiesioginius klausimus. Paprastais atvejais geba pastebėti lentelėje pateiktų skaičių sąryšį ir juo pasinaudoti, įrašyti trūkstamus duomenis. Paprastais atvejais sprendžia praktinio turinio uždavinius, kuriuose du dydžiai yra tiesiogiai proporcingi. *(žr. 1 priedo 5 ir 14 uždavinius)*	Iš matuojamų dydžių priklausomybę vaizduojančių grafikų išrenka informaciją, kai atsakymas nusakomas keliomis reikšmėmis. Išanalizavęs dėsningumą, sąryšį, siejantį skaičius ar objektus, geba juo pasinaudoti. Taiko mastelį paprastiems ilgio radimo uždaviniams (reali situacija) spręsti. *(žr. 1 priedo 11 ir 18 uždavinius)*
Slenksčių įveikimo požymiai	*1 slenkstis*	*2 slenkstis*	*3 slenkstis*
	Patikrina, ar natūralusis skaičius yra paprasčiausios lygties, nelygybės sprendinys. Nuspėja paprasčiausių lygčių atsakymus. Iš realių dydžių priklausomybę vaizduojančių grafikų, lentelių išrenka tiesioginę informaciją. *(žr. 4 priedo 1 ir 7 uždavinius)*	Paprasto uždavinio sąlygą sieja su ją atitinkančiu raidiniu reiškiniu, lygtimi, kai uždavinio sąlygoje gali būti ir netiesiogiai į veiksmą nukreipiančių žodžių. *(žr. 4 priedo 2 uždavinį)*	Iš realių dydžių priklausomybę vaizduojančių grafikų išrenka informaciją, atsako į netiesioginius neįprastai suformuluotus, neprobleminius klausimus. Paprasčiausiose nelygybėse $x < a$, $x > a$, kai a – nedidelis sveikasis skaičius, išvardija sprendinius, tenkinančius tam tikras sąlygas. Taiko mastelį paprastiems ilgio radimo uždaviniams (reali situacija) spręsti. *(žr. 4 priedo 4 uždavinį)*

	Mokinių mokymosi pasiekimų lygiai		
	Patenkinamas lygis	**Pagrindinis lygis**	**Aukštesnysis lygis**
Turinio sritis / **Veiklos sritys**	**3. Geometrija, matai ir matavimai**		
3.1. Plokštumos figūros	Atpažįsta ir įvardija paprasčiausias geometrines figūras – keturkampį (kvadratą, stačiakampį), apskritimą, skritulį bei aplinkos daiktų formas, atitinkančias žinomas geometrines figūras. Naudoja žinomų figūrų elementų pavadinimus. Nubrėžia pagal nurodytus matmenis atkarpą, apskritimą, kvadratą, stačiakampį languotame lape. Apytiksliai įvertina kampo didumą. Pagal brėžinyje duotus duomenis randa kryžminio kampo didumą. *(žr. 4 priedo 13.1 uždavinį)*	Išmatuoja kampo didumą. Pagal duotą paprastą brėžinį apskaičiuoja gretutinių kampų didumus. Taikydamas trikampių savybes (trikampio kampų suma lygi 180°, lygūs kampai, lygios kraštinės), randa ar apskaičiuoja nežinomą kampą ir (arba) kraštinę pagal brėžinyje duotus duomenis. *(žr. 1 priedo 18 uždavinį)*	Atpažįsta kampų rūšis (smailusis, statusis, bukasis, ištiestinis). Įvardija trikampio rūšį pagal kampus ir pagal kraštines. Nurodo trikampio kraštines, kurios yra prieš kampą ar prie jo. Sprendžia nesudėtingus erdvinio mąstymo reikalaujančius uždavinius su plokštumos figūromis. *(žr. 1 priedo 3.2 uždavinį)*
3.2. Erdvės figūros	Atpažįsta ir įvardija kubą, stačiakampį gretasienį bei aplinkos daiktų formas, atitinkančias žinomas erdvės figūras. Atpažįsta kubo ir stačiakampio gretasienio išklotines. *(žr. 4 priedo 21 uždavinį)*	Atpažįsta ir įvardija erdvines figūras (stačiąją prizmę, piramidę, kūgį, rutulį, ritinį), naudoja jų elementų pavadinimus ir parodo šiuos elementus brėžinyje. Nubrėžia kubo, stačiakampio gretasienio išklotinę languotame lape. *(žr. 4 priedo 8 uždavinį)*	Sprendžia erdvinio mąstymo reikalaujančius uždavinius. *(žr. 4 priedo 16 uždavinį)*

	Mokinių mokymosi pasiekimų lygiai		
	Patenkinamas lygis	**Pagrindinis lygis**	**Aukštesnysis lygis**
3.3. Matai ir veiksmai su matiniais vienetais	Atsako į paprasčiausius klausimus, remdamasis šaltinyje (kalendoriuje, švieslentėje ir pan.) tiesiogiai pateikta informacija. Taiko gretimų vienetų sąryšius: ilgio – mm, cm, dm, m, km; masės – g, kg, cnt, t; pinigų – eurų ir centų. Atlieka veiksmus su masės, ilgio matavimo, piniginiais vienetais. *(žr. 1 priedo 24 uždavinį)*	Spręsdamas paprastus uždavinius naudojasi autobusų, lėktuvų, traukinių ir kitais tvarkaraščiais, valiutų kursų lentelėmis ir pan. Taiko gretimų vienetų sąryšius (išskyrus greičio): ploto – mm^2, cm^2, dm^2, m^2; tūrio – mm^3, cm^3, dm^3, m^3; laiko – s, min, h, para; talpos – l, ml. Taiko ne tik gretimų ilgio vienetų sąryšius. *(žr. 4 priedo 25 uždavinį)*	Apskaičiuoja kelionės ar atvykimo laiką skirtingose laiko juostose. Taiko stambesnių ploto matavimo vienetų (a, ha, km^2) sąryšius. Taiko nebūtinai gretimų ploto ir tūrio vienetų sąryšius. Atlieka veiksmus su skirtingais matiniais skaičiais. *(žr. 4 priedo 12 uždavinį)*
3.4. Perimetras, plotas, tūris	Paprasčiausiais atvejais apskaičiuoja figūros krašto ilgį (perimetrą), kvadrato, stačiakampio plotą, kai jų matmenys išreikšti tais pačiais, dažnai pasitaikančiais matavimo vienetais. Sprendžia erdvinio mąstymo reikalaujančius paprasčiausius uždavinius, kai reikia nustatyti erdvės figūrą sudarančių kubelių skaičių. *(žr. 1 priedo 27.1 uždavinį)*	Apskaičiuoja stačiojo trikampio plotą, kai duoti statinių ilgiai. Sprendžia paprastus (netiesioginius ar atvirkštinius) perimetro ir ploto apskaičiavimo uždavinius (pvz., apskaičiuoja trikampio kraštinės ilgį, kai žinomas perimetras ir kitų dviejų kraštinių ilgiai; apskaičiuoja stačiakampio kraštinės ilgį, kai žinomas perimetras ar plotas ir vienos kraštinės ilgis; apskaičiuoja kvadrato kraštinės ilgį, kai žinomas jo perimetras).	Apskaičiuoja dviejų žinomų geometrinių figūrų junginio plotą ar perimetrą. Spėjimo būdu randa kvadrato kraštinės ilgį, kai duotas jo plotas. Praktinio turinio uždaviniuose taiko stačiakampio gretasienio paviršiaus ploto ir tūrio sąvokas. Apskaičiuoja stačiakampio gretasienio pagrindo plotą arba aukštį, kai žinomas jo tūris ir aukštis ar pagrindo plotas; kubo tūrį, kai duotas jo paviršiaus plotas.

	Mokinių mokymosi pasiekimų lygiai		
	Patenkinamas lygis	**Pagrindinis lygis**	**Aukštesnysis lygis**
		Apskaičiuoja stačiakampio gretasienio, kubo paviršiaus plotą, tūrį, kai žinomi jų briaunų ilgiai. Sprendžia paprastus erdvės figūrą ar jos dalį sudarančių kubelių skaičiaus apskaičiavimo uždavinius. Paprastais atvejais apskaičiuoja figūros plotą, kai žinomas jos dalies plotas. *(žr. 1 priedo 27.2 uždavinį)*	Nesudėtingais atvejais apskaičiuoja duotos figūros perimetrą arba plotą, kai žinomas jos dalies perimetras ar plotas. *(žr. 1 priedo 28 uždavinį)*
Slenksčių įveikimo požymiai	*1 slenkstis*	*2 slenkstis*	*3 slenkstis*
	Paprasčiausiais atvejais atlieka veiksmus su masės matavimo vienetais. Žino masės (g, kg), ilgio matavimo vienetų sąryšius. Apytiksliai įvertina kampo didumą. Pagal duotą brėžinį apskaičiuoja trikampio, kvadrato perimetrą. *(žr. 4 priedo 23 uždavinį)*	Apskaičiuoja valandos dalį minutėmis. Išmatuoja kampo didumą. Taiko trikampio kampų sumos savybę, apskaičiuoja nežinomą kampą. Atpažįsta ir įvardija aplinkos daiktų formas, atitinkančias stačiakampį gretasienį. *(žr. 4 priedo 9 uždavinį)*	Nesudėtingais atvejais taiko kryžminių ir gretutinių kampų savybes, apskaičiuoja vieno iš jų didumą, kai brėžinyje pažymėtas kito kampo didumas. Nesudėtingais atvejais apskaičiuoja kvadrato, stačiakampio perimetrą ar plotą, kai žinomas jo dalies perimetras arba plotas. Nesudėtingais atvejais suskaido duotą geometrinę figūrą į du stačiakampius ir apskaičiuoja jos plotą. *(žr. 1 priedo 3.2 uždavinį)*

	Mokinių mokymosi pasiekimų lygiai		
	Patenkinamas lygis	**Pagrindinis lygis**	**Aukštesnysis lygis**
Turinio sritis / **Veiklos sritys**	**4. Stochastika**		
4.1. Statistika	Pagal vieną požymį surinktus duomenis surašo į dažnių lentelę arba baigia pildyti dažnių lentelę. Surinktus duomenis vaizduoja stulpeline diagrama. Atpažįsta tuos pačius duomenis, pateiktus dažnių lentele ir diagrama (skrituline, stulpeline, stačiakampe), įterpia atskirus elementus, suranda trūkstamus duomenis ir atsako į tiesioginį klausimą, remdamasis perskaityta informacija. *(žr. 1 priedo 26.2 uždavinį)*	Remdamasis įvairiais būdais pateiktomis diagramomis (pvz., stulpeline, skrituline), atsako į paprastus klausimus. Sieja dažnių lentelėje ir skritulinėje diagramoje pateiktus duomenis. Paprasčiausiais atvejais pateiktą statistinę informaciją pavaizduoja skrituline diagrama. *(žr. 1 priedo 26.3 uždavinį)*	Paprastais atvejais pateiktą statistinę informaciją pavaizduoja skrituline diagrama. *(žr. 4 priedo 24 uždavinį)*
4.2. Rinkiniai. Baigtys ir įvykiai		Paprastais atvejais suskaičiuoja galimų variantų skaičių, sudarydamas dviejų elementų rinkinių sąrašą, braižydamas galimybių medį, galimybių lentelę. *(žr. 4 priedo 15 uždavinį)*	Pasirinktu būdu suskaičiuoja elementų rinkinių, tenkinančių tam tikras sąlygas, skaičių. *(žr. 1 priedo 12 uždavinį)*
Slenksčių įveikimo požymiai	*1 slenkstis*	*2 slenkstis*	*3 slenkstis*
	Baigia pildyti dažnių lentelę ar stulpelinę diagramą ir atsako į tiesioginį klausimą, remdamasis pateikta informacija. Susieja skirtingais būdais pateiktą statistinę informaciją ir įterpia trūkstamus elementus. *(žr. 1 priedo 26.1 uždavinį)*	Remdamasis įvairiais būdais pateiktomis diagramomis, atsako į tiesioginius klausimus. Paprastais atvejais baigia pildyti galimybių medį ar galimybių lentelę ir, remdamasis pateiktais duomenimis, suskaičiuoja ir užrašo galimų variantų skaičių. *(žr. 4 priedo 17 uždavinį)*	Iš pateiktų duomenų išrenka reikalingą informaciją, atsako į nesudėtingus klausimus ir daro paprasčiausias išvadas. *(žr. 4 priedo 14 uždavinį)*

	Mokinių mokymosi pasiekimų lygiai		
	Patenkinamas lygis	**Pagrindinis lygis**	**Aukštesnysis lygis**
Turinio sritis / **Veiklos sritys**	**5. Problemų sprendimas**		
5.1. Probleminės situacijos nagrinėjimas	Sprendžia paprasčiausius mokykloje neįprasto, bet kasdieniame gyvenime dažnai pasitaikančio konteksto uždavinius: kai uždavinio sąlyga pateikta neįprastu būdu; kai uždavinio sąlygą reikia analizuoti; kai, norint padaryti teisingą išvadą, sprendimo rezultatus būtina susieti su uždavinio sąlyga. Paprasčiausiais atvejais pagal uždavinio sąlygos reikalavimą nubraižo ar papildo brėžinį (paveikslą, schemą). *(žr. 1 priedo 17 uždavinį)*	Sprendžia paprastus, mokykloje neįprasto konteksto uždavinius: kai uždavinio sąlygoje pateikta papildomos informacijos, nedaug perteklinių duomenų; kai uždavinio sąlyga pateikta neįprastu būdu; kai, norint padaryti teisingą išvadą, uždavinio sprendimo rezultatus būtina įvertinti pradinės sąlygos kontekste (pvz., prašoma, nagrinėjant kainininką ir reklaminį lankstinuką apie įvairias nuolaidas, įvertinti, kuris mokėjimo variantas būtų tinkamas). Paprastais atvejais uždavinio sprendimą iliustruoja schema, piešiniu ir pan. Pagal uždavinio sąlygos reikalavimus nubraižo ar papildo brėžinį (paveikslą, schemą). *(žr. 1 priedo 21 uždavinį)*	Sprendžia nesudėtingus neįprasto konteksto uždavinius: kai uždavinio sąlygoje pateikta perteklinės informacijos; kai, norint padaryti teisingą išvadą, uždavinio sprendimo rezultatus būtina įvertinti pradinės uždavinio sąlygos kontekste. Schemiškai pavaizduoja ar iliustruoja probleminio uždavinio sprendimą, taikydamas įvairių objektų ir reiškinių vaizdavimo būdus (pvz., probleminį mažiausio bendrojo kartotinio radimo uždavinį išsprendžia braižydamas schemą). *(žr. 1 priedo 6 ir 23 uždavinius)*
5.2. Skaičiavimų rezultatų interpretavimas, išvadų darymas, dėsningumų nustatymas	Paprasčiausiais atvejais geba pastebėti dėsningumą tarp eilute surašytų natūraliųjų skaičių, objektų ir juo pasinaudoti. *(žr. 4 priedo 18 uždavinį)*	Uždavinių sprendimo rezultatus sieja su uždavinio sąlyga ir pateikia teisingą išvadą. Argumentuoja sprendimą, tačiau ne visuomet sklandžiai, išbaigtai ir (ar) nuosekliai. Paprastais atvejais geba pastebėti ir (ar) pasinaudoti dėsningumu tarp įvairiais būdais išdėstytų skaičių, objektų, kai jų uždavinio sąlygoje nėra daug. *(žr. 1 priedo 31 uždavinį)*	Spręsdamas paprastus uždavinius, pateikia teisingą išvadą ir ją argumentuoja. Išanalizavęs pateiktus paprastus abstrakčius teiginius, geba įvertinti, kuris iš jų teisingas ar klaidingas. Nustatęs nesudėtingą dėsningumą ar sąryšį, siejantį skaičius arba objektus, geba juo pasinaudoti, kai skaičių ar objektų uždavinio sąlygoje nėra mažai ir tenka remtis gebėjimu abstrahuoti, apibendrinti. *(žr. 4 priedo 22 uždavinį)*

	Mokinių mokymosi pasiekimų lygiai		
	Patenkinamas lygis	**Pagrindinis lygis**	**Aukštesnysis lygis**
5.3. Variantų perrinkimas. Sprendimas nuo galo	Paprasčiausiais atvejais išsirašo ir perrenka įvairius variantus, randa uždavinio sąlygas tenkinantį dydį ar skaičių. Spręsdamas paprasčiausius uždavinius, taiko sprendimo nuo galo strategiją. *(žr. 4 priedo 19 uždavinį)*	Paprastais atvejais išsirašo ir perrenka įvairius variantus, randa uždavinio sąlygas tenkinantį dydį ar skaičių. Paprastais atvejais taiko sprendimo nuo galo strategiją. *(žr. 1 priedo 25 uždavinį)*	Nesudėtingais atvejais sugalvoja sistemą, kaip perrenkant variantus rasti uždavinio sąlygą tenkinantį skaičių ar dydį arba apskaičiuoti visų galimų variantų skaičių. Nesudėtingais atvejais taiko sprendimo nuo galo strategiją. *(žr. 1 priedo 30 uždavinį)*

4. VERTINIMO INSTRUMENTŲ CHARAKTERISTIKOS

Mokinio pasiekimų lygis nustatomas pagal jo standartizuoto testo atlikimo rezultatus. Testas sudaromas laikantis šioje programoje nustatytų proporcijų tarp įvairių turinio sričių, gebėjimų grupių ir mokinių mokymosi pasiekimų lygių. Testo sprendimo trukmė – 45 minutės, orientacinis galimų surinkti taškų skaičius 35–40.

Standartizuotų mokinių mokymosi pasiekimų vertinimui (testavimui) naudojami toliau išvardijamų įvairių formatų uždaviniai.

- **Pasirenkamojo atsakymo uždaviniai.** Tai uždaviniai, kai nereikia pateikti sprendimo, o kartu su uždavinio sąlyga pateikiami ir keli pasirenkamieji atsakymai: vienas jų teisingas (*raktas*), o kiti klaidingi (*distraktoriai*) *(žr. 1 priedo 7, 13 ir 20 uždavinius).*
- **Trumpo atsakymo uždaviniai.** Tai uždaviniai, kai neprašoma pateikti sprendimo, o numatoma tikrinti tik mokinio parašytą atsakymą *(žr. 1 priedo 1, 2 ir 6 uždavinius).*
- **Išsamaus sprendimo uždaviniai.** Tai uždaviniai, kai sąlygoje mokinio prašoma pateikti sprendimą, pagrįsti teiginį. Šalia uždavinio parašomi taškai, kurie padeda suprasti, kiek uždavinio sprendimo žingsnių turi padaryti mokinys *(žr. 1 priedo 4, 5 ir 15 uždavinius).*
- **Struktūruoti uždaviniai.** Tai uždaviniai, kurių pradžioje pateikiama įvadinė informacija, o vėliau su ja susiję klausimai. Struktūruoto uždavinio kiekvienas klausimas vertinamas atskirai *(žr. 1 priedo 3.1, 3.2, 8.1 ir 8.2 uždavinius).*

PRIEDAI

1 Trupmeną 0,8 užrašyk žodžiais.

*Atsakymas:*_____

2 Išspręsk lygtį $a - 2{,}3 = 14$.

3 Aukštadvario regioniniame parke yra ledyninės kilmės įgriuva, vadinama Velnio duobe. Tai piltuvo pavidalo 40 m gylio duobė. Jos plotis viršuje – 210 m, apačioje – 60 m, šlaitų nuolydis – 42 laipsniai.

3.1 Kiek kartų įgriuva viršuje yra platesnė negu apačioje?

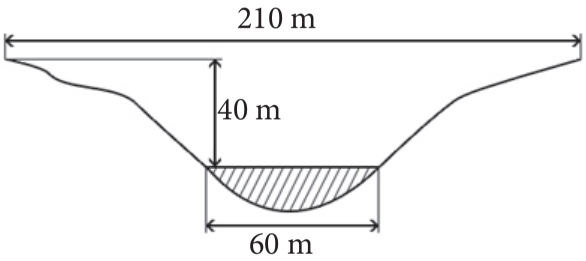

Atsakymas: _____

3.2 Koks yra Velnio duobės šlaitų nuolydžio kampas?

Ⓐ Statusis
Ⓑ Smailusis
Ⓒ Bukasis
Ⓓ Ištiestinis

4 Pagamintas stiklinis akvariumas be viršaus. Apskaičiuok, kiek kvadratinių decimetrų stiklo panaudota šiam akvariumui pagaminti. *Užrašyk nuoseklų sprendimą.*

Sprendimas:

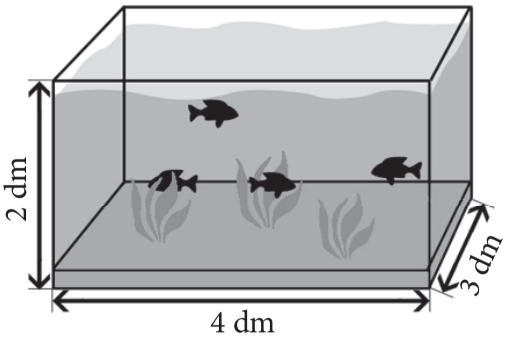

Atsakymas: _____ dm^2

5 Valties savasis greitis – 8 km/h. Upės tėkmės greitis – 3 km/h. Kiek kilometrų Tomas nuplauktų valtimi per 2 valandas pasroviui? *Užrašyk nuoseklų sprendimą.*

Sprendimas:

Atsakymas: _____

6 Sporto šventės uždarymo renginyje visos komandos buvo apdovanotos prizais – kamuoliais. Jie buvo supakuoti dėžutėse.

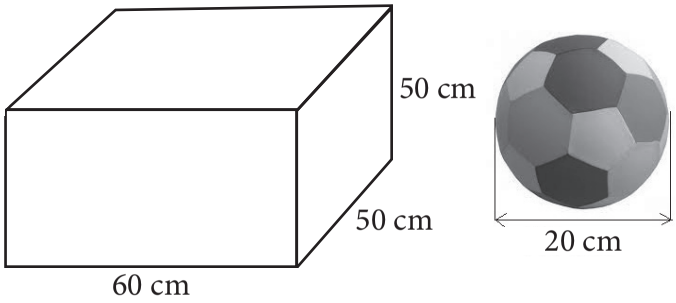

Kiek daugiausia kamuolių galėjo būti pavaizduotoje dėžutėje?

Atsakymas: _____

7 Albumas kainuoja ***a*** litų, o knyga – ***k*** litų. Ką reiškia užrašas ***k*** – ***a***?

Ⓐ Kiek litų knyga brangesnė už albumą.
Ⓑ Kiek litų albumas brangesnis už knygą.
Ⓒ Kiek kartų albumas brangesnis už knygą.
Ⓓ Kiek kartų knyga brangesnė už albumą.

8 Koordinačių sistemoje atidėti taškai *A*, *B*, *C* ir *D*.

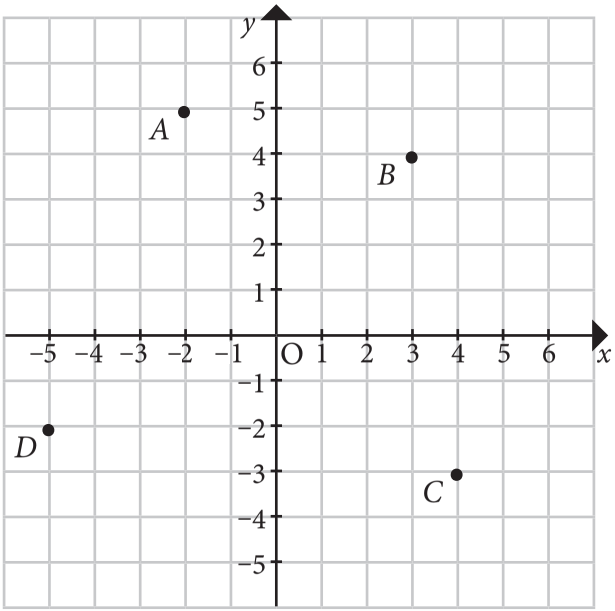

8.1 Kurio taško koordinatės yra (−2; 5)?

Ⓐ Taško *A*

Ⓑ Taško *B*

Ⓒ Taško *C*

Ⓓ Taško *D*

8.2 Koordinačių sistemoje pažymėk tašką *E* (6; −4).

9 Lenktynėse automobiliai išleidžiami į trasą kas 2 min. Kada bus išleistas šeštas automobilis, jei lenktynės prasidės 13 h 10 min?

Atsakymas: _____

10 Suapvalink skaičių 28,753 iki **dešimtųjų**.

11 Brėžinyje pavaizduotas skautų **ištvermės** žygio iš stovyklos ir atgal kelionės grafikas. Apskaičiuok, kokiu greičiu skautų būrys ėjo pirmąsias 6 valandas.

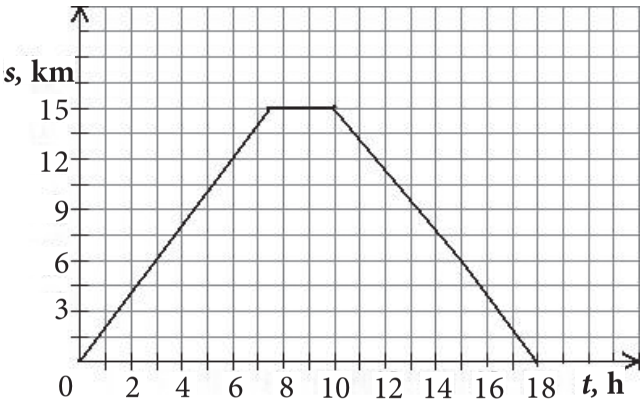

Atsakymas: _____

12 Jonas ir Simas žaidžia žaidimą: kiekvienas iš savo dėžutės atsitiktinai traukia po vieną rutulį su skaičiais. Jono dėžutėje yra rutuliai su skaičiais 2, 5 ir 8, o Simo – 3, 4 ir 6. Laimi tas, kurio skaičius ant rutulio didesnis. Rask žaidimo baigčių, kuriose laimi Jonas, skaičių.

Atsakymas: _____

13 Kuris iš pateiktų veiksmų atliktas teisingai?

Ⓐ $0{,}2 \cdot 0{,}3 = 0{,}5$

Ⓑ $0{,}2 \cdot 0{,}3 = 0{,}6$

Ⓒ $0{,}2 \cdot 0{,}3 = 0{,}06$

Ⓓ $0{,}2 \cdot 0{,}3 = 6{,}0$

14 160 simbolių ilgio tekstinę žinutę (SMS) greičiausiai yra pavykę išmaniuoju telefonu parašyti per 20 sekundžių. Per kiek laiko toks greituolis parašytų įžymųjį lietuvišką žodį **NEBEPRISIKIŠKIAKOPŪSTELIAUDAVOME**, sudarytą iš 32 raidžių?

Atsakymas: _____

15 Rimos mama per išpardavimą pirko paltą. Ant jo buvo paveikslėlyje pavaizduota etiketė. Iš šios etiketės mama suprato, kad palto kaina buvo sumažinta nuo 500 Eur iki 400 Eur. Apskaičiuok, kiek procentų buvo sumažinta palto kaina.

Atsakymas: _____

16 Į tuščią langelį įrašyk skaičių, kurį pakėlęs kvadratu ir pridėjęs 1 gausi 50.

$\square^2 + 1 = 50$

17 Parodyk, kaip reikėtų perkirpti 1 paveikslėlyje pavaizduotą figūrą tiesia linija į dvi dalis, kad iš šių dalių galima būtų sudėlioti kvadratą (pavaizduotą 2 paveikslėlyje).

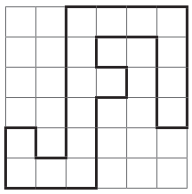

1 pav.

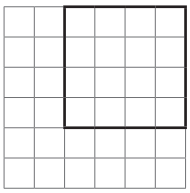

2 pav.

18 Duotas trikampis *KLM*. kurio kampo *K* didumas 40°, o kampo *L* didumas 120°. Kokio didumo yra kampas *M*?

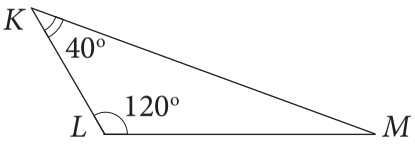

Atsakymas: _____

19 Draugų būrelis užsisakė dvi picas – vieną su kumpiu, padalytą į 18 vienodų gabalėlių, kitą – vegetarinę, supjaustytą į 12 vienodų gabalėlių. Kiek **daugiausia** galėjo būti šiame būrelyje draugų, jei žinome, kad kiekvienas iš jų gavo po tiek pat kiekvienos picos gabalėlių?

Atsakymas: _____

20 Kuriuo atveju trupmenos padalintos teisingai?

$\frac{2}{3}:\frac{2}{4}=\frac{2\cdot 2}{3\cdot 4}=\frac{4}{12}$ Ⓐ

$\frac{2}{3}:\frac{2}{4}=\frac{3\cdot 2}{2\cdot 4}=\frac{6}{8}$ Ⓑ

$\frac{2}{3}:\frac{2}{4}=\frac{2\cdot 4}{3\cdot 2}=\frac{8}{6}$ Ⓒ

$\frac{2}{3}:\frac{2}{4}=\frac{3\cdot 4}{2\cdot 2}=\frac{12}{4}$ Ⓓ

21 Turistas 14 h išėjo iš viešbučio ir mieste apsilankė keliose vietose. Pagal laikrodžių rodomą laiką nupiešk turisto kelią plane.

Viešbutis

Muziejus

Pilis

Mugė

Cukrainė

Stotis

22 Julius išleido $\frac{3}{4}$ visų savo kišenpinigių. Kuri dalis pinigų jam dar liko?

Atsakymas: _____

23 Pavaizduota figūra yra sudaryta iš septynių vienodų kvadratėlių.
Vieno kvadratėlio plotas 16 cm². Kam yra lygus šios figūros perimetras?

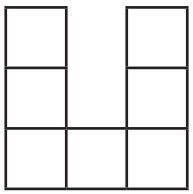

Atsakymas: _____

24 Apskaičiuok:

200 *g* + 3,8 *kg* = _____ *kg*

25 Bilietai į cirką vaikams kainuoja 4 Eur, senjorams – 6 Eur, o visiems kitiems – 10 Eur. Trijų asmenų grupelė perka bilietus kartu. Kuri suma **negalėtų** susidaryti?

26 Eur Ⓐ

14 Eur Ⓑ

18 Eur Ⓒ

28 Eur Ⓓ

26 Diagramoje pavaizduotas Daivos ir jos šeimos narių amžius.

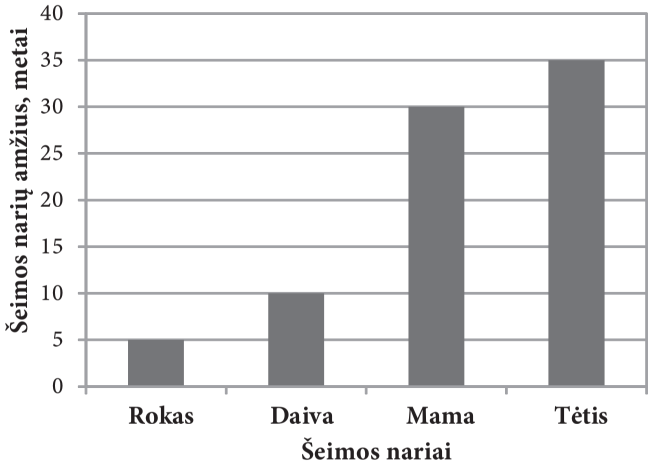

26.1 Keliais metais Rokas yra jaunesnis už tėtį?

Atsakymas: _____

26.2 Apskaičiuok šios šeimos narių amžiaus vidurkį.

Atsakymas: _____

26.3 Po dešimties metų vienas šeimos narys bus dvigubai vyresnis už kitą. Kuris už kurį?

Atsakymas: _____ *bus dvigubai vyresnis(ė) už* _____

27 Mikas iš vienodų kubelių, kurių vienos briaunos ilgis yra 3 cm, sudėjo kubą.

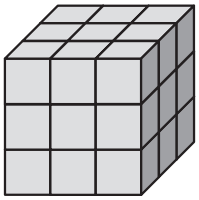

27.1 Iš kelių kubelių Mikas sudėjo kubą?

Atsakymas: _____

27.2 Apskaičiuok gauto kubo vienos sienelės plotą.

Atsakymas: _____

28 Apskaičiuok nuspalvintos figūros plotą.

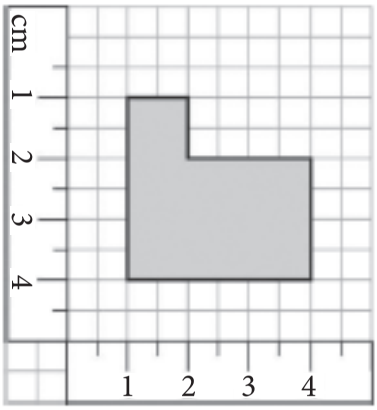

Atsakymas: _____ cm^2

29 Apskaičiuok, kiek kainuoja stalo žaidimas, jeigu jis 25 kartus brangesnis už kompaktinę plokštelę.

1,4 Eur ? Eur

Atsakymas: _____

30 Komanda per kėlinį taikliai metė 10 kartų ir iš viso pelnė 18 taškų. Komanda taikliai pataikė 4 baudos metimus. Kiek buvo įmesta tritaškių? (Už įmestą baudos metimą skaičiuojamas 1 taškas, už dvitaškį – 2 taškai, o už tritaškį – 3 taškai.)

Atsakymas: _____

31 Šeši eilute išsirikiavę vaikai žaidžia tokį žaidimą: pirmasis eilėje stovintis vaikas atsistoja į eilės galą, antrasis pasitraukia iš žaidimo. Ir vėl – pirmasis stovintysis pereina į eilės galą, o už jo buvęs vaikas pasitraukia iš žaidimo. Ir taip toliau, kol lieka stovėti tik vienas žaidėjas. Kelintas eilėje jis stovėjo žaidimo pradžioje?

Atsakymas: _____

Užd. Nr.	Sprendimas / atsakymas	Taškai	Vertinimas
1	Nulis sveikų aštuonios dešimtosios arba aštuonios dešimtosios	1	Už teisingą atsakymą.
2	$a = 16{,}3$ (arba 16,3)	1	Už teisingą atsakymą.
3.1	3,5 karto (arba 3,5)	1	Už teisingą atsakymą.
3.2	B	1	Už teisingai pasirinktą atsakymą.
4	*Sprendimas:* $2 \cdot (2 \cdot 3) + 2 \cdot (2 \cdot 4) + 4 \cdot 3 = 40$ (dm^2) *Atsakymas:* 40 dm^2 arba *Sprendimas:* 1) $2 \cdot (2 \cdot 3) = 12$ (dm^2) 2) $2 \cdot (2 \cdot 4) = 16$ (dm^2) 3) $4 \cdot 3 = 12$ (dm^2) 4) $12 + 16 + 12 = 40$ (dm^2) *Atsakymas:* 40 dm^2	2 1	**2 taškai** skiriami už pasirinktą sprendimo strategiją ir gautą teisingą atsakymą. **1 taškas** skiriamas, kai sprendimo strategija pasirinkta teisingai, tačiau skaičiavimuose yra klaida ir pateiktas skaičiavimus atitinkantis atsakymas, arba kai pateiktas teisingas atsakymas be sprendimo.
5	$s = (8 + 3) \cdot 2 = 22$ (km) (arba 22)	1	Už teisingai gautą atsakymą. ***Pastaba.*** Jei nėra užrašyto nuoseklaus sprendimo – 0 taškų.
6	12 kamuolių (arba 12, arba dvylika kamuolių)	1	Už teisingą atsakymą.
7	A	1	Už teisingai pasirinktą atsakymą.
8.1	A	1	Už teisingai pasirinktą atsakymą.
8.2	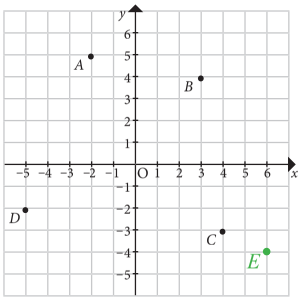	1	Už teisingai pažymėtą tašką koordinačių sistemoje.
9	13 h 20 min	1	Už teisingą atsakymą.
10	28,8	1	Už teisingą atsakymą.
11	2 km/h (arba 2)	1	Už teisingą atsakymą.
12	5 baigtys (arba 5)	1	Už teisingą atsakymą.
13	C	1	Už teisingai pasirinktą atsakymą.
14	4 s (arba 4)	1	Už teisingą atsakymą.
15	20 %	1	Už teisingą atsakymą.
16	7	1	Už teisingą atsakymą.

Užd. Nr.	Sprendimas / atsakymas	Taškai	Vertinimas
17	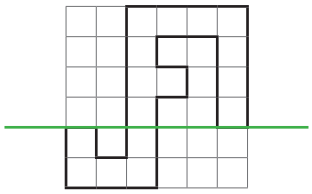	1	Už teisingą atsakymą.
18	$\angle LMK = 180^o - 120^o - 40^o = 20^o$	1	Už teisingą atsakymą.
19	6 draugai (arba 6, arba šeši draugai)	1	Už teisingą atsakymą.
20	C	1	Už teisingai pasirinktą atsakymą.
21	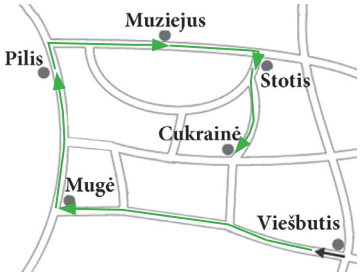	1	Už teisingą atsakymą. ***Pastaba.*** Gali būti ir kiek kitaip nupiešta, bet turi būti aiškiai matoma eiga: Viešbutis→Mugė→Pilis→Muziejus→Stotis→Cukrainė
22	¼ (arba 0,25)	1	Už teisingą atsakymą.
23	64 cm (arba 64)	1	Už teisingą atsakymą.
24	4	1	Už teisingą atsakymą.
25	D	1	Už teisingai pasirinktą atsakymą.
26.1	30 metų (arba 30)	1	Už teisingą atsakymą.
26.2	20	1	Už teisingą atsakymą.
26.3	Mama bus dvigubai vyresnė už Daivą.	1	Už teisingą atsakymą.
27.1	27 kubeliai (arba 27)	1	Už teisingą atsakymą.
27.2	81 cm^2 (arba 81)	1	Už teisingą atsakymą.
28	7	1	Už teisingą atsakymą.
29	35 Eur (arba 35,0 Eur, arba 35)	1	Už teisingą atsakymą.
30	2 tritaškiai (arba 2)	1	Už teisingą atsakymą.
31	Penktasis arba 5	1	Už teisingą atsakymą.

TESTO CHARAKTERISTIKOS

1 lentelė. *Užduočių ir testo taškų pasiskirstymas pagal mokymosi pasiekimų lygius*

		Mokymosi pasiekimų lygiai		
		Patenkinamas lygis	**Pagrindinis lygis**	**Aukštesnysis lygis**
Užduočių Nr.		1; 2; 8.1; 8.2; 13; 16; 17; 22; 24; 26.1; 26.2; 27.1; 29	3.1; 4 (1 t)*; 5; 7; 10; 14; 15; 18; 20; 21; 25; 26.3; 27.2; 31	3.2; 4 (2 t)**; 6; 9; 11; 12; 19; 23; 28; 30
Testo taškų pasiskirstymas	*taškai*	13	14	10
	proc.	35,1	37,9	27,0

* *Iš dalies teisingai atlikta užduotis*

** *Visiškai atlikta užduotis*

2 lentelė. *Užduočių ir testo taškų pasiskirstymas pagal turinio sritis*

		Turinio sritys				
		Skaičiai ir skaičiavimai	**Reiškiniai, lygtys, nelygybės, sąryšiai ir funkcijos**	**Geometrija, matai ir matavimai**	**Stochastika**	**Problemų sprendimas**
Užduočių Nr.		1; 3.1; 8.1; 8.2; 9; 10; 13; 15; 19; 20; 22; 29	2; 5; 7; 11; 14; 16	3.2; 4; 18; 24; 27.1; 27.2; 28	12; 26.1; 26.2; 26.3	6, 17; 21; 23; 25; 30; 31
Testo taškų pasiskirstymas	*taškai*	12	6	8	4	7
	proc.	32,4	16,2	21,7	10,8	18,9

3 lentelė. *Užduočių ir testo taškų pasiskirstymas pagal kognityvinių gebėjimų sritis*

		Kognityvinių gebėjimų sritys		
		Žinios ir supratimas	**Taikymai**	**Aukštesnieji mąstymo gebėjimai**
Užduočių Nr.		1; 2; 3.2; 7; 8.1; 8.2; 10; 13; 16; 18; 20; 22; 24; 27.1	3.1; 4; 5; 9; 11; 12; 14; 15; 19; 26.1; 26.2; 26.3; 27.2; 28; 29	6; 17; 21; 23; 25; 30; 31
Testo taškų pasiskirstymas	*taškai*	14	16	7
	proc.	37,8	43,3	18,9

TESTO ŠALIES REZULTATAI

4 lentelė. *Mokymosi pasiekimų lygių ribos*

Mokymosi pasiekimų lygis	Mokymosi pasiekimų lygio ribos		Šalies mokinių, pasiekusių atitinkamą lygį, dalis (proc.)
	Nuo	*Iki*	
Nepasiektas patenkinamas	0	5	5,7
Patenkinamas	6	12	29,2
Pagrindinis	13	25	54,0
Aukštesnysis	26	37	11,1

5 lentelė. *Vidutiniškai surinkta taškų dalis pagal atskiras turinio sritis*

Turinio sritis	Vidutiniškai surinkta taškų dalis	
	Taškais	*Procentais*
Skaičiai ir skaičiavimai	5,1	48,2
Reiškiniai, lygtys, nelygybės, sąryšiai ir funkcijos	2,5	41,7
Geometrija, matai ir matavimai	3,7	38,2
Stochastika	2,1	52,5
Problemų sprendimas	2,4	34,3

6 lentelė. *Vidutiniškai surinkta taškų dalis pagal atskiras kognityvinių gebėjimų sritis*

Kognityvinių gebėjimų sritis	Vidutiniškai surinkta taškų dalis	
	Taškais	*Procentais*
Žinios ir supratimas	8,2	57,8
Taikymai	5,2	33,1
Aukštesnieji mąstymo gebėjimai	2,4	34,3

1 Kurios lygties sprendinys yra skaičius 11?

Ⓐ $7 = x - 3$

Ⓑ $6 + x = 11$

Ⓒ $77 : x = 7$

Ⓓ $x \cdot 8 = 48$

2 Aistė už pietus kavinėje sumokėjo x Eur, o Živilė – 2 Eur daugiau. Kuris reiškinys rodo, kiek pinigų už pietus sumokėjo abi mergaitės kartu?

Ⓐ $2 \cdot x + 2$

Ⓑ $x + 2$

Ⓒ $x + 4$

Ⓓ $2 \cdot x + 4$

3 Knyga kainavo 12 eurų. Ji buvo atpiginta 25 %. Keliais eurais atpigo knyga?

4 Kiek natūraliųjų sprendinių turi nelygybė $a < 19{,}9$?

5 Išspręsk lygtį $x \cdot 6 = 36$.

6 Išspręsk lygtį $x \cdot 7 = 5$.

7

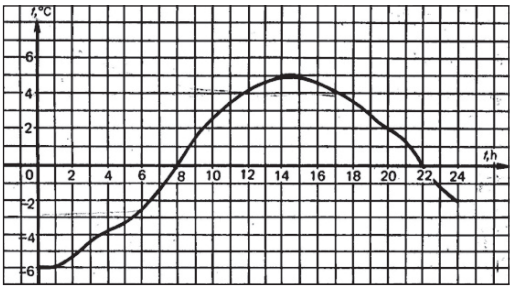

Grafike pavaizduotas vienos paros oro temperatūros kitimas. Kuriuo laikotarpiu oro temperatūra buvo teigiama?

Atsakymas: nuo_____ iki _____ val.

8 Baik braižyti stačiakampio gretasienio išklotinę.

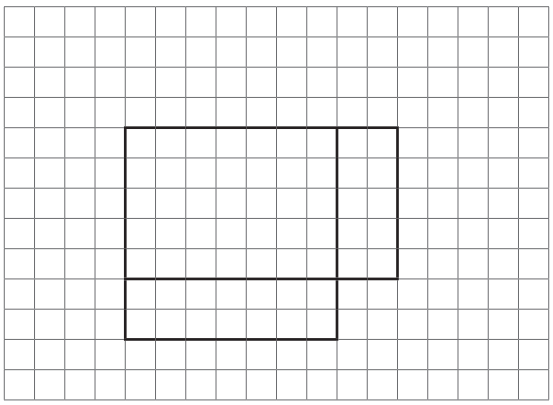

9 Vieno kompaktinio disko masė yra 15,2 g. Kiek svers 20 tokių pačių diskų?

10 Kuriuo atveju skaičius 18 išskaidytas **pirminiais dauginamaisiais**?

Ⓐ $2 \cdot 9$

Ⓑ $1 \cdot 2 \cdot 3 \cdot 3$

Ⓒ $2 \cdot 3 \cdot 3$

Ⓓ $3 \cdot 6$

11 Apskaičiuok raidinio reiškinio $4{,}5 + 3 \cdot a$ reikšmę, kai $a = 1{,}5$.

12 $0{,}2\ dm^2 =$ _____ mm^2.

13.1 Apskaičiuok kampo 2 didumą laipsniais.

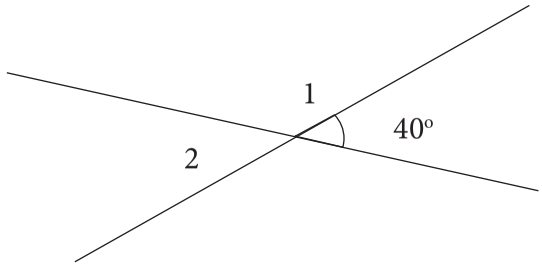

13.2 Apskaičiuok kampo 1 didumą laipsniais.

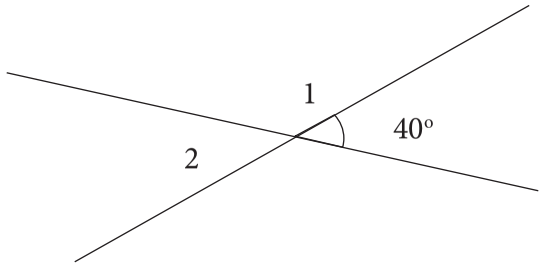

14 Diagramoje pavaizduotas parduotuvėje parduotų saldainių pasiskirstymas.

Remdamasis diagrama, nustatyk, kuris iš pateiktų teiginių yra **klaidingas**.

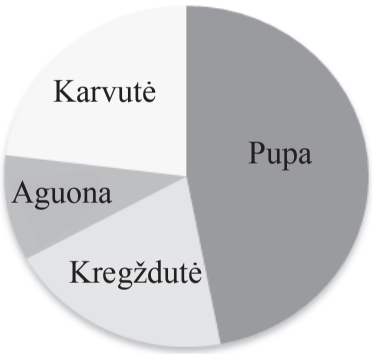

Ⓐ Saldainiai „Aguona“ ir „Karvutė“ sudaro trečdalį visų parduotų saldainių.

Ⓑ Saldainių „Kregždutė“ parduota daugiau negu „Aguona“.

Ⓒ Saldainiai „Karvutė“ sudaro daugiau kaip 25 % visų parduotų saldainių.

Ⓓ Saldainiai „Pupa“ ir „Aguona“ sudaro daugiau kaip 50 % visų parduotų saldainių.

15 Rimos klasė ketina vykti į kelionę. Šiais metais mokiniai norėtų apsilankyti Barselonoje (B), Romoje (R) arba Vienoje (V). Į kelionę galima vykti autobusu (a) arba skristi lėktuvu (l) per pavasario (p) arba rudens (r) atostogas. Kuriuo atveju teisingai nubraižytas kelionės galimybių medis?

Ⓐ

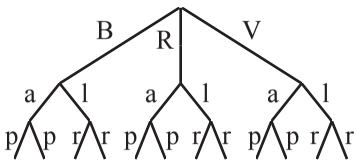

Ⓑ

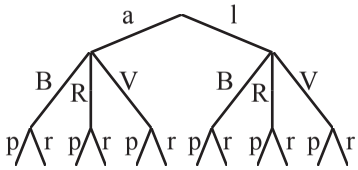

Ⓒ

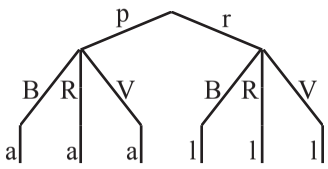

Ⓓ

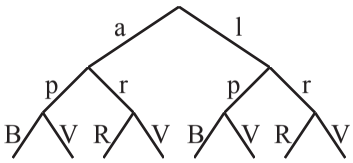

16 Paveiksle pavaizduotos keturios popierinės iškarpos. Iš kurios galima suklijuoti pavaizduotą dėžutę?

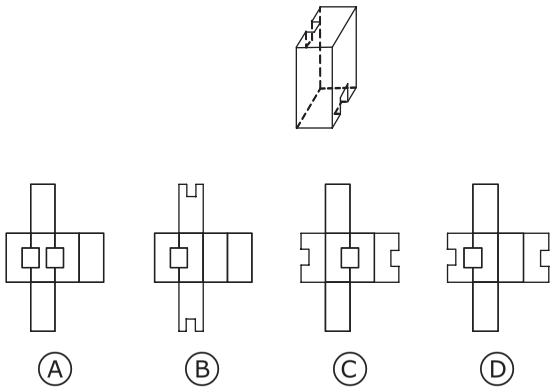

17 Daiva turi tris vazas – didelę (d) ir mažą (m), taip pat tris gėles – rožę (r), tulpę (t) ir žibuoklę (ž). Ji nori parinkti vieną vazą ir vieną gėlę. Baik pildyti galimybių lentelę.

	r	t	ž
d	dr	dt	
m		mt	

18 Įrašyk trūkstamus skaičius.

7	10	9	12	11		

19 Koks vienas ir tas pats natūralusis skaičius slepiasi nelygybėse po figūrėle?

- 36 : ▩ > 10
- ▩ · 12 < 37
- 36 + ▩ > 38
- 38 – ▩ > 37

20 Užrašyk paprastąja trupmena, kurią visų figūrų dalį sudaro knygos.

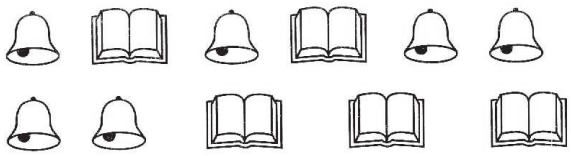

21 Pažymėk, kuris iš pavaizduotų daiktų yra stačiakampio gretasienio formos.

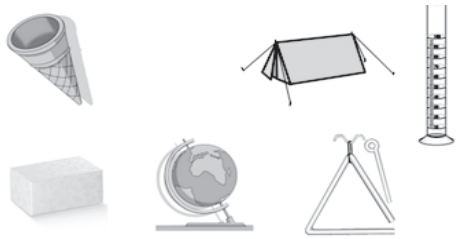

22 Norėdamas nusipirkti dviratį, Petras ketina visus kišenpinigius dėti į taupyklę. Kiek iš viso pinigų per mėnesį (30 dienų) sutaupė Petras, jei pirmąją dieną į taupyklę įmetė 1 eurą, antrąją dieną – 2 eurus, trečiąją dieną – 3 eurus ir t. t.?

23 Kiek metrų tvorelės reikia aptverti gėlynui, kurio kraštinės ilgis yra 5 metrai?

24 Į ekskursiją išvyko 30 mokinių, 5 mokytojai ir 5 mokinių tėvai. Nubraižyk ekskursantų pasiskirstymo skritulinę diagramą.

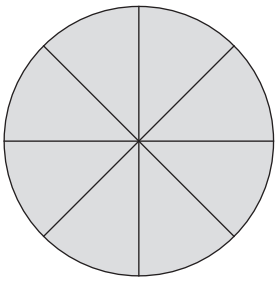

25 Pagal pateiktą tvarkaraštį nustatyk, kiek laiko trunka kelionė traukiniu iš Vilniaus į Trakus.

Vilnius–Trakai

Tvarkaraštis

Stotis	Atvykimas	Išvykimas
Vilnius		07:40
Paneriai	7:50	07:51
Vokė	07:54	07:55
Lentvaris	08:01	08:02
Senieji Trakai	08:08	08:09
Trakai	08:17	

Lietuvių kalbos ir matematikos standartizuotos programos 6 klasei.
– Vilnius: Nacionalinis egzaminų centras, 2015 – 106 p.

ISBN 978-609-8134-08-7

Spausdino:

UAB „In Flexum“
Tiražas 3000 egz.

ISBN 978-609-8134-09-4